

ที่ระลึกพิธีเปิด
ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”

อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี

ที่ระลึกพิธีเปิดห้องสมุดประชาชน

“เฉลิมราชกุมารี”

วัดจันทาราม(ท่าซุง)

อำเภอเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี

วันพฤหัสบดีที่ ๒๑ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๕๙

ห้องสมุดในทัศนะของข้าพเจ้า

“ความรู้ของมนุษย์เป็นมรดกตกทอดกัน มาแต่โบราณเมื่อมีการประดิษฐ์คิดค้นอักษรขึ้น ผู้มีความรู้ก็ได้บันทึกความรู้ของตน สิ่งที่ตนค้นพบเป็นการจารึก หรือเป็นหนังสือ ทำให้บุคคลอื่นในสมัยเดียวกัน หรืออนุชนรุ่นหลังได้มีโอกาสศึกษาทราบถึงเรื่องนั้นๆ และได้ใช้ความรู้เก่าๆ เป็นพื้นฐานที่จะหาประสบการณ์ คิดค้นสิ่งใหม่ๆ ที่เป็นความก้าวหน้าเป็นความเจริญสืบต่อไป

ห้องสมุดเป็นสถานที่เก็บเอกสารต่างๆ อันเป็นแหล่งความรู้ดังกล่าวแล้ว จึงได้เรียกว่าเป็นครูผู้ชี้แนะให้เรามีปัญญา วิเคราะห์ วิวิจารณ์ ให้รู้สิ่งควรรู้อันชอบด้วยเหตุผลได้

ข้าพเจ้าอยากให้เราห้องสมุดที่ดี มีหนังสือครบทุกประเภท สำหรับประชาชน หนังสือประเภทที่ข้าพเจ้าคิดว่าสำคัญที่สุดอย่างหนึ่ง คือหนังสือสำหรับเด็ก วัยเด็กเป็นวัยเรียนรู้ เด็กๆ ส่วนใหญ่สนใจจะทราบเรื่องราวต่างๆ แปลกๆ ใหม่ๆ อยู่แล้ว ถ้าเรามีหนังสือที่มีคุณค่า ทั้งเนื้อหา และรูปภาพให้เขาอ่าน ให้ความรู้ความบันเทิง เด็กๆจะได้เติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ที่รอบรู้ธรรมชาติประจำใจมีความรักบ้านเมือง มีความต้องการปรารถนาจะทำแต่ประโยชน์ที่สมควร..”

จากพระราชนิพนธ์ เรื่อง ห้องสมุดในทัศนะของข้าพเจ้า
ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

สถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้
เลขที่ 296
วันที่ 29 ส.ค. 2556

ที่ รล ๐๐๑๐/๒๕๕๖

สำนักงานรัฐมนตรี
เลขรับที่ 1622
วันที่ 27 ส.ค. 2556
เวลา 10-11 ชม.

สำนักพระราชพิธี
สวนจิตรลดา กทม. ๑๐๓๐๓

3.10.56

๒๒ มีนาคม ๒๕๕๖

เรื่อง การจัดตั้งห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี" ในจังหวัดอุทัยธานี
เรียน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

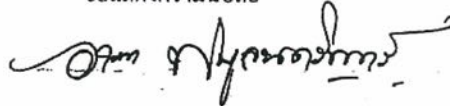
ลก.รพ.ศธ.
เลขที่ 655
วันที่ 27 ส.ค. 2556

อ้างถึง หนังสือกระทรวงศึกษาธิการ ที่ ศธ ๐๒๑๐.๑๒๒/๖๕๕ ลงวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖

ตามที่มีหนังสือขอให้นำความกราบบังคมทูลสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ขอพระราชทานพระราชนุญาตให้โครงการก่อสร้างห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี" อำเภอหนองฉาง
และอำเภอเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี เข้าร่วมโครงการก่อสร้างห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี"
ของกระทรวงศึกษาธิการ เป็นลำดับที่ ๔๗ และ ๔๘ ตามลำดับ ความแจ้งอยู่แล้ว นั้น

ได้นำความกราบบังคมทูลทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทแล้ว พระราชทานพระราชนุญาต
จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(คุณหญิงอารยา พิบูลนครินทร์)

ราชเลขาธิการในพระองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

กองราชเลขาธิการในพระองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
โทร. ๐๒ ๒๕๐ ๑๖๔๐ - ๑ ต่อ ๓๐๙ โทรสาร. ๐๒ ๒๕๐ ๑๖๓๙
เว็บไซต์ : www.ohm.go.th

รชอ.ดอ. มีปิ่น
สอว กศน. อำเภอนนทบุรี
ในสัปดาห์ที่ ๒๐

ประแสง มงคลศิริ

(ผ.ศ.ดร.ประแสง มงคลศิริ)

ลก.รพ.ศธ.

๒๗ ส.ค. ๕๖

ศร.ศธ.
ส่ง
เลขที่
๒๗ ส.ค. ๕๖

เลขที่ ๒๕ ส.ร. ๒๕๕๖
 วันที่ 19 ส.ร. 2555
 เวลา 15.10

ที่ รล ๐๐๑๐/ ๑๐๕๕๓

สำนักงานเลขาธิการ
 สววจิตรลดดา กทม. ๑๐๓๐๓

๓ ธันวาคม ๒๕๕๖

20425 5695

เรื่อง พระราชทานพระราชวโรกาสให้เข้าเฝ้า ฯ

เรียน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

อ้างถึง หนังสือกระทรวงศึกษาธิการ ที่ ศธ ๐๒๑๐.๑๒๒/๔๒๕๑ ลงวันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๖

ตามที่หนังสือขอให้นำความกราบบังคมทูล สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี
 ขอพระราชทานพระราชวโรกาสเข้าเฝ้าทูลละอองพระบาท ทูลเกล้า ฯ ถวายแผ่นศิลาฤกษ์ เพื่อทรงเจิมและทรง
 พระสุหร่าย สำหรับนำไปประกอบพิธีก่อสร้างห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี" ตั้งอยู่บนพื้นที่วัดหนองขุนชาติ
 อำเภอหนองฉาง และตั้งอยู่บนพื้นที่ของวัดจันทาราม (ท่าซุง) อำเภอเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี ส่วนจะเป็นวัน
 และเวลาใดสุดแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ความแจ้งอยู่แล้ว นั้น

ได้นำความกราบบังคมทูลทราบบฝ่าละอองพระบาทแล้ว พระราชทานพระราชวโรกาสให้เข้าเฝ้า ฯ
 ในวันศุกร์ ที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๕๗ เวลา ๐๙.๐๐ น. ณ ศาลาดุสิตาลัย สววจิตรลดดา

การนี้ ขอให้ส่งรายชื่อผู้เข้าเฝ้า ฯ และสำเนาคำกราบบังคมทูลไปยังกองราชเลขาธุการในพระองค์
 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ต่อไปด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

 (สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก)

(คุณหญิงอารยา พิบูลนครินทร์)

ราชเลขาธุการในพระองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี

กองราชเลขาธุการในพระองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ
 สยามบรมราชกุมารี
 โทร. ๐๒ - ๒๕๐๓๕๕๑ ต่อ ๖๘๖ โทรสาร ๐๒-๒๕๐๑๖๓๔
 เว็บไซต์ : www.ohm.go.th

ทพ
 อ.วิเศษ (วิเศษ)
 อ.

(นางจตุรนต์ ฉายแสง)
 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
 ๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๖

14 ก.ย. 2556

ที่ รล ๐๐๑๐/๒๕๕๖

สำนักราชเลขาธิการ

สวนจิตรลดา กทม. ๑๐๓๐๑

๙ กันยายน ๒๕๕๘

เรื่อง เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิดห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี" จังหวัดอุทัยธานี

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัดอุทัยธานี

อ้างถึง หนังสือจังหวัดอุทัยธานี ที่ อน ๐๐๑๖.๒/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๕๘

ตามที่มีหนังสือขอให้นำความกราบบังคมทูล สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิดห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี" อำเภอเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี วันและเวลาใดสุดแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ความแจ้งอยู่แล้ว นั้น

ได้นำความกราบบังคมทูลทราบฝ่าละอองพระบาทแล้ว ทรงรับเชิญเสด็จพระราชดำเนิน ในวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๕๙ เวลา ๐๙.๐๐ น. ทั้งนี้ ขอได้ติดต่อกับเจ้าหน้าที่กองพระราชพิธี สำนักพระราชวัง (โทร. ๐๒ ๒๒๑ ๘๐๖๒) และเจ้าหน้าที่กรมราชองครักษ์ (โทร. ๐๒ ๒๘๓ ๒๓๔๕) เพื่อร่วมกันพิจารณาจัดทำกำหนดการโดยตรงต่อไปด้วย

จึงเรียนมาเพื่อทราบ ทั้งนี้ ขอให้จัดส่งคำกราบบังคมทูลไปยังกองราชเลขาธิการ ในพระองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สวนจิตรลดา ก่อนวันเสด็จพระราชดำเนิน อย่างน้อย ๗ วัน

ขอแสดงความนับถือ

(คุณหญิงอารยา พิบูลนครินทร์)

ราชเลขาธิการในพระองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

กองราชเลขาธิการในพระองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

โทร. ๐๒ ๒๘๐-๑๖๔๐-๑ ต่อ ๑๑๕ โทรสาร. ๐๒ ๒๘๐-๑๖๓๙

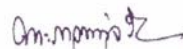
เว็บไซต์ : www.ohm.go.th

คำปรารภ

ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” วัดจันทาราม(ท่าซุง) อำเภอเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี แห่งนี้ ก่อตั้งขึ้นเพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมายุ ๕ รอบ ๒ เมษายน ๒๕๕๘ ตามโครงการของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยอาศัยเงินบริจาคของคณะศิษย์วัดจันทาราม(ท่าซุง) ตลอดจนจนถึงประชาชนที่มีจิตศรัทธา เป็นมูลค่าประมาณ ๔๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท นับเป็นห้องสมุดที่เกิดขึ้นจากความศรัทธาในบวรพระพุทธศาสนา และความจงรักภักดีในสถาบันพระมหากษัตริย์ ของคณะศิษยานุศิษย์วัดจันทาราม(ท่าซุง) ตลอดจนถึงข้าราชการและประชาชนชาวอุทัยธานีทุกหมู่เหล่า

ในการก่อตั้งห้องสมุดแห่งนี้ยังมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เป็นแหล่งการศึกษาเรียนรู้ของประชาชนในพื้นที่ให้ได้มาค้นคว้าหาข้อมูลความรู้ ส่งเสริมให้ประชาชนและเยาวชนรักการอ่าน และเป็นการสนองพระราชปณิธานและแนวพระราชดำริ ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในการส่งเสริมการศึกษาสำหรับประชาชน ตามที่ได้พระราชทานลายพระหัตถ์เชิญชวนให้ “**ร่วมกันทำให้ชาวโลกอ่านออกเขียนได้**” อีกทั้งยังถือเป็นความร่วมมืออันดีระหว่างสถาบันศาสนา ภาคการศึกษา และประชาชน หรือที่รู้จักกันในนาม “บวร” ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่จะก่อให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่ประกอบด้วยความรู้ คุณธรรม ศีลธรรม และจริยธรรมอันดีงาม ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างเสริมเข้มแข็งของชุมชนได้อย่างยั่งยืนสืบไป โดยห้องสมุดแห่งนี้ยังเป็นตัวอย่างของการบูรณาการความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและเอกชน ในการร่วมกันก่อตั้งโครงการอันจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนผู้มาใช้บริการ โดยเป็นการนำองค์ความรู้ ความเชี่ยวชาญขององค์กรภาครัฐ ประสานกับความคล่องตัวในการบริหารงานของเอกชน นำไปสู่การดำเนินงานในรูปแบบที่เอกชนเป็นผู้ลงทุนและบริหารงานตามแนวนโยบายของหน่วยงานของรัฐ ซึ่งจะก่อให้เกิดการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดการบริการต่อประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

ท้ายที่สุดนี้ขออนุโมทนาในความดีและจิตอันเป็นกุศลของท่านทั้งหลาย ที่มีส่วนร่วมในการก่อตั้งห้องสมุดประชาชนแห่งนี้จนสำเร็จลุล่วง และขออัญมรดกคุณพระศรีรัตนตรัย ตลอดจนบุญบารมีของพระเดชพระคุณหลวงพ่อบุญพระพรหมยานที่เคารพยิ่ง ของจงอำนาจอวยพรให้ทุกท่านมีแต่ความสุขความเจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไปเทอญ

(พระภาวนาภิจักรีโมล)

เจ้าอาวาสวัดจันทาราม (ท่าซุง) จังหวัดอุทัยธานี

ประธานกิตติมศักดิ์มูลนิธิหลวงพ่อบาน – พระมหาวิระ ถาวโร (ม.ป.ร.)

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

๑. พระภาวนาภิจักรีคุณ เจ้าอาวาสวัดจันทาราม (ท่าซุง)
๒. พระปลัดสมนึก สุธรรมนิรมิตฺโต ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดจันทาราม (ท่าซุง)
๓. พระไพฑูริย์ สุธรรมฐิติญาโณ วศ.บ. / น.ธ.เอก
๔. หม่อมหลวงเอื้อมสุขย์ กิติยากร ผู้อำนวยการฝ่ายบริหารมูลนิธิสายใจไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์
๕. นายธีรยล แสงอำนาจเจริญ ผู้อำนวยการสำนักงาน กศน. จังหวัดอุทัยธานี

บรรณาธิการ

๑. พระปลัดสมนึก สุธรรมนิรมิตฺโต ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดจันทาราม(ท่าซุง)
๒. พระชูชัย สุธรรมคุณวโร บธ.บ. / น.ธ.เอก

เรียบเรียงข้อมูล/ภาพ/จัดรูปเล่ม

๑. นายสุรสิทธิ์ รุ่งโรจน์ชวกุล พธ.บ. / ป.ธ.๔ / น.ธ.เอก
๒. นายประสิทธิ์ พิพัฒน์วิสุทธิกุล

ประสานงานส่วนราชการ

๑. นางนวลศศิธร ศุภกุล ผู้อำนวยการส่วนอำนวยการ สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม จังหวัดอุทัยธานี ผู้ประสานงานวัดจันทาราม (ท่าซุง)

พิมพ์ที่ บริษัท สปีด เพรส จำกัด

จำนวน ๓,๐๐๐ เล่ม ปี ๒๕๕๙

สารบัญ

	หน้า
ห้องสมุดในทรศนะของข้าพเจ้า	๒
หนังสือจาก กองราชเลขาธิการในพระองค์สมเด็จพระรัตนราชสุตาฯ สยามบรมราชกุมารี ลงวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๖	๓
หนังสือจาก กองราชเลขาธิการในพระองค์สมเด็จพระรัตนราชสุตาฯ สยามบรมราชกุมารี ลงวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๕๖	๔
หนังสือจาก กองราชเลขาธิการในพระองค์สมเด็จพระรัตนราชสุตาฯ สยามบรมราชกุมารี ลงวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๕๘	๕
คำปรารภ โดย พระภวานากิจวิมล เจ้าอาวาสวัดจันทาราม (ท่าซุง)	๖
คณะผู้จัดทำ	๗
สารบัญ	๘
พระราชประวัติ สมเด็จพระรัตนราชสุตาฯ สยามบรมราชกุมารี	๑๑
โดยเสด็จพระราชกุศล	๒๕
พระราชจริยาวัตรของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	๓๐
ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”	๓๙
ประวัติวัดท่าซุง	๕๑
พระราชพรหมยาน (พระมหาวีระ ถาวโร ป.ธ.๔)	๕๙
น้ำพระทัย ๒ กษัตริย์	๖๙
สมเด็จพระปฐมบรมมหาชนก	๗๗
พระแสงราชศัสตรา	๗๙
ตราสัญลักษณ์ประจำจังหวัดอุทัยธานี	๘๐
ต้นไม้ประจำจังหวัดอุทัยธานี	๘๐
ดอกไม้ประจำจังหวัดอุทัยธานี	๘๑
ธงประจำจังหวัดอุทัยธานี	๘๑
ประวัติความเป็นมาเมืองอุทัยธานี	
ประวัติเมืองอุทัยธานี	๘๒
เขาสะแกกรัง	๘๗
วัดสังกัสรัตนคีรี	๘๘
ประวัติอำเภอเมืองอุทัยธานี	๙๐

	หน้า
วิถีชีวิตชาวแพ และลำน้ำสะแกกรัง	๙๑
วัดอุโบสถาราม (วัดโบสถ์)	๙๒
เขาปลาร้า	๙๕
ตลาดนัดโค-กระบือ ทัพทัน	๙๖
ปั่นฝ้าย ทอไหม	๙๘
ผ้าขึ้นตีนจก	๑๐๐
การอนุรักษ์แหล่งพืชพันธุ์สัตว์น้ำ	๑๐๒
เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ห้วยขาแข้ง มรดกโลกทางธรรมชาติ	๑๐๔
อนุสรณ์สถาน สืบ นาคะเสถียร	๑๐๖
แนวความคิด และอุดมการณ์ของ สืบ นาคะเสถียร	๑๐๘
ปิดทองหลังพระ	๑๑๐
ประวัติบ้านท่าซุง	
โครงการสืบค้นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ บ้านท่าซุง (เงินพดด้วง)	๑๑๔
โครงการสืบค้นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ บ้านท่าซุง (บ้านตึก)	๑๑๘
โครงการสืบค้นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ บ้านท่าซุง (โรงถลุงเหล็ก)	๑๒๑
ภาคผนวก	
รายนามผู้มีอุปการะคุณ	๑๔๔

พระราชประวัติ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา เจ้าฟ้ามหาจักรีสิรินธร รัฐสีมาคุณากรปิยชาติ สยามบรมราชกุมารี ทรงเป็นสมเด็จพระเจ้าลูกเธอพระองค์ที่ ๓ ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชสมภพเมื่อวันเสาร์ที่ ๒ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๙๘ ณ พระที่นั่งอัมพรสถาน พระราชวังดุสิต โดยศาสตราจารย์ นายแพทย์ หม่อมหลวงเกษตร สนิทวงศ์ เป็นผู้ถวายพระประสูติกาล สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ วัดบวรนิเวศวิหาร พระราชอุปัชฌายาจารย์ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงคิดพระนามถวายว่า สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิรินธรเทพรัตนสุดา กิติวัฒนาดุลโสภาคย์ โดยการนำมาจากสร้อยพระนามของสมเด็จพระปิตุจฉา เจ้าฟ้าวัลย์อลงกรณ์ กรมหลวงเพชรบุรีราชสิรินธร และพระราชทานคำแปลว่า “นางแก้ว”

ด้วยเหตุที่ทรงบำเพ็ญพระราชกิจจานุกิจนานปีการอันเป็นประโยชน์แก่แผ่นดินและราษฎร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้สถาปนาพระราชอิสริยยศ และพระราชอิสริยยศักดิ์ เป็น สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา เจ้าฟ้ามหาจักรีสิรินธร รัฐสีมาคุณากรปิยชาติ สยามบรมราชกุมารี ในการพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๒๐ และจากพระวิริยะอุตสาหะในการทรงศึกษาหาความรู้และบำเพ็ญพระราชกิจจานุกิจ การพระเกียรติคุณ เป็นที่ประจักษ์ชัดแจ้ง ทั้งในราชอาณาจักร และนานาชาติ จึงทรงรับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์แห่งราชอาณาจักรไทย และทรงรับการทูลเกล้าฯ ถวายเครื่องราชอิสริยาภรณ์ต่างประเทศ

การศึกษา

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเริ่มต้นการศึกษาในระดับอนุบาล เมื่อพุทธศักราช ๒๕๐๑ ณ โรงเรียนจิตรลดา ในเขตพระราชฐาน พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิต โดยทรงศึกษา ต่อเนื่องไปจนถึงระดับมัธยมศึกษา ตลอดระยะเวลาที่ทรงศึกษา ทรงเอาพระทัยใส่ในการเรียน โปรดการอ่าน และการศึกษาวรรณคดี ทั้งของไทยและต่างประเทศ ทรงเริ่มแต่งคำประพันธ์ต่างๆ ทั้งร้อยแก้ว และร้อยกรอง ตั้งแต่ยังทรงศึกษา ในชั้นประถมศึกษา โปรดการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน ทั้งด้านกีฬา ดนตรี บันเทิง และกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์

หลังจากทรงสำเร็จการศึกษา ประโยคมัธยมศึกษา ตอนปลาย ในแผนกศิลปะ จากโรงเรียนจิตรลดา เมื่อ พุทธศักราช ๒๕๑๖ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงสอบเข้าศึกษาต่อ ในระดับอุดมศึกษา ณ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แม้จะมีพระราชภารกิจ โดยเสด็จพระราชดำเนิน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ไปเยี่ยมราษฎรในภูมิภาคต่างๆ แต่ก็ทรงมีพระวิริยะอุตสาหะ ในการเรียนอย่างยิ่ง และยังทรงร่วมกิจกรรมของคณะ และของมหาวิทยาลัย เช่นเดียวกับนิสิตทั่วไป ในปีการศึกษา ๒๕๑๙ ทรงสำเร็จการศึกษา และทรงเข้ารับพระราชทานปริญญา อักษรศาสตรบัณฑิต เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง เหรียญทอง สาขาวิชาประวัติศาสตร์

ในพุทธศักราช ๒๕๒๐ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงสมัครเข้าศึกษาต่อระดับมหาบัณฑิต ณ มหาวิทยาลัยศิลปากร และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พร้อมกันทั้งสองแห่ง ทรงสำเร็จการศึกษา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจารึกภาษาตะวันออก จากมหาวิทยาลัยศิลปากร ในปีการศึกษา ๒๕๒๒ หลังจากนั้น ทรงสำเร็จการศึกษา อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาบาลี - สันสกฤต จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา ๒๕๒๔ ต่อมา ด้วยความสนพระทัยงานด้านการพัฒนา โดยอาศัยหลักวิชาการศึกษา หรือการเรียนรู้อย่างเป็นแกน จึงทรงสมัครเข้าศึกษาต่อในระดับดุษฎีบัณฑิต ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทรงสำเร็จการศึกษา และรับพระราชทานปริญญา การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษาศาสตร์ในปีการศึกษา ๒๕๒๙

การรับราชการ

หลังจากทรงสำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาแล้ว ในพุทธศักราช ๒๕๒๓ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเข้ารับราชการเป็นอาจารย์กองวิชากฎหมายและสังคมศาสตร์ ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ทรงสอนวิชาประวัติศาสตร์ไทย และสังคมวิทยา ต่อมาในพุทธศักราช ๒๕๓๐ ได้มีการตั้งกองวิชาประวัติศาสตร์ขึ้นใหม่ โดยสมเด็จพระเทพรัตนราช

สุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระยศ พันเอก ทรงดำรงตำแหน่งหัวหน้ากอง (ซึ่งต่อมาได้มีการขยายตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการกองในพุทธศักราช ๒๕๓๒ พร้อมกับกองอื่นๆ) ทรงเป็นผู้อำนวยการกองวิชาประวัติศาสตร์พระองค์แรก จนถึงปัจจุบัน มีพระราชภารกิจ ทั้งการบริหาร การสอน และงานวิชาการอื่นๆ ต่อมา ทรงได้รับพระราชทานพระยศ พลเอก ในพุทธศักราช ๒๕๓๙ และทรงได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นศาสตราจารย์ (อัตราจอมพล) ในพุทธศักราช ๒๕๔๓ นอกจากนี้ ยังได้ทรงรับเชิญเป็นอาจารย์พิเศษ บรรยายวิชาการ ณ สถาบันการศึกษาต่างๆ เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยศิลปากร

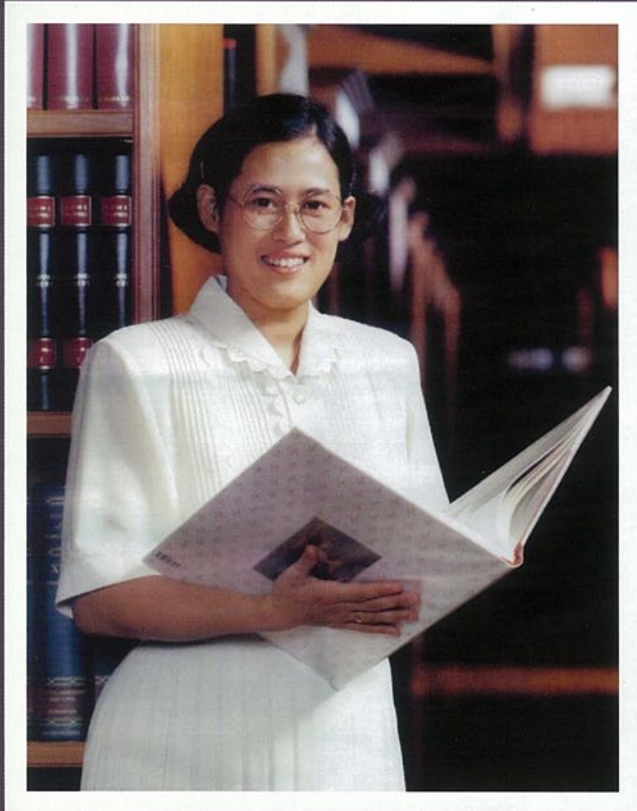
พระราชกรณียกิจ

นอกเหนือจากพระราชภารกิจในหน้าที่ราชการ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจด้านต่างๆ ครอบคลุมงานสำคัญๆ อันเป็นประโยชน์หลักของบ้านเมือง เกือบทุกด้าน และทรงได้รับความไว้วางพระราชหฤทัย ให้ทรงปฏิบัติ พระราชกรณียกิจที่ทรงสืบสาน ต่อจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ตามที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ มอบหมาย โดยเฉพาะการทรงงาน ด้านการบริหารองค์การ และมูลนิธิ เพื่อสาธารณกุศล ทรงดำรงตำแหน่งประธานกรรมการมูลนิธิชัยพัฒนา ประธาน

มูลนิธิรางวัลสมเด็จเจ้าฟ้ามหิดล อนุญาติกษาผู้อำนวยความสะดวก สภาการศึกษาไทย รวมทั้งการเสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ และการปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ ในโอกาสต่างๆ เช่น การพระราชทานพระราชวโรกาสให้คณะบุคคลต่างๆ ใฝ่ๆ การพระราชทานปริญญาบัตร การถวายผ้าพระกฐิน เป็นต้น

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงจัดตั้งโครงการต่างๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก และเยาวชนผู้ยากไร้ในชนบท โดยเฉพาะการส่งเสริมสุขภาพอนามัย และแก้ไขปัญหาภาวะทุพโภชนาการ ทรงเห็นว่า เด็กจะเรียนหนังสือไม่ได้ ถ้าท้องหิว หรือเจ็บป่วย จึงทรงริเริ่มโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ตั้งแต่พุทธศักราช ๒๕๒๓ ทรงเห็นความสำคัญของการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงพระราชทานพระราชทรัพย์ให้ก่อสร้างโรงเรียนในถิ่นทุรกันดาร ศูนย์การเรียนชุมชนสำหรับชาวไทยภูเขา ห้องเรียนเคลื่อนที่ ทั้งพระราชทานพระราชทรัพย์เป็นค่าตอบแทนครูผู้สอน และทรงจัดหาอุปกรณ์การเรียนการสอนพระราชทาน เพื่อให้เยาวชนมีโอกาสได้รับการศึกษาที่เหมาะสม จะได้มีความสามารถ

ในการพึ่งตนเอง และเป็นที่พักของครอบครัวได้ในอนาคต ทรงติดตามการดำเนินงาน โครงการตามพระราชดำริอย่างใกล้ชิด และเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมราษฎรในโครงการด้วยพระองค์เองเสมอ

จากการที่มีประชาชนและหน่วยงานต่างๆ ได้ทูลเกล้าฯ ถวายเงินเพื่อโดยเสด็จพระราชกุศล หรือสมทบทุนดำเนินงานโครงการพัฒนาต่างๆ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นำเงินที่มีผู้ทูลเกล้าฯ ถวายดังกล่าวมาจัดตั้งเป็นกองทุน ทุนการกุศลสมเด็จพระเทพฯ เพื่อให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือประชาชนผู้ทุกข์ยากเดือดร้อน หรือเพื่อการสาธารณประโยชน์อื่นๆ

งานอดิเรก

ยามที่ทรงว่างจากพระราชกิจ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพักผ่อนพระอิริยาบถ โดยทรงมีงานอดิเรกที่สนพระทัยหลายประเภท เช่น ดนตรี งานศิลป์ กีฬา งานสะสม การทัศนศึกษา การอ่าน และสะสมหนังสือ ทรงมีหอสมุดส่วนพระองค์ที่จัดเก็บหนังสือหลากหลายประเภท ทั้งที่ทรงเลือกซื้อด้วยพระองค์เอง และที่มีผู้ทูลเกล้าฯ ถวาย และตั้งเช่นเป็นที่ทราบกันทั่วไปว่า ทรงมีพระอัจฉริยภาพในการเรียงร้อยอักษร จึงทรงพระราชนิพนธ์ร้อยแก้วและร้อยกรองไว้เป็นจำนวนมาก มีทั้งประเภทบทความ เรื่องสั้น ความเรียง คำนำ บทกวี บทเพลง เรื่องแปล และสารคดี เป็นต้น รวมทั้งพระราชนิพนธ์ชุดเสด็จพระราชดำเนินเยือนต่างประเทศ ซึ่งเปรียบเสมือน “บันทึกการเดินทาง” ที่ให้ทั้งความรู้ และความเพลิดเพลินแก่ผู้อ่าน

โครงการตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จุดเริ่มต้นโครงการตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มาจากการที่ได้ทอดพระเนตรสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของราษฎร ในโอกาสที่โดยเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถไปทรงเยี่ยมราษฎรในทุกภาคของประเทศไทย สิ่งที่ทรงสังเกตเห็นก็คือ ความยากจน เด็กๆ เจ็บป่วย ขาดอาหาร ไม่มีโอกาสได้เรียนหนังสือ

โครงการตามพระราชดำริฯ ในระยะต่อมา และในปัจจุบัน เน้นในด้านการพัฒนาการศึกษามากขึ้น ด้วยมีพระราชดำริว่า “...การศึกษาเป็นปัจจัยหลักในการสร้างและพัฒนาความรู้ ความคิด ตลอดจนความประพฤติ และคุณงามความดีของบุคคล ให้บุคคลดำรงตนอยู่ในสังคม และในโลกได้อย่างมั่นคงและมีความสงบร่มเย็นได้ แม้ว่าโลกจะเปลี่ยนแปลงไปรวดเร็วเพียงใดก็ตาม...”

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี กับงานห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณต่อปวงชนชาวไทยเป็นล้นพ้น ซึ่งเห็นได้จากพระราชกรณียกิจของพระองค์ที่ทรงพระวิริยะบากบั่นทำมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน พระองค์ทรงมีพระอัจฉริยภาพในหลากหลายด้านด้วยกัน หนึ่งในนั้นก็คือพระราชกรณียกิจด้านการศึกษาที่ทรงยกระดับการศึกษาของปวงชนชาวไทยให้มีความรู้มากขึ้น ในท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ที่กำลังก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วในศตวรรษที่ ๒๑ นี้

พระองค์ทรงมีคุณูปการต่องานด้านห้องสมุดเป็นอย่างมาก เนื่องจากการที่พระองค์ทรงได้เสด็จพระราชดำเนินไปยังห้องสมุดและพิพิธภัณฑ์ต่างๆ เพื่อทรงศึกษาเรียนรู้วิทยาการที่เกี่ยวข้องกับห้องสมุดของประเทศที่พระองค์ได้เสด็จฯ ไป ซึ่งเป็นสิ่งที่สุดยอดของประเทศนั้นๆ ที่จะนำมาแสดงให้ทรงทอดพระเนตร ทรงทอดพระเนตรเห็นความรู้ในการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และกาลเวลาของห้องสมุดในดินแดนต่างๆ ที่บางครั้งก็ไม่เหมือนกันเสียทีเดียวและเป็นสิ่งที่คาดไม่ถึง พระองค์ไม่ได้ทำการศึกษาโดยเปล่าประโยชน์ หากแต่ยังทรงนำมาเป็นแบบอย่างให้กับห้องสมุดในประเทศไทยเป็นการรับวิทยาการ ความรู้ และวัฒนธรรมที่ได้รับมาปรับประยุกต์ใช้ให้เข้ากับบริบทของประเทศไทยโดยการรวบรวมทัศนคติจากการเดินทางดังกล่าวเป็นพระราชนิพนธ์ขึ้น ทำให้เหล่าพสกนิกรได้เห็นถึงความรู้จากต่างแดน และซาบซึ้งถึงพระวิริยะอุตสาหะที่ทรงมุ่งมั่นที่จะกระทำความเจริญงอกงามในงานด้านห้องสมุดให้เกิดขึ้นกับประเทศไทย

การดำเนินงานโครงการตามพระราชดำริฯ ในระยะแรก จึงทรงเริ่มต้นจากเด็กนักเรียนในพื้นที่ทุรกันดารที่มีปัญหาขาดสารอาหาร ทรงมองเห็นสาเหตุสำคัญของปัญหา คือ การขาดแคลนอาหาร แนวทางการแก้ปัญหา คือให้มีการผลิตอาหารเพิ่มขึ้นในพื้นที่ โดยให้เด็กนักเรียนในโรงเรียนปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ แล้วนำผลผลิตทางการเกษตรที่ได้มาทำเป็นอาหารกลางวันรับประทานกัน ผลระยะสั้น คือ การมีวิตามิน เช่น ผัก เนื้อสัตว์ ไข่ ผลไม้สำหรับนำไปประกอบอาหารกลางวัน แก้ปัญหาการขาดสารอาหารได้ทันที ผลระยะยาว คือ เด็กจะได้รับการพัฒนาพฤติกรรม การกิน และภาวะสุขภาพที่เหมาะสม และยังมีความรู้ทางการเกษตรที่สามารถนำไปขยายผลต่อบ้านของตนเอง หรือนำไปประกอบอาชีพการเกษตรสำหรับดำรงชีวิตต่อไป ส่งผลให้เกิดความมั่นคงทางอาหารในพื้นที่นั้นๆ จะเห็นได้ว่าทรงหาแนวทางและวิธีการในการพัฒนาทั้งที่เป็นระยะสั้น และระยะยาวตามสภาพปัญหาที่แท้จริงของคนเหล่านั้น

อีกทั้ง ในวันที่ ๒ เมษายน ของทุกๆ ปี ซึ่งเป็นวันคล้ายวันพระราชสมภพของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ห้องสมุดทุกๆ แห่งจะมีการจัดกิจกรรม “ส่งเสริมการอ่าน ๒ เมษายน” เพื่อเทิดพระเกียรติพระองค์ท่านในคุณูปการทางการอ่านที่พระองค์ทรงเป็นแบบอย่างให้กับประชาชนชาวไทยได้ดำเนินรอยตาม และที่ทรงพระวิริยะบากบั่นเพื่อทำให้ปวงชนชาวไทยเป็นผู้ที่ใฝ่รู้หนังสือ และแสวงหาความรู้ที่ได้จากการอ่าน

นิสัยรักการอ่านที่มีมาแต่ทรงพระเยาว์

นิสัยรักการอ่านที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีนั้นเป็นสิ่งที่ได้รับการถ่ายทอดมาจาก “สมเด็จพระแม่” หรือสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ที่ทรงพร่ำสอนให้กับพระธิดาของพระองค์ได้ทรงซึบซับ และในกลายมาเป็น “นักการศึกษา” “นักการเรียนรู้” และ “นักอ่าน” ผู้ปรารถนาเรื่องที่ทรงสามารถเป็นแบบอย่างให้กับปวงชนชาวไทย สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีทรงพระราชนิพนธ์ไว้ในหนังสือสมเด็จพระแม่กับการศึกษาหน้าที่ ๓๕ ว่า

“เวลามีเวลาว่างสมเด็จพระแม่จะทรงซื้อหนังสือมาอ่านแล้วเล่าพระราชทานตั้งแต่หนังสือนิทานสำหรับเด็ก เรื่องประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติบุคคลสำคัญ เรื่องศิลปวัฒนธรรมทั้งไทย และสากล แม้แต่ข่าวหนังสือพิมพ์ บทวิจารณ์ข่าวต่างๆ เมื่อเล่าพระราชทานแล้ว บางทีก็พระราชทานหนังสือไปให้อ่านเองต่อ บางเรื่องก็สนุก และชอบอ่านมาจนทุกวันนี้ เช่น การ์ตูนผจญภัยของ Tin Tin ของนักเขียนการ์ตูนชาวเบลเยียมชื่อ Herge ถึงจะเป็นการ์ตูน แต่ก็ให้ความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับภูมิศาสตร์ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเวลานั้น เพราะว่าก่อนที่จะแต่งเรื่อง ผู้แต่งได้ไปค้นคว้าวิจัยข้อมูลต่างๆ มาจริงๆ ไม่ใช่ฝันเอาเอง สมเด็จพระแม่เล่าเรื่องการ์ตูนเรื่องนี้ตั้งแต่อยู่ที่สวิตเซอร์แลนด์ เมื่อข้าพเจ้าอายุเพียง ๕ ปี ตอนหลังอ่านเองได้ (ขณะนี้ ความรู้ภาษาฝรั่งเศสของข้าพเจ้าก็เหลือแค่อ่านการ์ตูนนี้ได้) อ่านมาจนทุกวันนี้ พฤติกรรมของบุคคลต่างๆ ในหนังสือเป็นเรื่องที่ใช้พูดเล่นอ้างอิงกันในครอบครัวเรา ข้าพเจ้ายังได้พบเด็กฝรั่งเศสที่ชอบเรื่องนี้ เลยคุยถูกคอกันไปเลย”

การอ่านได้หล่อหลอมให้พระองค์ทรงมีพระอัจฉริยภาพในหลายๆ ด้าน เช่น ทรงมีนิสัยรักการอ่าน และทรงมีพระอัจฉริยภาพในงานพระราชนิพนธ์ต่างๆ ซึ่งในปัจจุบันทรงพระนิพนธ์หนังสือมาแล้ว จำนวนกว่า ๑๒๔ เล่ม และทรงพระนิพนธ์ในที่ต่างๆ อีกมากมาย นอกจากนั้น ยังทรงมีพระอัจฉริยภาพในเรื่องของการพระราชนิพนธ์กาพย์กลอน ซึ่งจะทรงอิงอยู่กับขนบธรรมเนียมและวิธีการแบบโบราณผสมผสานให้เข้ากับยุคสมัยที่เปลี่ยนผ่าน เช่น กลอนที่พระองค์ทรงเล่าในหนังสือพระทรงเป็นดวงแก้วส่องไทย หน้าที่ ๙๙ ไว้ด้วยภาษากวี ในหัวข้อ “ฉันชอบอ่านหนังสือ” ความว่า

“หนังสือนี้ มีมากมาย หลายชนิด
นำดวงจิต เรืองริน ขึ้นสดใส
ให้ความรู้ สำเร็จ บันเทิงใจ
ฉันจึงใฝ่ ใจสมาน อ่านทุกวัน
มีวิชาหลายอย่าง ต่างจำพวก
ล้วนสะดวก ค้นได้ ให้สุขสันต์
วิชาการ สรรมา สารพัน
ชั่วชีวิต ฉันอ่านได้ ไม่เบื่อเลย”

ความสนใจงานห้องสมุดฯ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงโปรดงานห้องสมุดมาก สังเกตเห็นได้จากการที่พระองค์ ได้เสด็จพระราชดำเนินไปศึกษาดูงานห้องสมุดประชาชน ทั้งในประเทศ และต่างประเทศเป็นจำนวนมาก และทรง นำแบบอย่างห้องสมุดจากที่ต่างๆ มาเป็นแบบให้กับห้องสมุดในประเทศไทยด้วย เช่น

พระองค์พิจารณาเห็นแล้วว่างานห้องสมุดเป็นงานที่สำคัญ จึงทรงรับสมาคมห้องสมุดไว้ในพระราชูปถัมภ์ และเสด็จไปเป็นองค์ประธานในการประชุมใหญ่สามัญ ประจำปีและการประชุมวิชาการในทุกๆ ครั้ง พระองค์ทรงมีพระเมตตาต่อสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นแหล่งศูนย์กลางในการพัฒนาห้องสมุด พัฒนาวิชาชีพบรรณารักษ์และผู้ปฏิบัติงานด้านห้องสมุด และทำให้งานห้องสมุดเจริญรุ่งเรืองในดินแดนประเทศไทยเป็นอย่างมาก

จากความสนพระทัยที่มีต่องานด้านห้องสมุด จึงทำให้พระองค์มีความประสงค์ต่อการจัดการตั้งห้องสมุดส่วนพระองค์ ดังที่มีการกล่าวในพระทรงเป็นดวงแก้วส่องไทย หน้าที่ ๙๙ - ๑๐๓ ว่า

“ทรงจัดห้องสมุดส่วนพระองค์ขึ้นเพื่อสะสมหนังสือส่วนพระองค์ขึ้น ณ บริเวณที่ประทับชั้น ๒ ของพระตำหนักจิตรลดารโหฐานด้วย ซึ่งในช่วงแรกมีหนังสือประมาณ ๒๐๐ - ๓๐๐ เล่ม ต่อมา มีผู้ทูลเกล้าฯ ถวายหนังสือเป็นการส่วนพระองค์ทำให้จำนวนหนังสือเพิ่มเป็น ๓๐,๐๐๐ เล่ม”

จากที่ทรงจัดตั้งห้องสมุดส่วนพระองค์จึงทำให้พระองค์ประสงค์ให้มีห้องสมุดที่ดี และมีห้องสมุดที่บริการได้เพียงพอ ซึ่งทรงพระราชนิพนธ์ความประสงค์ ในพระราชนิพนธ์ เรื่อง “ห้องสมุดในทัศนะของข้าพเจ้า” ดังความที่ขอเชิญมาตอนหนึ่งความว่า

“...ข้าพเจ้าอยากให้เรามีห้องสมุดที่ดี มีหนังสือครบทุกประเภทสำหรับประชาชน หนังสือที่ข้าพเจ้าคิดว่าสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งคือ หนังสือสำหรับเด็ก วัยเด็กเป็นวัยเรียนรู้ เด็กๆ ส่วนใหญ่สนใจที่จะทราบเรื่องราวต่างๆ แปลกๆ

ใหม่ๆ อยู่แล้ว ถ้าเรามีหนังสือที่มีคุณค่า ทั้งเนื้อหา และรูปภาพให้เขาอ่าน ให้ความรู้ ความบันเทิง เด็กๆ จะได้เติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ ที่รอบรู้ มีธรรมะประจำใจ มีความรักบ้านเมือง มีความต้องการที่จะทำแต่ประโยชน์ที่สมควร...”

และในหนังสือพระราชนิพนธ์ เรื่อง รัตนพิณิจ นิเทศการศึกษา รวมปาฐกถาด้านการศึกษา ใน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี หน้าที่ ๗๓ ทรงกล่าวว่า “เรื่องของห้องสมุด เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ อีกหลายประเทศนั้น คนไทยดูจะไม่ค่อยมีนิสัยในการอ่านสักเท่าไร ทั้งๆ ที่การอ่านหนังสือเป็นการหาวิชาความรู้ที่ง่าย และมีค่าใช้จ่ายน้อยกว่าวิธีอื่นๆ ทั้งหมด ถ้ามีห้องสมุดให้บริการได้เพียงพอ มีการเชิญชวนให้คนมาใช้ นอกจากนั้น การฝึกหัดวินัยของการใช้ห้องสมุด และการมีตำรา หรือหนังสือภาษาไทยที่ดีก็มีความสำคัญมาก เพราะผู้ที่มีการศึกษาระดับพื้นฐานจะให้อ่านภาษาอื่นนอกจากภาษาของตนเองเพิ่มไปอีกหลายๆ ภาษานั้นออกจะยาก ถ้ามีหนังสือป้อนให้คนอ่าน ก็เป็นการส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต ปัจจุบันมีสื่ออย่างอื่นนอกจากหนังสือ เช่น ภาพ สไลด์ CD-ROM ก็ตาม แต่ดูไปในขณะนี้ หนังสือก็ยังเป็นพื้นฐานที่สำคัญอยู่”

ประวัติห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”

กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้พิจารณาเห็นว่าเพื่อสนองพระราชปณิธานและแนวทางพระราชดำริในการส่งเสริมการศึกษาสำหรับประชาชนตามที่ทรงแสดงไว้ในโอกาสต่างๆ ในมีมมงคลสมัยที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเจริญพระชนมายุ ๓๖ พรรษา เมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๓๔ กระทรวงศึกษาธิการได้รับพระราชทานพระราชานุญาต ให้ดำเนินโครงการจัดตั้ง ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” เพื่อเฉลิมพระเกียรติ และเพื่อสนองแนวทางพระราชดำริ ในการส่งเสริมการศึกษาสำหรับประชาชนที่ได้ทรง แสดงในโอกาสต่างๆ

ในโอกาสที่ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณเสด็จเป็นองค์ประธาน ในการประชุมสมัชชาสภาเกล้าด้วยการศึกษาผู้ใหญ่ เมื่อวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๓๓ ได้ทรงพระราชทานลายพระหัตถ์ เชิญชวนให้

และในบทพระราชนิพนธ์เรื่อง “ห้องสมุดในทัศนะของข้าพเจ้า” ได้ทรงกล่าวว่า

“...ความรู้ของมนุษย์เป็นมรดกที่ตกทอดกันมาแต่โบราณ เมื่อมีการประดิษฐ์คิดค้นอักษรขึ้น ผู้มีความรู้ก็ได้บันทึกความรู้ของสิ่งที่ตนค้นพบเป็นการจารึก หรือเป็นหนังสือ ทำให้บุคคลอื่นในสมัยเดียวกัน หรืออนุชนรุ่นหลัง ได้มีโอกาสศึกษาทราบถึงเรื่องนั้น และได้ใช้ความรู้เก่าๆ เป็นพื้นฐานที่จะหาประสบการณ์คิดค้นสิ่งใหม่ๆ ที่เป็นความก้าวหน้า เป็นความเจริญสืบต่อไป...”

ห้องสมุดเป็นสถานที่เก็บเอกสารต่างๆ อันเป็นแหล่งความรู้ดังกล่าวแล้ว จึงเรียกได้ว่าเป็นครูผู้ชี้แนะให้เรามีปัญญา วิเคราะห์ วิวิจารณ์ให้รู้สิ่งควรรู้อันชอบด้วยเหตุผลได้

ร่วมกันทำให้ชาวโลกอ่านออกเสียงได้
Let's join in making a literate world
วิจิตร

ข้าพเจ้าอยากให้เรามีห้องสมุดที่ดี มีหนังสือครบทุกประเภทสำหรับประชาชน หนังสือประเภทที่ข้าพเจ้าคิดว่าสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งคือ หนังสือสำหรับเด็ก วัยเด็ก เป็นวัยเรียนรู้ เด็กๆ ส่วนใหญ่สนใจจะทราบเรื่องราวต่างๆ แปลกๆ ใหม่ๆ อยู่แล้ว ถ้าเรามีหนังสือที่มีคุณค่าทั้งเนื้อหาและรูปภาพให้เขาอ่าน ให้ความรู้ความบันเทิง เด็กๆ จะได้เติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ ที่รอบรู้ มีธรรมะประจำใจ มีความรักบ้านเมือง มีความต้องการปรารถนาจะทำแต่ประโยชน์ที่สมควร

กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้ขอพระราชทานพระราชนุญาตดำเนินโครงการจัดตั้งห้องสมุดประชาชนซึ่งได้รับพระราชทานนามว่า ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” โดยมีการก่อสร้างห้องสมุดรุ่นแรกจำนวน ๓๗ แห่ง

เพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในวโรกาสที่ทรงพระชนมายุ ๓๖ พรรษา ในปี ๒๕๓๔ และจะวางแผนดำเนินการจัดตั้งอย่างต่อเนื่องจนครบ ๑๐๐ แห่ง ในปี ๒๕๕๘ อันเป็นปีที่ทรงพระชนมายุครบ ๕ รอบในวันที่ ๒ เมษายน

ห้องสมุดประชาชนแต่ละแห่งจะสร้างขึ้นด้วยความร่วมมือของประชาชนในท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐและเอกชน จากความจงรักภักดี และความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อพร้อมใจน้อมเกล้าฯ ถวายเพื่อสนองพระราชปณิธานให้ชุมชนมีแหล่งความรู้ที่พร้อมพร้อมสมบูรณ์ซึ่งจะเป็นแบบอย่างของการพัฒนาห้องสมุดสืบไป

โดยเสด็จพระราชกุศล

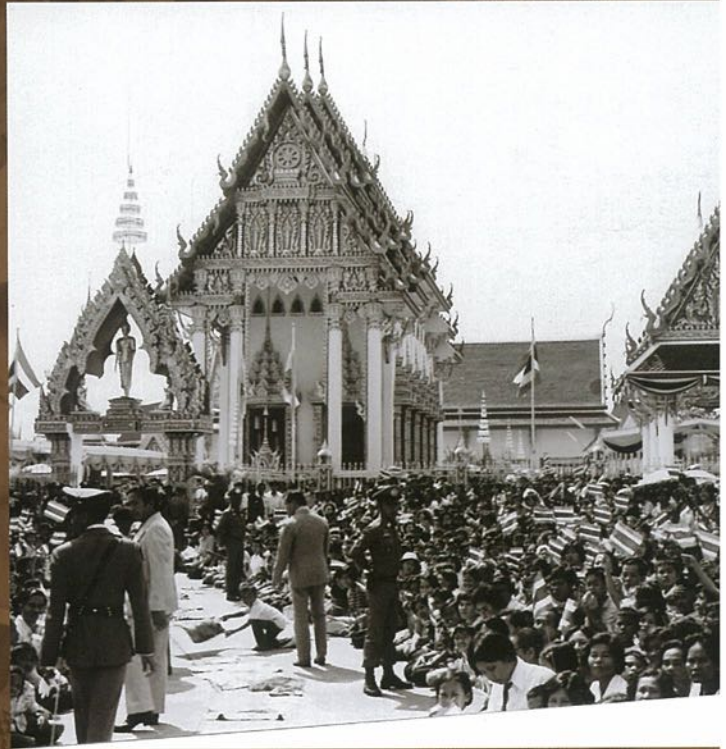
เมื่อวันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๓๕ วันนั้นกินอนนิกถึง สมเด็จพระบรมราชินีนาถ ว่าท่านมีอายุ ๖๐ ปี ใครๆ เขาก็ทำบุญกัน ก็อยากจะบอกบุญบรรดาญาติโยมพุทธบริษัท ว่านับตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป ให้ทุกคนตั้งใจบำเพ็ญกุศล ร่วมโดยเสด็จพระราชกุศลกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กับสมเด็จพระบรมราชินีนาถ ทั้งนี้เพราะท่านทำประโยชน์แก่ประเทศชาติ แก่คนทั่วไป ทั้งคนและสัตว์ ให้มีความสุข เช่น มีการอนุรักษ์สัตว์ ปล่อยปลาให้เป็นอิสรภาพ สร้างสถานที่ รวมความทุกอย่างที่ท่านทราบอยู่แล้ว ว่าทั้งสองพระองค์นี้ ทำบุญกว้างขวางมาก ยากที่คนอื่นจะพึงทำได้ อย่างพวกเรา อย่างเก่งก็ซื้อปลามาปล่อยในบ่อบ้าง ในสระบ้าง ถ้าจะปล่อยในแม่น้ำก็กลัวคนจะกิน นี่ท่านทำทุกอย่าง ก็คิดว่า อยากจะให้ทุกคนทำตามท่าน แต่ก็มาสะดุดใจอยู่นิดหนึ่งว่า การปล่อยปลาให้ลงไปแม่น้ำ ถ้าบังเอิญคนเขาจับปลากิน เราจะบาปไหม ที่คิดว่าเราจะบาปไหม เพราะว่าเราปล่อยลงไปเขาก็จับกิน

ต่อมาก็ตั้งใจคิดว่า เราตบเองไม่ได้ ต้องอาศัยพระ พระตบเป็นของแน่นอนมาก จึงรวบรวมกำลังใจไปที่เทวสภา พอไปถึงก็ขอขอบคุณบรรดาเทวดานางฟ้า และพรหมทั้งหลายที่ท่านช่วยเหลืองานทุกอย่าง งานทุกประเภทท่านช่วยก็ไปไหว้ท่านที่มีพระคุณต่างๆ มีบิดามารดาในอดีตเป็นต้น หลังจากนั้นแล้ว เทวดานางฟ้ากับพรหมก็กราบ แต่ความจริงไม่ได้กราบเอาตมา ท่านกราบแล้วท่านมองหน้าเลย ศีรษะเอาตมาขึ้นไป เอาตมาก็หันไปดูข้างหลังเห็นพระพุทธรูปเจ้าองค์ปฐมมาประทับอยู่บนแท่นสำหรับเทศน์ ไม่ทราบที่ท่านมาเมื่อไร จึงหันหน้าไปกราบท่าน

หลังจากนั้นท่านก็เทศน์ว่า

“บรรดาท่านทั้งหลายที่เป็นเทวดาก็ดี เป็นนางฟ้าก็ดี เป็นพรหมก็ดี ที่อยู่ที่นี่ทั้งหมด จงอย่าประมาทในชีวิต คิดว่าตนเองจะไม่จุติ จงอย่าคิดว่าความเป็นทิพย์ทั้งหมดนี้จะเป็นสมบัติของเราตลอดกาลตลอดสมัย ทั้งนี้ก็

เพราะว่าทุกคนส่วนใหญ่มีความสุข แต่ว่าหลายท่านสร้างบุญกุศลต่อ แต่เทวดานางฟ้าใหม่ๆ ยังเพิลิดเพิลินในความ เป็นทิพย์ ลืมความเป็นลืมความตาย เพราะเป็นมนุษย์มันเป็นทุกข์ พอเป็นเทวดาเป็นนางฟ้าอยู่ในสวรรค์ เป็นพรหมมีความสุข ก็เลยเพิลิดเพิลินในความเป็นทิพย์ ทุกองค์จงอย่าลืมนะ ทุกท่านมีบาปกันคนละเยอะๆ ทำบาปมากกว่าบุญ บาปยังติดกายท่านอยู่”

พอท่านพูดเท่านี้บรรดาท่านพุทธบริษัท ก็เห็นบาปดำขึ้นมาถึงหน้าอก ถึงยอดอกทุกองค์

“ถ้าท่านทั้งหลาย จะต้องจุติจากที่นี่ จะต้องลงไปชำระหนี้บาป นั่นคือจะต้องลงนรกที่เป็นแดนที่มีทุกข์หนัก”

ท่านก็ชี้มือไปที่นรก เห็นนรกสว่างไสวมาก มีไฟแดงฉาน มีการถูกลงโทษต่างๆ แต่ละขุมๆ ท่านก็อธิบายว่าแต่ละขุมลงโทษอะไรบ้าง ทำบาปอะไรลงขุมไหน แต่ละขุมไม่มีความสุข ไฟลุกโชติช่วง พื้นก็เป็นพื้นเหล็ก เหล็กก็แดงสุก เหมือนที่เขาดีมืด สัตว์นรกก็เหยียบย่ำไปบนเหล็ก

และมีไฟแดงฉาน และถูกก้อนทุบบ้าง ถูกหอกแทงบ้าง ถูกดาบฟันบ้าง อย่างนี้เป็นปกติ เมื่อสิ้นบาปจากขุมนี้แล้วก็ไปขุมต่อไป เพราะบาปแต่ละคนมีมาก บรรดาเทวดา นางฟ้า และพรหมทั้งหลายก็เห็นหน้าซัด รู้สึกถึงบาปที่ตัวทำไว้สมัยที่เป็นมนุษย์ และทำไว้หลายๆ ชาติ สะสมตัวเอง บาปหนัก

ท่านถามว่า “เทวดานางฟ้า และพรหม กลัวไหม”
ทุกองค์ก็บอกว่า “กลัว”

ท่านบอกว่า “กลัวก็เอาอย่างนี้ก็แล้วกันนะ ต่อนี้ไปถ้าปฏิบัติได้ ทุกองค์จะไม่มีโทษของบาป บาปจะไม่สามารถลงโทษได้ คือ จงคิดไว้เสมอว่า ชีวิตเป็นของไม่เที่ยง แต่ความตายเป็นของเที่ยง ก่อนจะตาย เราจะไมยอมลง อบายภูมิ เวลานี้เรามาครึ่งทางของพระนิพพานแล้ว จากมนุษย์นับเป็นจุดแรก มาถึงสวรรค์ ถือว่าเป็นกลางทาง โน่นพระนิพพาน”

ท่านชี้มือขึ้นไปให้ดู เห็นพระนิพพานแจ่มใสมาก เป็นของไกลๆ เป็นของไม่ไกล อย่างนี้บรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายอาจจะขัดกับความเห็นของบุคคลบางคนกับตำรา อาตมาก็ถือว่า ถ้าพระพุทธเจ้าเทศน์ ต้องจริง เพราะฟังเทศน์มาหลายสิบปีแล้ว ไม่มีอะไรไม่จริง ท่านบอกทุกอย่าง จริงทั้งหมด ถ้าเราไม่เชื่ออุปาทานทุกองค์ก็บอกว่า อยากจะไปนิพพาน มันพันทุกข์ จะไม่มีการเคลื่อน ไปนิพพานแล้ว ไม่ไปไหน อยู่ที่นั่น

ท่านก็เลยบอก “ตั้งใจตามนี้นะ คิดว่าชีวิตนี้มันต้องตาย ถ้าเราจะตายเราจะไมยอมไปอบายภูมิ เราจะมีพระนิพพานเป็นที่ไป เราจะเคารพ พระพุทธเจ้า พระธรรม พระอริยสงฆ์ ด้วยความจริงใจ และมีศีลบริสุทธิ์ และตัดความง้อออกจากใจ คืออวิชา คือว่าไม่อยากเป็นมนุษย์ต่อไป ไม่อยากเป็นเทวดานางฟ้าเป็นพรหมต่อไป ต้องการพระนิพพานจุดเดียว เอาจิตจับไว้เฉพาะนิพพาน ตั้งใจไว้ อย่างยิ่งว่าถ้าร่างกายนี้มันพังเมื่อไร ความเป็นทิพย์สลายตัวเมื่อไร เราจะไปนิพพานเมื่อนั้น”

เพียงเท่านั้น เทวดากับพรหมทั้งหลาย ก็มีสภาพแจ่มใส มีธรรมปีติแสงสว่างมากกว่าเทวดากับพรหมมากแล้วท่านหันมาถามว่า

“ฤๅษี มีความสงสัยอะไรบ้าง เมื่อสองสามวันที่แล้ว มาคิดอะไร ถามฉันก็ได้นะ ถ้าสงสัย”

ก็ตอบท่านว่า “มีความรู้สึกว่าจะอาจจะบอกบุญ ให้บรรดาญาติโยมพุทธบริษัททั้งหลาย ที่ตั้งใจบำเพ็ญธรรม ให้มีบารมีเข้มข้นใกล้พระนิพพานขึ้นมา ให้มาพระนิพพานเร็วๆ เพราะทุกคนตั้งใจดี บุญอย่างอื่นก็ทำกันแล้วทั้งหมด ขาดอยู่อย่างหนึ่ง คือ โดยเสด็จพระราชกุศล แต่การโดยเสด็จพระราชกุศลนี้ก็มีอยู่ว่า บางส่วนพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับสมเด็จพระบรมราชินีนาถ ก็ไปปล่อยปลา ถ้าปล่อยปลาที่ตั้งใจให้คนกินมันจะบาปไหม”

ท่านก็บอกว่า “อย่าเพิ่งตัดสินใจตามนั้นสิ มันอยู่ที่เจตนาของผู้ปล่อย ถ้าผู้ปล่อยคิดว่า ปลาทั้งหมดนี้ เราต้อง

การให้คนมาจับไปกิน ถ้าใครเขาจับไปกินเมื่อไรเราก็ต้อง
 บาปตามเขา แต่ถ้าปล่อยไว้เพื่ออนุรักษ์ของที่มีอยู่ เคยมีอยู่
 แล้วมันหมดไป อย่างปลาฉี่ เป็นเครื่องประดับของน้ำ
 น้ำที่ไหลถึงแม้จะใสสะอาดก็ตาม แต่ถ้าไม่มีปลา มันก็ไม่
 มีความชุ่มชื้นใจ เราเห็นแต่น้ำใสมีความชื้นใจจริง ถ้ามีปลา
 ว่ายมา เราจะรู้สึกว่ามันเป็นความสุขมาก จิตใจเราจะสบาย
 มากเพราะว่าปลาเป็นเครื่องประดับของน้ำ

ถ้าผู้ปล่อยมีความรู้สึกว่

ประการที่ ๑ เราเลี้ยงปลาให้ปลามีชีวิต นี่เป็นบุญ
 ประการที่ ๒ เวลาปล่อย ต้องการให้ปลาเป็น
 อิสระภาพอยู่ในที่คับแคบย่อมไม่มีความสุข ถ้าอยู่ในที่กว้าง
 จะมีความสุขมาก ถ้าเป็นอิสระ หากินสบาย จะไปไหน
 มาไหนก็ได้ตามอัธยาศัย นี่เป็นบุญ การปล่อยปลาเขาถือ
 ว่าเป็นบุญมาก แต่ถ้าไปนึกว่าปลานี้จึงเป็นเหยื่อของคน

อย่างนี้บาป มันอยู่ที่เจตนา เข้าใจว่า พระบาทสมเด็จพระ
 พระเจ้าอยู่หัวก็ดี สมเด็จพระบรมราชินีนาถก็ดี ไม่คิดว่า
 เป็นอาหารของคน ต้องการแต่เพียงว่า อนุรักษ์ให้ปลามันมี
 อยู่ในแม่น้ำ แม่น้ำสายนี้เคยมีปลา แต่เวลานี้มันไม่มีปลา
 ก็ปล่อยปลาลงไป ให้ปลามันเป็นอิสระภาพ ในเมื่อเราทำบุญ
 กับท่าน ปลาทั้งหลายเป็นอิสระภาพฉันใด เราก็จะมีอิสระภาพ
 จากนรกฉันนั้น คือไม่ต้องลงนรก

ประการที่ ๓ ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กับ
 สมเด็จพระบรมราชินีนาถ สงเคราะห์คนทั่วประเทศ จะ
 ทรงมีความยากลำบากอย่างไรก็ตามที่เสด็จตามเสมอ
 ไปด้วยกันเสมอ ช่วยทุกอย่างให้คนมีอาชีพ คือ ช่วยอย่าง
 ถาวร ให้คนมีอาชีพดีขึ้น ไม่ใช่ให้กินหมด อย่างนี้ คนทุกคน
 ที่ได้รับการช่วยเหลือจะมีความสุขขึ้น ก็มีภาพหลายภาพที่
 เขาแสดงทางโทรทัศน์ ว่าเมื่อก่อนนี้มีความยากจนเฉยใจ

ไม่มีอะไรจะกิน แต่เวลานี้ ได้อาศัยพระมหากรุณาธิคุณของท่าน กระทั่งมีกินมีใช้ มีรายได้ปีละเป็นหมื่นๆ บาท เงินหมื่นบาทแม้จะไม่มาก แต่ก็มากสำหรับคนจน คนที่ไม่เคยมีรวมความว่า ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ดี สมเด็จพระบรมราชินีนาถก็ดี ถ้าทำร่วมกับท่าน จะมีเงินมากหรือมีเงินน้อยก็ตามไม่สำคัญ หลากๆ คนรวมกัน ก็มากขึ้นมาเอง จะเป็นเหตุให้มีบารมีใกล้พระนิพพานยิ่งขึ้น จะมีบารมีเต็มเร็ว และสามารถจะไปพระนิพพานได้โดยง่าย”

ตรงนี้ลีบรรดาท่านพุทธบริษัท จับใจเหลือเกิน เพราะที่พูดกันนั้น ก็มองเห็นนิพพานอยู่แจ่มๆ เพราะนิพพานเป็นแดนที่มีความสุข เทวดานางฟ้า และพรหมทั้งหมด ก็สนับสนุน

ท่านสหัมบดีพรหมท่านเข้ามาใกล้ ท่านบอกว่า

“คุณลงไปบอกบุญเขาได้เลยนะ การบอกบุญมีสองอย่าง คือ หนึ่ง ให้เขาทำคนละเล็กละน้อยคิดเป็นเวลาถึงสิ้นปี ถึงวันที่ ๑๒ สิงหาคมของทุกปี จะให้ตัวแทนไปถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับสมเด็จพระบรมราชินีนาถ องค์ละเท่าๆ กัน จะเป็นเงินมาก หรือเงินน้อยก็เหมือนกัน เราเป็นคนจน เราไม่สามารถหาเงินสิบล้านหลายร้อยล้านมาได้ แต่ถ้าทุกคนร่วมกันก็สามารถจะเป็นเงินมากขึ้นมาได้ ถ้าใครเขาตั้งใจจะถวายด้วยตนเอง ด้วยกำลังศรัทธาก็ไปคอยท่านที่บริเวณโบสถ์วัดพระแก้ว เข้าไป

แล้ว ที่นั่น พอท่านเสด็จเข้าไปก็ขมื่อขึ้น ไม่ต้องชูสูง ยกสตางค์ยกแบงค์ ให้ท่านเห็น ท่านก็รับ ท่านไม่ถึงพระองค์ ทั้งสององค์นี้เป็นกษัตริย์ผู้ทรงธรรมจริงๆ”

ก็เป็นอันว่าพระพุทธเจ้าก็ยอมรับ ท่านว่า

“เออ..ฤๅษี ที่ท่านสหัมบดีพรหมแนะนำนะ ถูกต้อง”

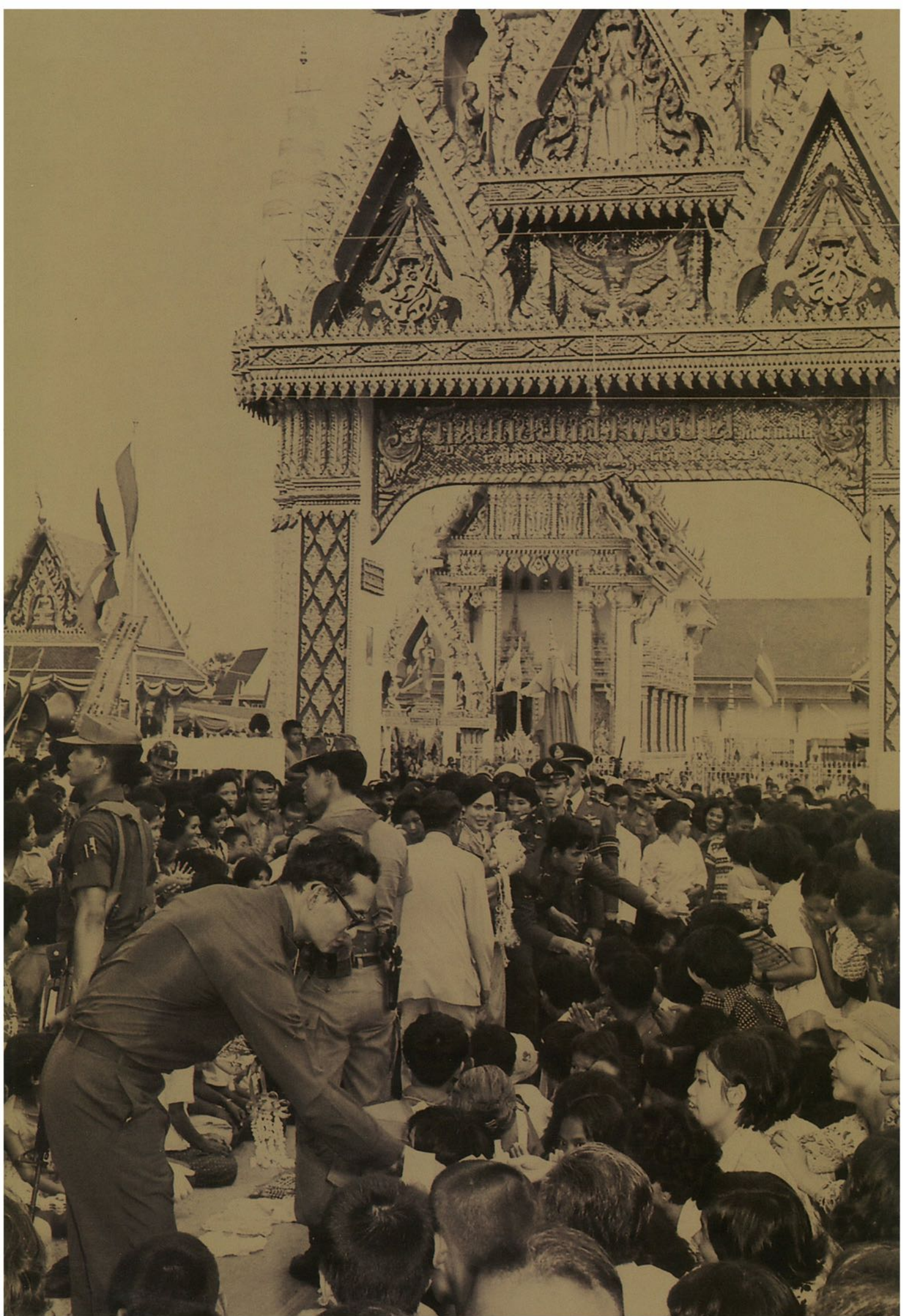
แล้วก็เป็นอันตัดสินใจว่า วันเฉลิมพระชนมพรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ถ้าหากว่า มีโอกาสจะพึงมี ท่านจะโปรด จะให้ตัวแทนจัดเงินส่วนใดส่วนหนึ่งที่บรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลาย บริจาคมาทั้งหมด ไปถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กับสมเด็จพระบรมราชินีนาถที่ใกล้ๆ พระที่นั่งไพศาลทักษิณ หลังจากนั้นก็ทุกปี จะ

ค่อยๆ รวมกันเป็นเดือนๆ เดือนหนึ่งเข้าชอยสายลมครั้งหนึ่ง ก็บอกบุญครั้งหนึ่ง ถ้าญาติโยมไม่มีโอกาสมาชอยสายลม จะส่งมาทางไปรษณีย์ก็ได้ มารวมกันก็ได้ ได้เท่าไรก็จะประกาศให้ทราบทีหลัง แล้วจะตั้งตัวแทนไปถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เราจะได้ใกล้พระนิพพานกันยิ่งขึ้น

บรรดาญาติโยมพุทธบริษัท คำแนะนำนี้ เป็นคำแนะนำขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วย เป็นคำแนะนำของท่านสหัมบดีพรหมด้วย ช่วยแนะนำให้พวกเรา มีบุญบารมีใกล้พระนิพพานยิ่งขึ้น มีบารมีเต็ม หวังว่าคงไม่เป็นที่ขัดใจของบรรดาญาติโยมพุทธบริษัททั้งหลาย

เวลาหมดแล้ว ขอลาก่อน ขอความสุขสวัสดิ์พิพัฒนามงคลสมบุญผล จงมีแก่บรรดาท่านพุทธศาสนิกชนผู้อ่านและผู้ฟังทุกท่าน

พระราชจริยาวัตรของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

พี่น้องชาวไทยที่รักทั้งหลาย วันนี้มาพบกับท่านในพระราชจริยาวัตรของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ แต่ว่าตอนนี้ก็ขอให้ถือว่าเป็นตอนจบจุดหนึ่ง คำว่าจุดหนึ่งก็หมายความว่าเรื่องที่พระองค์สัมผัสกับอาตมานั้นมีมากกว่านี้หลายร้อยเท่า เพราะปีๆ หนึ่งมีโอกาสได้เข้าเฝ้าหลายครั้งตามพระราชประสงค์ ฉะนั้นจะตัดเฉพาะตอนๆ มาเล่าสู่กันฟัง เพื่อจะได้ทราบว่าพระราชจริยาวัตรของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว คือพระประมุขของชาติ ทรงมีพระราชจริยาวัตรเป็นประการใดบ้าง ขอขบถ

สุราเมรัยอย่างนั้นหรือ หรือว่าชอบสุรา นารี พาสี กีฬาบัตร ตามที่บุคคลผู้มีอำนาจทั้งหลายเขาทำกัน ความจริงน้ำพระทัยของพระองค์ไม่มีอย่างนั้น มีอย่างเดียวคือ “จิตมุ่งธรรม”

แล้วก็เวลาที่บุคคลทั้งหลายเข้าเฝ้า ตอนนั้นก็มาคุยกันถึงกรณีพิเศษเล็กๆ น้อยๆ คนที่ไม่เคยเข้าเฝ้าพระองค์ อาจจะคิดว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนี้น่ากลัวมาก เพราะว่าเป็นศักดิ์นาใหญ่ นี่เขว่ากันอย่างนั้น ความจริงคำว่าศักดิ์นาเนี่ยแปลว่าอะไรอาตมาก็ไม่ทราบ เห็นจะแปลว่าคนเจ้ายศเจ้าอย่างมากกว่า แต่ความจริงแล้วพระราชจริย

วัตรของพระองค์ไม่ใช่เป็นคนเจ้ายศเจ้าอย่าง อาตมาคิดว่า บรรดาท่านบางท่านที่มีความรู้สึกว่ามียศเข้าหน่วยหนึ่ง มีความรู้หน่วยหนึ่ง และมีการแสดงวางตัวคิดว่าตัวเด่นั้น มีความสำคัญมากกว่า

สำหรับพระราชจริยวัตรของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเวลาที่ออกรับแขก ถ้าดูตามภาพเราจะเห็นว่า พระองค์ทรงแสดงความใกล้ชิดกับประชาชนมาก ถือว่าเป็นกันเอง เสด็จไปเยี่ยมราษฎรที่ไหนท่านเคยเห็นไหมว่า วางตัวว่าฉันเป็นใหญ่ แต่ความจริงพระองค์อยากจะคลุกคลีกับประชาชนมาก มีในตอนที่ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๐ วัตของอาตมาเป็นวันฝังลูกนิมิต พระองค์ได้เสด็จไปพร้อมด้วยสมเด็จพระบรมราชินีนาถ พระเจ้าลูกยาเธอสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เสด็จไปทั้งสามพระองค์ เมื่อเสด็จไปแล้ว ทรงทำพระราชภารกิจที่มีหมายกำหนดการให้เสร็จ ตอนนั้นก็เป็นเวลาที่จะเสด็จเยี่ยมราษฎร อาตมาก็เตือนเจ้าหน้าที่หรือบรรดาราษฎรทั้งหลายว่าการจะซื้อพวงมาลัยไปถวาย พระองค์เป็นการไม่สมควร เป็นการสิ้นเปลืองเงินเปล่านั้น ดอกไม้เราต้องซื้อไปเสียสตาจค์แล้วก็ใช้ประโยชน์อะไรก็ได้ ไม่ได้แต่สวยงามเฉียวเดียว เฉียวก็อยู่เหม็นไปหมดแล้ว

ทางที่ดีควรจะนำเงินไปถวายโดยเสด็จพระราชกุศล ให้เป็นไปตามอริยาศัยของพระองค์ พระองค์จะเอาไปใช้อะไรนั้น เป็นเรื่องของพระองค์ เรื่องที่จะใช้ส่วนพระองค์นั้นมีไม่มาก

ครั้งหนึ่งอาตมาเคยทูลถามว่า “พระมหากษัตริย์ใช้เงินเป็นส่วนพระองค์จริงๆ ไม่เนื่องไปด้วยบุคคลอื่น (คือหมายความว่าซื้อของใช้ส่วนพระองค์เป็นประจำวัน) เดือนหนึ่งประมาณเท่าไร” ตรัสว่า “เดือนหนึ่ง” ทรงคิดอยู่ประเดี๋ยวหนึ่ง ท่านตรัสว่า “ขอให้เป็นการประมวลโดยประมาณนะขอรับ บางเดือนมันก็ไม่ถึง บางเดือนมันก็ถึง บางเดือนมันก็เลยไปเล็กน้อย โดยประมาณแล้วสรุปแล้ว ประมาณเดือนละ ๑๕๐ บาท” นี่ความจริงพระราชทรัพย์ที่พระองค์ทรงได้มีมากกว่านั้นเยอะ ที่ใช้เป็นส่วนพระองค์จริงๆ ประมาณ ๑๕๐ บาท คือซื้อโน่นซื้อนี่เล็กๆ น้อยๆ ที่จำเป็นต้องใช้ ไม่มีการฟุ้งเฟ้อ

เงินส่วนใหญ่ที่พระองค์ทรงได้ก็ทรงคิดอยู่เสมอว่าจะไปช่วยใครที่ไหนบ้าง บางเดือนเงินที่เอาถวายเอาไปเป็นเงินปี ก็ต้องตั้งงบประมาณว่าข้าราชการมีกี่คน ค่าใช้จ่ายภายในมีเท่าไร ค่าพาหนะเท่าไร ต่อปีต่อเดือน บางเดือนขาดทุน ขาดไปเพราะไม่ครบถ้วน ทั้งนี้เพราะอะไร เพราะว่า

เอาไปแจกจ่ายแก่ประชาชนเพื่อให้มีความสุขภายนอกเสียหมด นี่จะเห็นน้ำพระทัยของพระองค์ว่า พระองค์ไม่ทรงสนพระทัยเพื่อความเป็นสุขในอามิสของพระองค์เลย ฉะนั้น การที่จะถวายพวงมาลัยแด่พระองค์ก็ดี แต่สมเด็จพระบรมราชินีนาถก็ดี อาตมาเห็นว่าไม่สมควร จึงประกาศให้แก่บรรดาประชาชนทั้งหลายว่า จะถวายพระองค์แล้วขอให้จัดเป็นเงิน เงินจะถวายพระองค์ได้ตั้งแต่หนึ่งสลึงเป็นต้นไป ตามกำลังใจ ตามกำลังทรัพย์ของทุกคนที่จะถวายพระองค์

ก็มีคนๆ หนึ่งเขาวิ่งมาค้ำว่า ถวายพระองค์บาทสองบาท สลึงสองสลึงนั้นไม่ได้ ต้องเป็นพันเป็นหมื่น ก็จึงได้บอกกับบุคคลนั้นว่า ที่นี้วัดท่าซุงนะ ไม่ใช่ที่อื่น คนอื่นห้ามมาต่อที่วัดนี้ ท่านจะมียศถาบรรดาศักดิ์ลำดับไหนไม่มีความสำคัญ ท่านจะใหญ่ได้ต้องไปใหญ่ที่อื่น ที่วัดท่าซุงนี้ใหญ่ไม่ได้ อาตมาต้องใหญ่แต่ผู้เดียว เป็นอันว่าคนนั้นก็วิ่งถอยหลังกรูดไป คงจะไม่คิดว่าพระบ้่าๆ แบบนี้คงไม่มี คงจะมีแต่พระดี นี่มาเจอะพระบ้่าเข้าทนมไม่ไหว ถอยหลังไป เมื่อถอยหลังไปแล้วอาตมาก็มาประกาศตามเดิมว่า ไม่ต้องฟัง

เสียงใคร ที่นี้เป็นวัดท่าซุง อำนาจของบุคคลอื่นใดจะยิ่งใหญ่กว่าเจ้าของวัดไม่ได้ เจ้าของงานต้องใหญ่กว่าคนอื่น ส่วนระเบียบการใดๆ ที่จะเป็นไปตามเรื่องราชการ นั้นเป็นเรื่องราชการ ถ้าที่นี้เป็นเรื่องของวัด วัดจะจัดการอย่างไรที่มันไม่ผิดกฎหมายนั้นวัดมีสิทธิ์ที่จะจัด ไม่ผิดกฎหมาย ไม่ผิดประเพณีไม่ผิดพระธรรมวินัยใช้ได้หมด

เป็นอันว่าความจริงพวงมาลัยนี้พวงละประมาณ ๔ บาท เขาขายกัน พอวันที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะเสด็จไปปรากฏว่าพวงมาลัยขึ้นพวงละ ๒๐ บาท มันขึ้นมาได้อย่างไร นี่เป็นการแกล้งขึ้นกัน เมื่ออาตมาประกาศอย่างนั้น แล้วคนทุกคนเขาก็ไม่ซื้อพวงมาลัย คนโลกมาก วันนั้นขาดทุนไปตามๆ กัน เป็นเรื่องของเขาไม่ได้เชิญเขามาขาย เป็นอันว่าทุกคนก็เอาสตางค์ใส่พานบ้าง ไม่มีพานก็งาน ไม่มีงานก็มีโอเปล่าใส่ในมือ

ในเมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระบรมราชินีนาถ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เสร็จจากภารกิจอื่น พระองค์เสด็จเยี่ยมประชาชน แต่ความจริงวันนั้นมันเย็นไป

เยี่ยมไม่ได้ครึ่ง เพราะเวลานั้นจะค่า ด้วยทางจังหวัดเขาจัดการให้พระราชทานธงลูกเสือ แต่พระองค์ก็ทรงใช้เวลาเกินหมายกำหนดการไป ๒ ชั่วโมงเศษ เสด็จเยี่ยมประชาชนชาวบ้านเขากี่สงเงิน ๕ บาทบ้าง ๑ บาทบ้าง เท่าที่จะมีบางคนก็ควักแล้วก็ควักอีก พระองค์ก็ทรงรับจากมือของเขา ยื่นพระหัตถ์ไปรับเลย ถ้าอยากจะดูจริงๆ ภาพที่วัดท่าซุงมีที่เขาถ่ายไว้ ถ้าอยากจะดูหลักฐานมี ทำอย่างนี้มีประโยชน์

พระองค์เสด็จเยี่ยมประชาชนไม่ทันจะได้ครึ่งก็เวลาหมด มันค่าพอดี ก็ต้องเสด็จกลับไปพระราชทานธงลูกเสือ วันนั้นปรากฏว่าก่อนที่จะเสด็จขึ้นรถ ทั้งสามพระองค์ก็เลี้ยวมาหาอาตมาก่อน ที่แรกก็ลากันทีแล้ว กลับจากเยี่ยมประชาชนพระองค์ก็เสด็จมาหาก่อน จึงได้กราบทูลถามพระองค์ว่า “ทรงเหนื่อยไหม” ประชาชนล้อมหน้าล้อมหลังยื่นมือยื่นไม้กัน เขาถวายอะไร พระองค์ก็ตรัสว่า “เขาขอทำบุญด้วย” ถามว่า “คนละเท่าไร” ท่านก็บอกว่า “ผมไม่ได้นับขอรับ บาทบ้าง สองสลึงบ้าง ๑๐ บาทบ้าง ๒๐ บาท ร้อยหนึ่งบ้าง ผมรับไม่ได้ดู..รับก็ใส่สูงๆ” ไม่ทราบว่าเป็นคนหาถุงพลาสติกมาถวายพระองค์

ทั้งสามพระองค์ก็รับเต็มพระหัตถ์ใส่กระเป่า กระเป่าราชาศัพท์เขายังไงก็ไม่รู้ ใส่กระเป่าก็เต็ม ในที่สุดก็มีเจ้าหน้าที่เอาถุงพลาสติกเปล่าใหญ่ๆ ไปถวายทั้งสามพระองค์ พระองค์ละสองถุง ปรากฏว่าใส่เต็มหมดทั้งสามพระองค์ พระองค์ก็ตรัสว่า “ดีใจจริงๆ ชาวบ้านเขาบอกว่าอยากจะทำบุญด้วยผมก็เต็มใจ แหม...ชื่นใจเหลือเกิน แต่เป็นที่น่าเสียดายเวลานั้นหมดเสียแล้วขอรับ ผมเยี่ยมยังไม่หมดเลย ทางโน้นคงจะว่าเอา ผมฝากหลวงพ่อดีด้วยนะขอรับ ถ้าเขาไม่จัดงานประทานธงลูกเสือแล้วละก็ ผมจะอยู่ค่าเป็นค่า ดึกเป็นดึก นี่เกรงว่าทางด้านจังหวัดเขาจะคอยจะเสียเวลามาก นี่ก็เกินไปประมาณ ๒ ชั่วโมงเศษ” ก็รับกับพระองค์ว่าจะประกาศให้ประชาชนทราบ

สักประเดี๋ยวหนึ่งเมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หันไปหาประชาชนอีกกลุ่มหนึ่ง เท่าที่เวลาจะพียงมีสมเด็จพระบรมราชินีนาถก็เสด็จเข้ามานั่งคุกเข่า ความจริงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนี้อาตมาเคยพบพระองค์หลายสิบวาระ ไม่เคยเห็นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

นั่งเก้าอี้คุยกับอาตมาเลย ท่านจัดเก้าอี้ให้อาตมา แต่ท่านนั่งพับเพียบข้างล่าง และรู้สึกว่าการพับเพียบทนจริงๆ เวลา ๕ ชั่วโมงครึ่งพับเพียบด้านซ้ายด้านเดียวไม่เคยขยับไม่เคยเปลี่ยน ที่พูดนี้ไม่ได้มาฟังว่าใหญ่โต ไม่ใช่อย่างนั้น แสดงให้เห็นว่าพระราชจริยวัตรของพระองค์ทรงอ่อนช้อยอยู่เสมอ ไม่ทำตนเป็นคนสูงไม่ทำตนเป็นคนเด่นกว่าคนอื่นตามที่เขาเรียกว่าศักดิ์นา และเวลาบางครั้งพระองค์ก็ประทับนั่งคุกเข่าถ้าอาตมาอยู่สูง คุกเข่าก็ทรงพนมมือตลอดเวลาที่คุยกัน

นี่ขอบรรดาทุกท่านที่รับฟังสังเกตพระราชจริยวัตรของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไว้ ถ้าหากว่าไม่แน่ใจขอภาพได้คือบอก คุณระพี เลขะกุล ภรรยาของคุณหมอบุญสิทธิ์ ถ้าท่านไปที่วัดบอกว่า ขอภาพนี้มาให้ดูทีเถอะ

ว่ามีบ้างที่ไหนที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะนั่งอยู่จะนั่งต่ำไม่นั่งเก้าอี้ คุยกับพระนั่งพับเพียบบ้างนั่งคุกเข่าพนมมือบ้าง มีที่ไหนบ้าง ถ้าอยากจะให้แน่ใจไปที่วัดท่าซุงก็ได้ เพื่อความมั่นใจ ที่พูดนี้ไม่ใช่คุยโต ให้ทราบว่าท่านมีมุทิตาจิต มีเมตตา ความรัก กรุณา ความสงสาร มุทิตา มีอารมณอ่อนโยนอยู่เสมอ อุเบกขา วางเฉย ถ้อยง่ายศลา

บรรดาคักดีไม่มีความสำคัญ คิดแต่เพียงว่าพระองค์ก็เป็นมนุษย์คนหนึ่ง ก็มีกำลังใจเท่ามนุษย์ และประการหนึ่ง ก็เป็นมนุษย์ที่มีความรักในคนทุกคน เป็นมนุษย์ที่มีความสงสารในคนทุกคน

วันนั้นปรากฏว่าก่อนที่จะเสด็จไป พอสั่ง พล.ร.อ. จิตต์ สังขตุลย์ บอกว่า ตามไปที่จังหวัดเพื่อไปรับเงิน เมื่อไปรับมาแล้วปรากฏว่าวันนั้นทั้งสามพระองค์ได้เงินบำเพ็ญกุศลจากบรรดาประชาชนที่ไม่ถึงครึ่งในวันนั้นถึง เจ็ดหมื่นสองพันบาทเศษ สมเด็จพระบรมฯ ตรัสว่า “บางคนกระซอกสายสร้อยเลยแคะไม่ทันถวายพระองค์” พระองค์

ก็ตรัสว่า “สายสร้อยนี้น่ากลัวจะต้องประมุขทำบุญเสียแล้ว” นี่เป็นอันว่าทั้งสามพระองค์หรือว่าทั้งห้าพระองค์ที่เราเรียกกันว่าเจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดิน ที่เขาสื่อกันว่าเป็นศักดิ์นิวางพระองค์กันขนาดไหน

สมเด็จพระบรมฯ ก็เหมือนกัน เสร็จจากงานรับแล้วก็เข้ามาหาอาตมา เมื่อถึงเวลากลับ อาตมาก็ถามสมเด็จพระบรมราชินีนาถว่า “สมเด็จพระเจ้า ทรงเหนื่อยไหม” ท่านก็บอกว่า “ไม่เหนื่อยเจ้าค่ะ ปลื้มใจเหลือเกิน คนเขาบอกว่าเขาอยากทำบุญด้วย บางคนควักสามครั้งดิฉันจำได้

เจ้าค่ะ” ก็ถามว่า “สมเด็จพระเจ้า ร้อนไหม” ตรัสว่า “ไม่ร้อนเลยเจ้าค่ะ” อาตมาก็บอกว่า “เหงื่อไหลพระเสโทไหลตั้งแต่พระพัตรลงมาถึงคาง ฉลองพระองค์ก็ชุ่มไปด้วยเหงื่อ” พระองค์ก็ตรัสว่า “ไม่รู้สิกว่าร้อนเลยเจ้าค่ะ ปลื้มใจที่คนเขาทำบุญด้วย เขาบอกว่าเขาอยากทำบุญร่วมด้วยเจ้าค่ะ บางคนมาให้ตั้ง ๓ - ๔ ครั้งจำหน้าได้” สำหรับสมเด็จพระบรมฯ ก็เช่นเดียวกัน ตรัสว่า “ไปไหนกับสมเด็จพระพ่อ ทุกครั้งไม่เคยสนุกเท่าครั้งนี้เลย ประชาชนเขาอยากทำบุญด้วยรับไม่ไหวครับหลวงพ่”

เป็นอันว่าทั้ง ๓ พระองค์มีความชื่นชมในบรรดาประชาชนที่โดยเสด็จพระราชกุศลแต่พระองค์ ซึ่งคนอื่นเขาถือว่าต้องทำบุญร่วมกับท่านเป็นร้อยเป็นพันเป็นหมื่น บรรดาญาติโยมพี่น้องทั้งหลาย ต่อมาถ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระบรมราชินีนาถก็ดี พระเจ้าลูกเธอก็ดี พระเจ้าลูกยาเธอก็ดีเสด็จมา แทนที่ท่านทั้งหลายจะเอาดอกไม้ที่มีราคาแพงแล้วใช้อะไรไม่ได้ไปถวายพระองค์ ลองเอาสตางค์ของท่านเท่าที่มีอยู่ตั้งแต่หนึ่งสลึงขึ้นไปใส่พานหรือว่าใส่จาน ไม่มีพานไม่มีจานก็ยื่นหม้อยื่นแมวกันก็ได้ พระองค์ก็ทรงรับ ลองทำดูอย่างนี้แล้ว พระองค์ทรงตำหนิเมื่อไรก็บอกอาตมาด้วย จะได้ช่วยให้รู้เป็นพยานนี่ที่นำมาเล่าสู่กันฟังนี้ก็จะได้ทราบพระราชจริยาวัตรของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ว่าทรงมีความเมตตาปราณีเพียงใด

ก่อนที่อาตมาจะเดินทางมาสายได้ เดินทางวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๒๑ วันที่ ๑๔ คณะของ คุณประเสริฐ บริษัทไทยออยล์ ได้รับพระบรมราชานุมัติให้คณะนี้นำเงินโดยเสด็จพระราชกุศลเข้าไปถวายได้ที่พระราชวังสวนจิตรฯ เพราะว่าเงินจำนวนนั้นเขาจะช่วยในศูนย์สงเคราะห์บุคคลผู้ยากจนในถิ่นทุรกันดาร จำนวนแสนบาท แล้วคุณประเสริฐก็โทรศัพท์มาให้อาตมาไปร่วมด้วย ก็นั่งคิดในใจว่ามันเรื่องอะไรกัน การจะเข้าเฝ้าพระเจ้าแผ่นดินทั้งนี้ก็ต้องดูเวลา จะโผล่เข้าไปอย่างชาวบ้านธรรมดาแม้จะไม่เหมาะสมไม่สม จึงได้ดิ้งไป บอกว่า “ให้แจ้งราชเลขาเสียก่อน ให้ราชเลขากราบทูลให้ทรงทราบว่าเป็นสมควรไหม ถ้าพระองค์มีพระบรมราชานุมัติละก็เข้าไปได้ ถ้าไม่อนุญาติเข้าไปไม่ได้จับพลัดจับผลูส่งเดชเข้าไปจะกินพอดี”

ก็เป็นอันว่าวันรุ่งขึ้นคุณประเสริฐก็โทรศัพท์มาอีกที ว่าเข้า
ได้แน่นอนขอรับ ทีแรกให้เข้าเป็นรายที่สอง แต่วันนี้ให้เข้า
เป็นรายที่ ๕ เป็นอันว่าก็เข้าไปพร้อมกัน ก่อนที่พระองค์
จะเสด็จลงมาเราเข้าไปถึงกันก่อน คราวนี้ต่างกับคราวอื่นๆ
เพราะมีคนอื่นเฝ้าร่วมด้วย จึงไม่ได้ใช้ห้องพิเศษอยู่ด้วยกัน
สองต่อสองอย่างคราวก่อนๆ เขาจัดเก้าอี้ให้อาดมานั่ง แล้ว
ก็จัดพระเก้าอี้ให้พระองค์ประทับอีกด้านหนึ่ง คนทุกคนก็
ยืน ยืนรอรับเสด็จ

ขณะที่ยืนรอรับอยู่ คุณศรีที่เป็นคณะกรรมการจัด
หาเงินด้วย บอกว่า “หลวงพ่อกุศลเสียแล้วนี่” ความจริง
เพราะไม่เคยพบพระองค์มาก่อน ก็มีการประหม่าคิดว่าเข้า

หาพระเจ้าแผ่นดินนี้ถ้ามันเรื่องใหญ่โตมาก จะต้องเกร็งทำ
กันหนักหนา ก็ได้บอกคุณศรีว่า “คุณหายใจยาวๆ ทำใจ
ให้สบายๆ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีเมตตา
มาก ไม่ทรงถือพระองค์ ใครจะพูดกับพระองค์ผิด หรือถูก
พระองค์ก็ไม่ว่าเพราะรู้จักใจของคนทุกคน พระองค์มีเมตตา
เป็นปกติ” ก็รู้สึกว่าคุณศรีทำท่าจะสบายใจ สักห้านาที
ผ่านไปปรากฏว่าพระองค์เสด็จออกมา สีพระพักตร์ของ
พระองค์ และจรรยาที่แสดงออกรู้สึกว่าจะเหน็ดเหนื่อยมากใน
วันนั้น

พอออกมาแล้ว พล.ร.อ.จิตต์ สังข์ดุรงค์ ก็อ่านถวาย
รายงานถึงกิจการคุณประเสริฐ คณะบริษัทไทยออยล์ จัด

หาเงินโดยเสด็จพระราชกุศลเพื่อสงเคราะห์คนยากจนใน
ถิ่นทุรกันดาร หลังจากนั้นคุณประเสริฐก็ถวายเงินเป็นเช็ค
หนึ่งแสนบาท ต่อไปพระองค์ก็ทรงให้พระโอวาท วันนั้น
ตรัสไพเราะมาก แล้วก็ตรัสมีนวลเหตุผลดี เป็นที่น่า
เสียดายเวลาที่เราจะเข้าเฝ้ากัน ไม่ได้ขอพระบรมราชานุมัติ
ขอบันทึกเสียงออกมาด้วย ความจริงพระองค์ตรัสด้วยปาก
เปล่า ไม่มีหนังสือ และตรัสล่อยคำสละสลวย ถ้าอาตมา
คาดการณ์ไม่ผิดคิดว่าพระองค์คงจะตรัสประมาณไม่น้อย
กว่า ๒๐ นาที ทำเอาบุคคลทุกคนซึ่งกันไปหมด ตรัสโดย
ใจความว่า

“ศุภย์ฯ นี่ฉันได้หารือกับหลวงพ่อดีตั้งศุภย์ฯ ขึ้น
มาเพื่อเป็นการสงเคราะห์บุคคลผู้ยากจนในถิ่นทุรกันดาร

อันดับแรกเราก็แจกคือแจกในการให้เปล่า แต่แจกในการ
ให้เปล่าถ้าเราพิจารณาเกินไปก็จะดูเหมือนว่าจะเป็นคนเลียง
ไม่โต แต่เมื่อความจำเป็นเขาอดอยากจริงๆ เกิดขึ้นเราก็
ต้องให้ เราควรให้เพื่อเป็นการประทั้งชีวิตเขาไว้ ต่อไปก็
พยายามหาทางให้ความรู้คือสร้างโรงเรียน หาครูหาอุปกรณ์
การเรียนแล้วก็ให้ทุนการศึกษาตามสมควร ต่อไปก็แนะนำ
สร้างตัวด้วยการทำมาหากิน ด้วยมีนักวิชาการร่วมมืออยู่
ด้วย ให้พันธุ์ผัก ต่อไปก็ทำเหมืองฝายกันกระแสน้ำ”

โดยเฉพาะอย่างยิ่งท่านทั้งหลายจะกล่าวเรื่องราว
ของท่านจบ มองดูเวลานั้นน้อย จบก็จบไม่ได้จำไม่ได้หมด
ท่านลงท้ายตอนหนึ่งว่า

“การให้ถือว่าเราได้รางวัล การสงเคราะห์เขาให้มี

ความสุขเราเป็นผู้ได้รางวัล”

ท่านไม่กล่าวว่าได้านิสงส์ ฟังดูศัพท์ของท่านฟัง
ง่ายๆ รางวัลก็คือ

ประการที่ ๑ เราทำให้เขามีความสุข

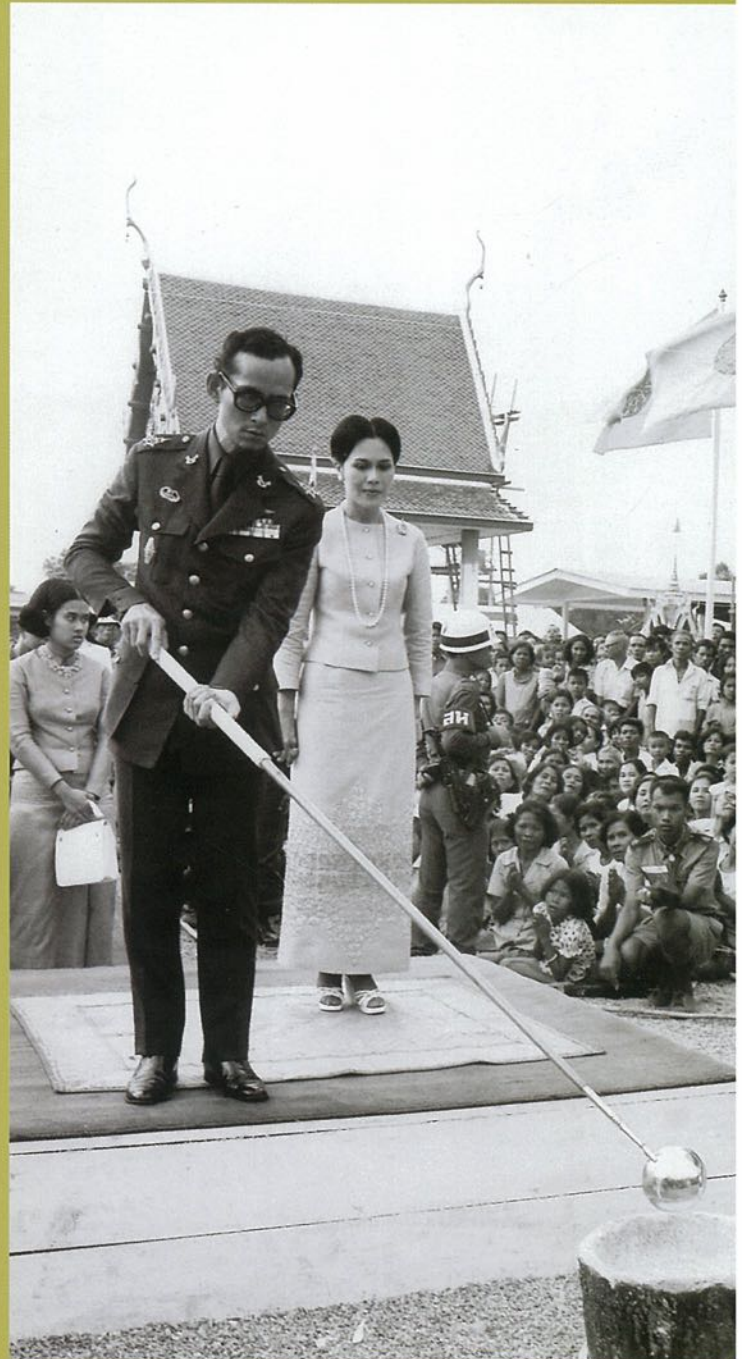
ประการที่ ๒ เมื่อเขามีความสุขผลนั้นมันก็สะท้อน
ถึงเรา เขามีความคิดถึงเราเขามีความรักเรา ในเมื่อคนอื่น
มีความสุขด้วยกันทุกคนเราก็มีความสุขอยู่ด้วย เพราะภัย
อันตรายมันไม่มี ต่างคนต่างไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน
ต่างคนต่างเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

เป็นอันว่าวันนั้นพระองค์ตรัสด้วยความยาวแต่ขอ
ยอให้สั้น โดยใจความเพียงเท่านี้ พระองค์ตรัสอีกมาก
ฟังแล้วก็จับใจ จำไม่ได้หรอก จำได้แต่ใจความ เมื่อเสร็จ
ทรงให้โอวาทแล้วก็หันมาหาอาตมา ทุกคนก็นั่งพับเพียบ
หมอบเฝ้า เมื่อพระองค์มาที่อาตมาแล้ว ที่แรกประทับเก้าอี้
เพื่อประชาชน พอเสร็จแล้วก็ลุกจากเก้าอี้ไป ยืนตรัส แล้วก็
มาหาอาตมามานั่งคุกเข่าข้างหน้าพนมมือ นีดูพระราช
จริยาวัตรของพระองค์ การแสดงตนกับคนอื่นก็เหมือนกัน
ตรัสอย่างเป็นกันเองทุกอย่าง ไม่ใช่พิธีการ ทรงแยมพระ
โอษฐ์อยู่ตลอดเวลา ทำให้คนที่เข้าไปเฝ้าในวันนั้น โดยทั่ว
หน้ามีความชื่นใจ คักดินาอย่างนี้บรรดาท่านทั้งหลายควร
จะเก็บเอาไว้ หรือควรจะทำเสียให้ตาย ลองดูซิว่าที่เขาบอก
ว่าคักดินาไม่ดีแต่สร้างชื่นใจให้กับบรรดาประชาชน
ทั้งหลาย ท่านควรจะทำเอาไว้หรือควรจะทำลายเสีย ก็ขอยก
เป็นหน้าที่ของท่าน

สำหรับวันนี้พูดกันไปว่าจะพูดอะไรตั้งหลายอย่าง
หรือว่าการพิจารณาในด้านกรรมฐาน ดูเวลาทั้งหมดเสียแล้ว
นี่ท่าน ถ้าจะพูดกันไปก็ไม่ใช่ประโยชน์ เป็นอันว่าพระราช
จริยาวัตรของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงกระทำ
มาทุกตอนที่อาตมาพบมา เห็นว่าคำว่าคักดินาที่เขากล่าว
ว่าเป็นคนเหยียดหยามคน ถือว่าใหญ่กว่าคนนั้น ก็ไม่มีใน
พระราชจริยาวัตรของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเลย
ฉะนั้นคำโฆษณาใดๆ ที่ท่านทั้งหลายได้รับฟังแล้ว โปรดใช้
ดุลยพินิจของท่านตามสมควร อาตมาจะไม่ค้าน อาตมา
จะไม่หนุนด้วยประการใดทั้งหมด เพราะทุกคนที่รับฟังเป็น
คนมีปัญหา อาตมาก็คิดว่าทุกท่านที่กำลังฟังอยู่นี้มีปัญหา
ยิ่งกว่าอาตมา ในฐานะที่ตอนนี้ถือว่าเป็นตอนจบของ

พระราชจริยาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

อาตมาภาพในฐานะพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา
เมื่อหมดเวลาที่ต้องลาก่อน ก่อนจะลาก็คงตั้งสัตยาธิษฐาน
อ้างคุณพระศรีรัตนตรัย มีพระพุทธรัตนะ พระธรรมรัตนะ

และสังฆรัตนะทั้ง ๓ ประการ ขออภิบาลทุกท่านให้มี
แต่ความสุขสวัสดิ์พิพัฒนามงคลสมบุญผล และจงเจริญ
ไปด้วยจตุรพิธพรชัยทั้ง ๔ ประการ มีอายุ วรรณะ สุขะ
พละ และปฏิภาณ หากทุกท่านมีความปรารถนาสิ่งใดก็ขอ
ให้ได้สิ่งนั้นสมความปรารถนาจงทุกประการ.

ห้องสมุดประชาชน
"เฉลิมราชกุมารี"
วัดท่าซุง

ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”

ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอเมือง อุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี โดยความอุปถัมภ์ของวัดจันทาราม (ท่าซุง) ได้รับพระราชทานุญาต จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ให้จัดตั้งขึ้นตามโครงการจัดตั้งห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในโอกาสสมทงามงคลเฉลิมพระชนมายุ ๕ รอบ ๒ เมษายน ๒๕๕๘ และใช้เป็นแหล่งการเรียนรู้สำหรับประชาชนในจังหวัด อุทัยธานี

ห้องสมุดประชาชนแห่งนี้ ก่อสร้างขึ้นบนพื้นที่ของ วัดจันทาราม (ท่าซุง) โดยพระภิกษวนาวิกวิมล เจ้าอาวาส วัดจันทาราม (ท่าซุง) และประธานกิตติมศักดิ์มูลนิธิหลวงพ่

ปาน – พระมหาวีระ ถาวโร เป็นผู้จัดสรรที่ดิน และดำเนินการก่อสร้าง โดยได้รับเงินบริจาคจากคณะศิษย์วัดจันทาราม (ท่าซุง) และผู้มีจิตศรัทธาร่วมทำบุญสมทบทุนเป็นจำนวนเงินทั้งสิ้นประมาณ ๔๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท (สี่สิบล้านบาทถ้วน)

ในการดำเนินงานจัดตั้งห้องสมุดประชาชนแห่งนี้ ได้รับพระราชทานแผ่นศิลาฤกษ์ ที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีทรงเจิมและทรงพระสุหร่าย เมื่อวันที่ ๑๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ ณ ศาลาดุสิตาลัย สวนจิตรลดา โดยวัดจันทาราม (ท่าซุง) ร่วมกับจังหวัดอุทัยธานี ร่วมกันจัดพิธีวางศิลาฤกษ์ขึ้นในวันจันทร์ที่ ๑๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ เวลา ๐๘.๓๙ น. ซึ่งนับเป็นห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” แห่งที่ ๙๘ ของประเทศไทย

และในวันพฤหัสบดีที่ ๒๑ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๕๗ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี

นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณ ต่อกณะศิษย์วัดจันทาราม (ท่าซุง) และพสกนิกรชาวจังหวัดอุทัยธานีทุกหมู่เหล่า ที่ได้มีโอกาสสนองพระราชปณิธานและแนวทางพระราชดำริ

ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในการส่งเสริมการศึกษาสำหรับประชาชน ตามที่ได้ทรงพระราชทานลายพระหัตถ์เชิญชวนให้

ร่วมกันทำให้สังคมอ่านออกเขียนได้
Let's join in making a literate world ธีรพงษ์

แผ่นศิลาฤกษ์ที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีทรงเจิมและทรงพระสุหร่าย เมื่อวันที่ ๑๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ ณ ศาลาดุสิตาลัย สวนจิตรลดา โดยจังหวัดอุทัยธานีร่วมกับวัดจันทาราม (ท่าซุง) ได้ร่วมกันจัดพิธีวางศิลาฤกษ์ ในวันจันทร์ที่ ๑๔ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๕๗ เวลา ๐๘.๓๙ น.

ภายในอาคารห้องสมุดจะประกอบไปด้วยพื้นที่ใช้สอยและมุมต่าง ๆ อาทิเช่น

มุมหลวงพ่อพระราชพรหมยานมหาเถระ

ห้องเฉลิมพระเกียรติฯ

ระนาดเอกภายในห้องเฉลิมพระเกียรติ
พื้นระนาดทำจากไม้พยุงดำ รางระนาดทำจากไม้ชิงชันประกอบไม้พุดลวดลายวิจิตรงดงาม

มุมหนังสือคำสอน โดย หลวงพ่อพระราชพรหมยานมหาเถระ

มุมสืบค้นหนังสือ

มุมนิทรรศการ

มุมประชาสัมพันธ์และบรรณารักษ์

มุมหนังสือแนะนำ

มุมหนังสือทั่วไป

ห้องคอมพิวเตอร์

ห้องเด็กและครอบครัว

ต้นไม้ทรงปลูก “ต้นตะเคียนทอง”

มีข้อมูลในบันทึกเหตุการณ์สำคัญสมัยรัชกาลที่ ๔ ไว้ว่า “วันพฤหัสบดี ขึ้น ๑๓ ค่ำ เดือน ๙ พ.ศ. ๒๓๙๕ เจ้าพระยาจักรี ได้มีสารตรา (เลขที่ ๔๕ จ.ศ.๑๒๑๔) ถึงเจ้าเมืองอุไทยธานี ด้วยต้องการโฉนเรือ ไม้ทับ ไม้ตะเคียนใส่เรือพระที่นั่งให้เสร็จทันเสด็จพระราชดำเนินทอดพระกฐินในเดือน ๑๑ ปีชวด ขนาดไม้โขนยาว ๕ คอกคืบ จำนวน ๒ โชน ไม้ทับยาว ๑๐ คอกจำนวน ๒ อัน ”

“พ.ศ. ๒๓๙๘ ได้มีสารตรา (เลขที่ ๔๖ จ.ศ. ๑๒๑๗) ถึงเมืองอุไทยธานี ให้ตัดไม้โขนยาว ๔ คอก หน้าใหญ่ คอกหนึ่ง สูงคอกหนึ่ง จำนวน ๒ โชน ไม้ทับยาว ๓ วา สูงคอกหนึ่ง จำนวน ๒ อัน รวม ๒ สำหรับให้ช่างทำเรือพระที่นั่งสำหรับพระนคร”

“ไม้โขนจากเมืองอุไทยธานี ได้ถูกนำไปสร้างเรือพระที่นั่งในสมัยรัชกาลที่ ๔ ถึง ๒ ครั้ง ไม่มีจดหมายเหตุระบุว่า เป็นเรือพระที่นั่งลำใด”

ข้อมูลจากหนังสือเมืองอุไทยธานี...

ไม้ตะเคียนของจังหวัดอุทัยธานี เป็นไม้ที่ได้รับเกียรติประวัติที่สำคัญชนิดหนึ่ง

เข็มพระราชทานที่ระลึก

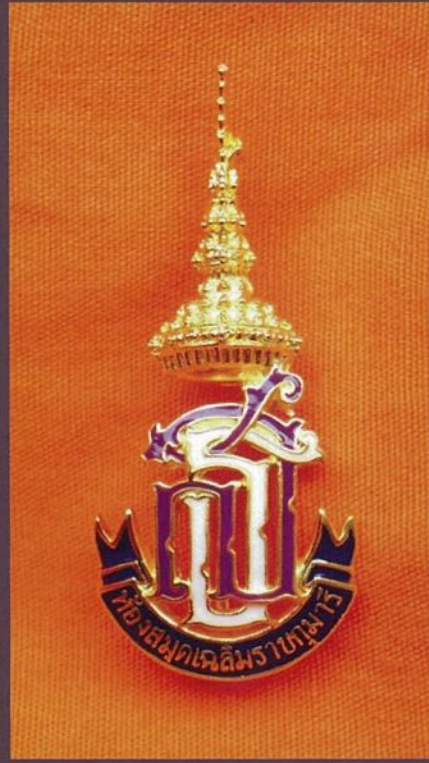
เข็มพระราชทานที่ระลึกจัดสร้างขึ้นด้วยวัสดุ ๒ ชนิดคือ

๑. เข็มพระราชทานที่ระลึกเนื้อทองคำลงยา พระราชทานแก่ผู้บริจาคสนับสนุนสร้างห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” วัดจันทาราม (ท่าซุง) อำเภอเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี เป็นจำนวนเงิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๒ ราย

๒. เข็มพระราชทานที่ระลึกเนื้อบรอนซ์ชุบทองลงยา พระราชทานแก่ผู้บริจาคสนับสนุนสร้างห้องสมุด และผู้ทำคุณประโยชน์ต่างๆ ในโครงการจัดสร้างห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” วัดจันทาราม (ท่าซุง) อำเภอเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี จำนวน ๑๑๘ ราย

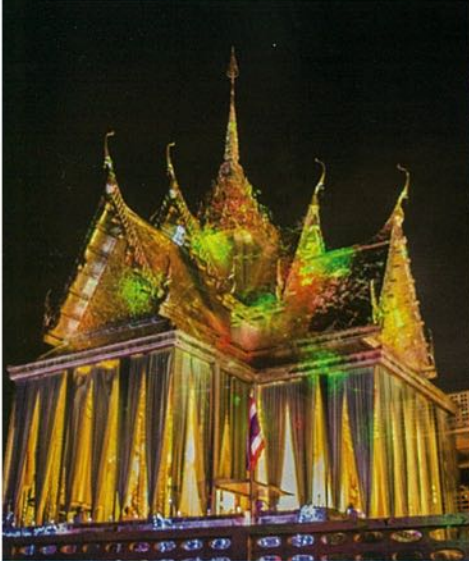
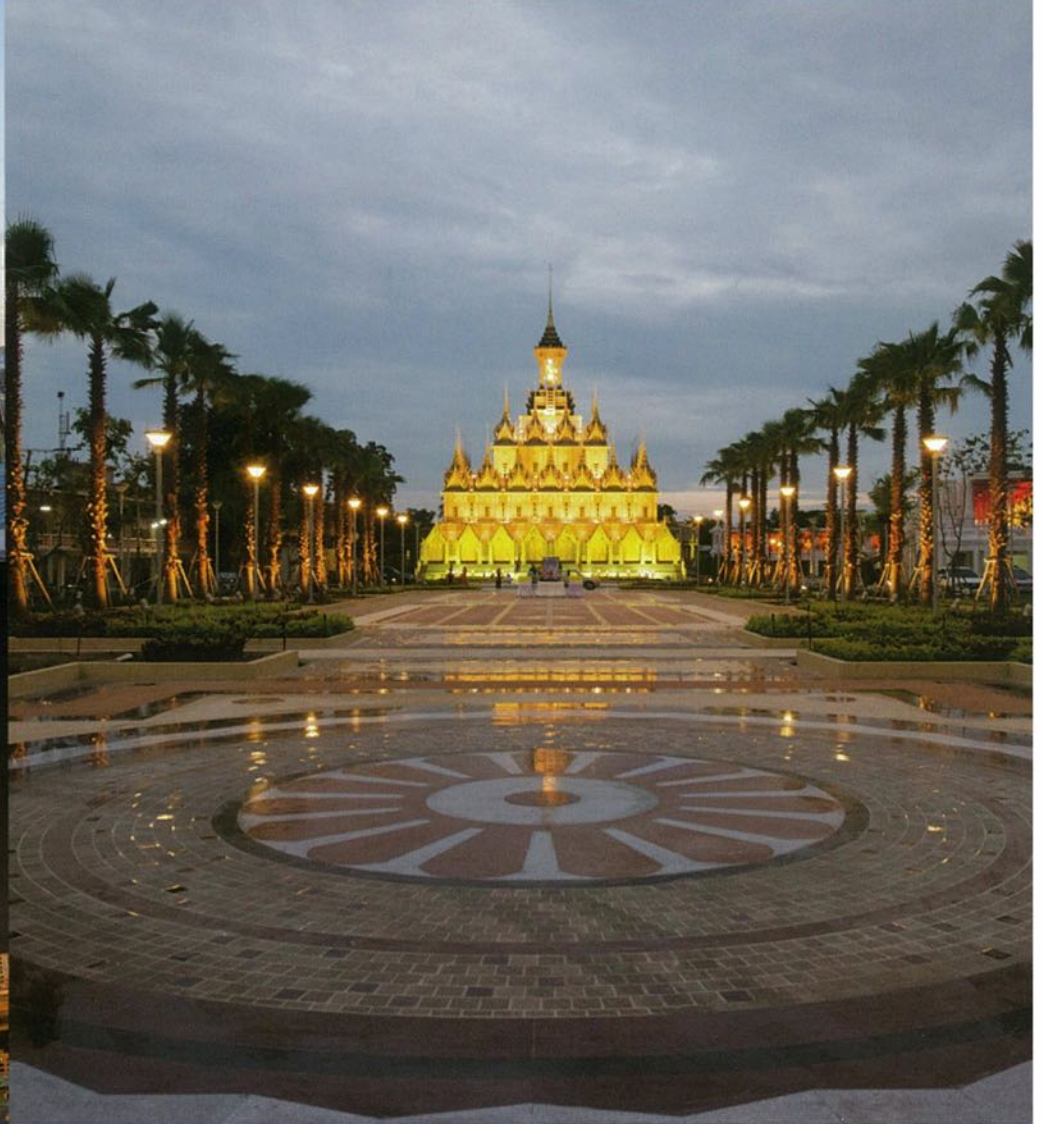
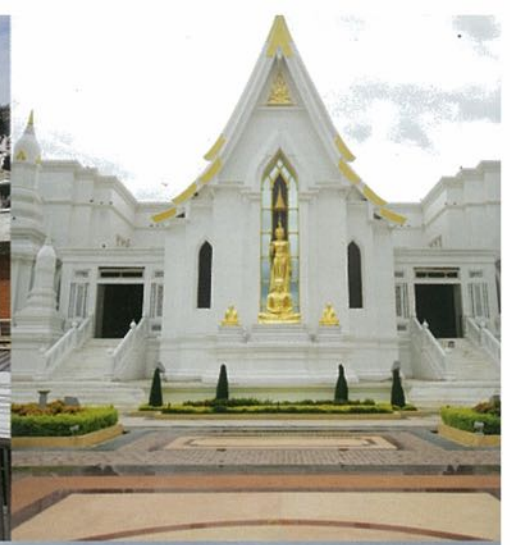
รายนามผู้เข้ารับพระราชทานเข็มที่ระลึก สธ ในพิธีเปิดห้องสมุดเฉลิมราชกุมารี

1. น.ส. ลัดดา เบญจโชติเดช
2. นาง ณชญาดา ชูชัยศรี
3. คุณทองย้อย ชุ่มน้ำค้าง
4. น.ส. พิชาพร เริ่มเจริญสุข
5. นาง พรจิรา ฉลภิญโญ
6. คุณนฤภัทร พงษ์กายี
7. น.ส. สุกุลตา มิตรศรีทธา
8. น.ส. สุเลขา เกรียงไกรกฤษฎา
9. นาย สมพงษ์ พรปทุมชัยกิจ
10. น.ส. สุดา เสริมศรี
11. พันเอกหญิง จันทร์ทิพย์ เขาวนัโกลวงศ์
12. คุณแม่จำรัส เสนสกุล
13. นาง ประไพ สุนทรานู
14. นาง จุฑาวรรณ โอหารวัฒน์
15. นาง นกแก้ว กิติฐากร
16. นาง มาลี จิวราช
17. น.ส. สุภาวดี รักซ้อน
18. ครอบครัวเชษฐาเจริญรัตน์
19. คุณแม่ไทมัส ศรประดิษฐ์
20. นาง ัญมกล เบญจโชติเดช
21. นาง ศจินา มงคล
22. ดร. ศุภชัย ผ่องสวัสดิ์
23. แมชีปิยวัลย์ แนบเนียน
24. น.ส. ัญฐพร แนบเนียน
25. คุณตลอม จันทร์แดง
26. นาง วิรัชพัชร นิमितนพลสิทธิ์
27. นาง ญฐมน เนื่องจำนงค์

28. น.ส. รินทร์ธอร เดโชพัฒนสรณ์
29. นาง ธัญญพัทธ์ พีระธำรงสิทธิ์
30. คุณไพบุลย์,ดรุณี ใสใหม่
31. นาง กรรณิการ์ ตั้งสมชัย
32. นาย สุรสิทธิ์ รุ่งโรจน์ชวกุล
34. ทันตแพทย์ อิศริย์ กุลสมบุรณ์
35. คุณพัชรา อัสสรรัตนานนท์
36. คุณเพ็ญศรี รัตนภาคภิรมย์
37. นาง ศุภากานต์ ทว่อง
38. นายมาโนช โพธิ์ดี
39. คุณมุกดา วงษ์สวรรค
40. คุณสุรศักดิ์,พวงพรรณ (วนิดา ขวพันธ์) ตนาณวัฒน์
41. น.ส. อรุณศรี เล็งเลิศผล
42. นาย อุดร,นุวีร์ ศิริวัฒน์กุล

43. น.ส. กุณฑิกา สุนทรานู
44. น.ส. วิชชุดา ชัยกุล
45. คุณกานดา นวรัตน์ ณ อยุธยา
46. นาง อัญญา ประดับพงษ์
47. นาง รัชณี เอบประสาทสุข
48. พลโท สุกิจ,เนือทิพย์ เนื่องจำนงค์
49. นาง ฉันทนา วิรามทิพย์สกุล
50. น.ส. อารยา ทิพาเสถียร
51. น.ส. ภักษาดา หิรัญย์เตชะ
52. นาย กฤษณะพงศ์ มหาเปารยะ
53. นาย ปองภพ ประดับพงษ์
54. น.ส. สุมาลี อนันต์พลังใจ
55. นาย ศศิวัฒน์ แสงสีทอง
56. ด. ช. ดาริณ หิรัญย์เตชะ
57. นาง ญัฐพร ธีรเนตร
58. น.ส. อุณา ตันตระกูลชาญชัย
59. นาง ละเมียด แก้วมณี
60. นาง ปุญชรัศมี พิสิทธิ์จิรกุล
61. น.ส. อุมารณ ออมรสันต์
62. น.ส. สุกัญญา ตั้งศุภวัฒน์กิจ
63. นาง วัฒนวัลย์ สาริรัตน์
64. นาง ทักษิณี อัครชัยกุล
65. นาง เพ็ญพรรณ อัครศรี
66. น.ส. กิจจา กาญจนบรรณ
67. นาง บงกช เกียรติเรืองชัย
68. นาย พงศธร เสนสกุล
69. นาง กัญญา เบญจรัตน์พรรณ
70. นาง อมรรัตน์ เดชสีห์
71. น.ส. ญัฐรดา ภูมิธเนศ
72. น.ส. สิริกร ภูมิธเนศ
73. น.ส. ชนิษฐา เนียวกุล
74. น.ส. นิรมล จันท์คง
75. นาง นฤดี ใจยิ้ม
76. นาย เผด็จ นัยปรี
77. นาย สมพร กาญจนนิรันดร์
78. นาย นิวัฒน์ พุ่มมณี
79. นาย ชุมชุมพร ชวนานนท์
80. นาง เมทินี กาญจนพิภพ
81. นาง นवलศศิธร ศุภกุล
82. นาง สุทธิยา สันญะเขตต์
83. นาย วิโชติ กุลเกต
84. นาย สมเกียรติ พิมพันธ์
85. น.ส. นิภา เจนกลีสาท
86. นาง อรุณรุ่ง ธรรมตา
87. นาย ปฎิรูป ศิลปรัตน์
88. นาย สิทธิชัย พูลสินทรัพย์
89. น.ส. นิโบล จันท์วงศ์
90. นาง สุขขา อ่อนจิตต์
91. นาง สนนง พักเขียว
92. น.ส. ชนิภักข์ ชวนานนท์
93. นาย ธรรมรัตน์ เหลืองเจริญรัตน์
94. นาง สมสมร วงศ์จิต
95. น.ส. ญัฐสิณี เขียวช่อม
96. น.ส. พันธุ์ชิตา ศิริโรจน์วรากร
97. นาง อนัญญา บุญเสนอ
98. นาย จำนงค์ อ่างทอง
99. นาย วิจิตร เสนสกุล
100. นาย วิจารณ์ เสนสกุล

ประวัติวัดท่าซุง

หลวงพ่อกว้างองค์ที่สร้างวัดนี้เป็นองค์แรก ที่เขาเรียกท่านว่า “หลวงพ่อกว้าง” ความจริงท่านบอกว่าท่านชื่อ “ปาน” เหมือนกัน องค์นี้ศักดิ์สิทธิ์นะ ถ้าเกณฑ์ทหารใครมาบน ๒ คน รับรองถูกคน ถ้าหากมาบนคนเดียว รับรองไม่ถูกแน่ ท่านไปถึงฉันอยู่ที่วัดสะพาน ฉันช่วยวัดสะพานเขา ๒ ปี กลางคืนท่านไป กำลั้งเจริญกรรมฐาน ท่านไป เอ๊ะ ! สว่างจ้า เอ๊ะ ! ใครมา มันสว่างผิดปกติ คือเทวดากับพรหมกับพระอริยะนี่ปกติไม่เหมือนกัน พระอรหันต์ที่นิพพานแล้วก็ไม่เหมือนกัน นี่เป็นรัศมีของพระอรหันต์ที่นิพพานแล้ว สว่างมาก เรานั่งๆ อยู่ เอ๊ะ ! อะไรกันแน่ พอปีบท่านก็มาเป็นพระสงฆ์

บอกว่า “แกไปช่วยสร้างวัดท่าซุงให้รู้เรื่องอีกครั้งหนึ่งเถอะ”

ถามว่า “อีกครั้งหนึ่งนี้หมายความว่าผมเคยทำมาแล้ว” และถามว่า “เคยทำมาแต่เมื่อไหร่”

ท่านบอกว่า “แกเคยทำมาแล้ว ๒ สมัย คือ สมัยพระเจ้าสามพระยา กับสมัยพระนารายณ์”

ท่านก็ให้ดูภาพวัดเดิมๆ มีสภาพเป็นยังไง เวลานี้มันย่อยยับหมดแล้ว ไม่มีเหลือ

ถามว่า “เพราะอะไร” บอกว่า “มันขายกินหมด”

ถามว่า “พระที่นั่นพระดีๆ มีกี่สมัย”

ท่านบอกว่า “สมัยท่านมาจนกระทั่งจะถึงสมัยหลวงพ่อเร่ง หลวงพ่อไร่ (จะถึงนะ) ชุดนั้นเป็นอรหันต์หมด ที่นี้เป็นคลังอรหันต์ แต่หลวงพ่อเร่งหลวงพ่อไร่นี้เป็นพระทรงฌานโลกีย์ ยังติดอยู่ หลังจากนั้นมาเป็นภิกษุพาณิชหมด”

รู้จักไหม มีอะไรขายหมด จำไว้นะ ภิกษุพาณิช

ถามว่า “ขึ้นมาที่นี้ ไปแล้วจะมีอุปสรรคแบบไหนบ้าง”

บอก “คนบ้านนั้นเขาจะไม่เอากับแก จะมีบ้างแต่คนดีเขามีอยู่”

ถามว่า “จะทำยังไง” บอก “ไม่เป็นไรฉันจะช่วย”
พอขึ้นมาวันแรกก็เข้าโบสถ์ก่อน บวงสรวงมีพระไป
นั่งเต็มพริต พระผี ทั้งหมดเป็นอรหันต์หมด ไม่ใช่เป็นแต่
เจ้าอาวาส โอโฮมากจริงๆ ที่นี่ คลังเฉพาะ ถ้าที่ไหนมีพระ
อรหันต์ที่นั่นเจริญกรรมฐานได้เร็ว พื้นที่นี้สำคัญมาก

หลังจากนั้นก็มืองค์หนึ่งเดินไม่ยอมเข้ามา เดิน
กลับไปกลับมา

ถาม “จะให้เข้ามาหรือไม่เข้า ถ้าไม่ให้อยู่วัดนี้ก็จะ
กลับเดี๋ยวนี้” ยังสั่งไม่ชนของจากเรือ

ก็เลยเข้ามา กลายเป็น “หลวงพ่อชนมจิน” หลวง
พ่อชนมจินนี้เป็นเจ๊ก ท่านอยู่แถบนี้ แถบโบสถ์นี้ ภูฎิอยู่
แถบโบสถ์ ท่านก็เลยเข้ามา บอกวัดนี้มีสภาพเป็นไง บอก
ไม่เป็นไร หลวงพ่อช่วยก็แล้วกัน ผลที่สุดอยู่ที่วัดนี้ก็มีสภาพ
เป็นจริง อย่างที่ท่านว่าทุกอย่าง บอกไม่ไหว ผมไม่มีปัญญา
จะทำ ท่านก็บอกว่าไม่เป็นไร

ที่แรกวัดนี้ต้องทำของ ๒ ครั้งหมด อย่าลืมน่าฉัน
มานี่ฉันต้องปลุกกระตือบอยู่ ฉันต้องหุงข้าวกินเอง และ
อาคารที่ทำมาก็เป็นอาคารชั่วคราวหมด มันต้องเสียสตางค์
ค่าวัสดุแรงงานนะ จะทำใหม่ต้องรื้อ เสียสตางค์ค่ารื้ออีก
ไอ้ของนั้นก็ใช้อะไรไม่ค่อยได้ใช้ใหม่ ไอ้ไม้ต่างๆ ก็เลยเป็น
ไม้แบบไป นี่ทุกอย่างต้องเสีย เว้นไว้แต่ฝั่งนี้ๆ ไม่ต้อง สอง
คราว ถ้าฝั่งโน้นต้องสองคราวหมด เรื่องจริง

แล้วเวลานั้นพระอรหันต์ท่านรวมตัวกันช่วย รวม
ตัวเลย อย่างอยู่ๆ พระประธานมาก่อน โบสถ์ยังไม่มี ท่าน
กะให้เลย ปี ๒๐ ฝั่งนิมิตได้เลย เอ๊ะ! เราก็งงกันแน่
สตางค์หมด...เงินหมื่นยังหาไม่ได้ แต่แกเอาพระประธานมา
แกให้ทุนไว้หมื่นหนึ่ง แล้วคนนั้นคนนี้บ้างก็ได้สักสองสาม
หมื่น โบสถ์มันเป็นล้าน หมื่นรู้เรื่องระอะ ใช้ใหม่ พอเสร็จ
ที่ฝั่งนี้ยังไม่มี ที่ฝั่งนี้ยังไม่ใช่ ที่ฝั่งนี้ซื้อทั้งหมดนะ ซื้อ ๑๐๐
ไร่กว่า ค่อยซื้อไปทีละหน่อยๆ ญาติโยมเขาช่วยกัน มาซื้อ

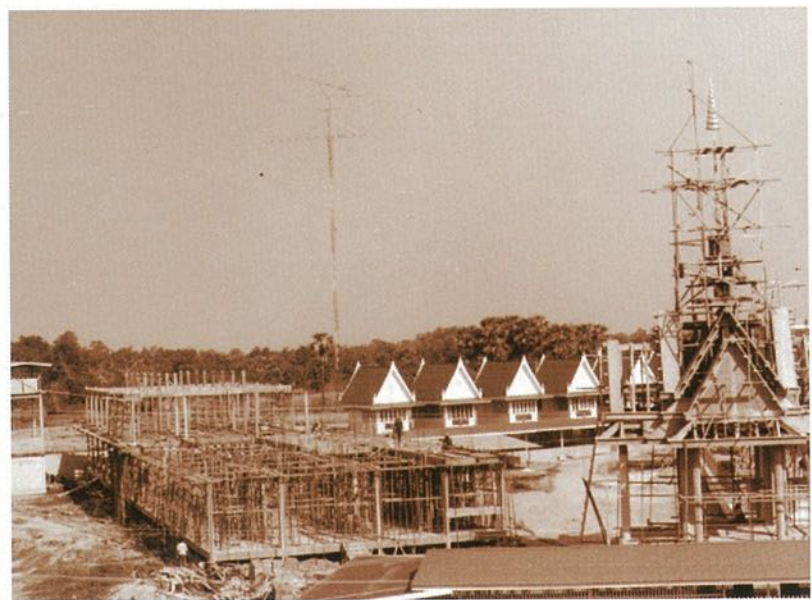
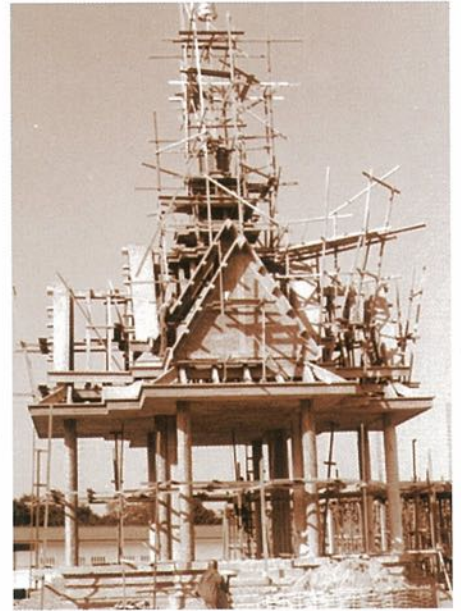
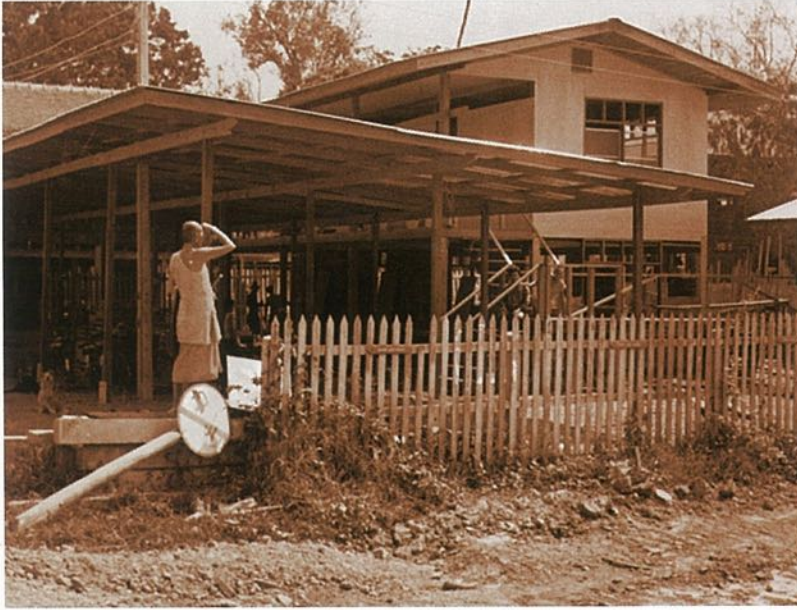
ทีหลัง พอเริ่มจะทำโบสถ์ ฝนตก เป็นฝอยเป็นละออง
เม็ดสีแดง เป็นฝนโบกขรพรรษ พอวันจะนำพระประธานเข้า
อีกเหมือนกัน มีสภาพเหมือนกัน

แต่หลวงพ่อบุญเงินท่านบอกว่า “แกจะทำอะไร
อย่าลืมนมจิ้นช้านะ”

ท่านช่วย อย่าลืมนมจิ้น บางทีเราก็กิน ท่านก็ช่วย
ท่านเป็นพระเจ๊กนี่ พ่อชอบโล่งโล่งๆ เป็นเจ้าอาวาส
องค์ที่ ๒ รองจากหลวงพ่โหด

แต่หลวงพ่โหดท่านบอก “แกเป็น
น้องเข้ามาหลายชาติ แกช่วยหน่อยเถอะ”

ก็เลยถามประวัติความเป็นมาว่า
“วัดท่าซุงนี้เริ่มสร้างตั้งแต่เมื่อไหร่”

ท่านบอก “เอาเริ่มสร้างกันนะ”

ความจริงท่านเป็นคนชยันนาท ตอนนั้นถูกเกณฑ์ไปตีเวียงจันทน์ พอไปตีเวียงจันทน์ตีได้แล้ว ก็เลยชาติได้เมือง ทหารก็เลยได้เมีย มัน ม. เหมือนกัน ชาติได้เมืองทหารก็เลยได้เมีย มีเมีย ๒ คน โก้ไปเลย ต่อไปต่อมาก็หลายปีนึกถึงพ่อแม่ขึ้นมา ก็มาเยี่ยมพ่อเยี่ยมแม่ คงจะนานหลายปี พ่อแม่อยู่ที่ชยันนาทก็ไม่พบ เขาบอกย้ายไปที่เมืองสรรรค์ เวลานั้นเมืองสรรรค์มันก็ ๑๖ - ๑๗ กิโลเมตร อยู่อ่าลี้มว่ามันเป็นป่านะ ก็หากันยาก ท่านก็เลยตัดสินใจบวชเป็นพระ ออกธุดงค์ก็ไปเจออะพ่อเจออะแม่แล้วก็ธุดงค์เรื่อยๆ ไป จนกระทั่งอ้อมไปไกลมาก เลี้ยวกลับเข้ามาจะกลับชยันนาท มาถึงจุดนี้ ที่นี่เป็นป่าดงดิบ ก็หมายความว่า

คนไม่ค่อยมี นานๆ จะพบคนสักคน เป็นป่าทึบ เป็นดงยางมาก มีดงยางมาก เขาก็เลยขอให้ปักกลดไว้สร้างวัดอยู่ที่นี่ เขาเลยช่วยกันปลูก ไม้สมัยนั้นมันก็หาง่าย มันดงไม้เขาปลูกกุฎิให้ ๙ ห้อง เป็นหลังแรก

ท่านก็บอกว่า “ถึงฤดูแล้งน้ำในแม่น้ำนี้มันแห้ง ไปกินน้ำในบึงเล็กๆ ที่กุฎิ ๒ ชั้นใหญ่ๆ”

คำว่าบึงเล็กนี่มันเป็นแม่น้ำเก่าๆ แม่น้ำสายเก่ามันเปลี่ยนสายเดินก็เป็นบึง ไปๆ กินที่นั่น แล้วก็เล่าความเป็นมาทั้งหมดว่า

“วัดจริงๆ แม่น้ำเมื่อก่อนมันเล็ก โปสถ์นี้อยู่หลังวัดหน้าวัดอยู่ชั้นเลย กลางแม่น้ำไปหน่อย แล้วก็มิเสาทงส์” แล้วท่านก็เล่าความเป็นมาทุกอย่าง

ก็ถามท่านว่า “วัดนี้ตั้งก่อนสุโขทัยหรือหลังสุโขทัย”
ท่านบอก “เอาปีที่สร้างกันนะ ถือสร้างวันไหนก็เป็นวันนั้น
ใช้ไหม สร้างกันก่อนอยุธยา ก่อนสร้างอยุธยา ๓๐ ปี”

วัดนี้ไม่ใช่ก่อย เอหาหลักฐานอะไรละ ไม่ทั้งนั้นนี่
แล้วต่อมาท่านก็บอกมีเสาหงส์ตรงนั้นตรงนี้

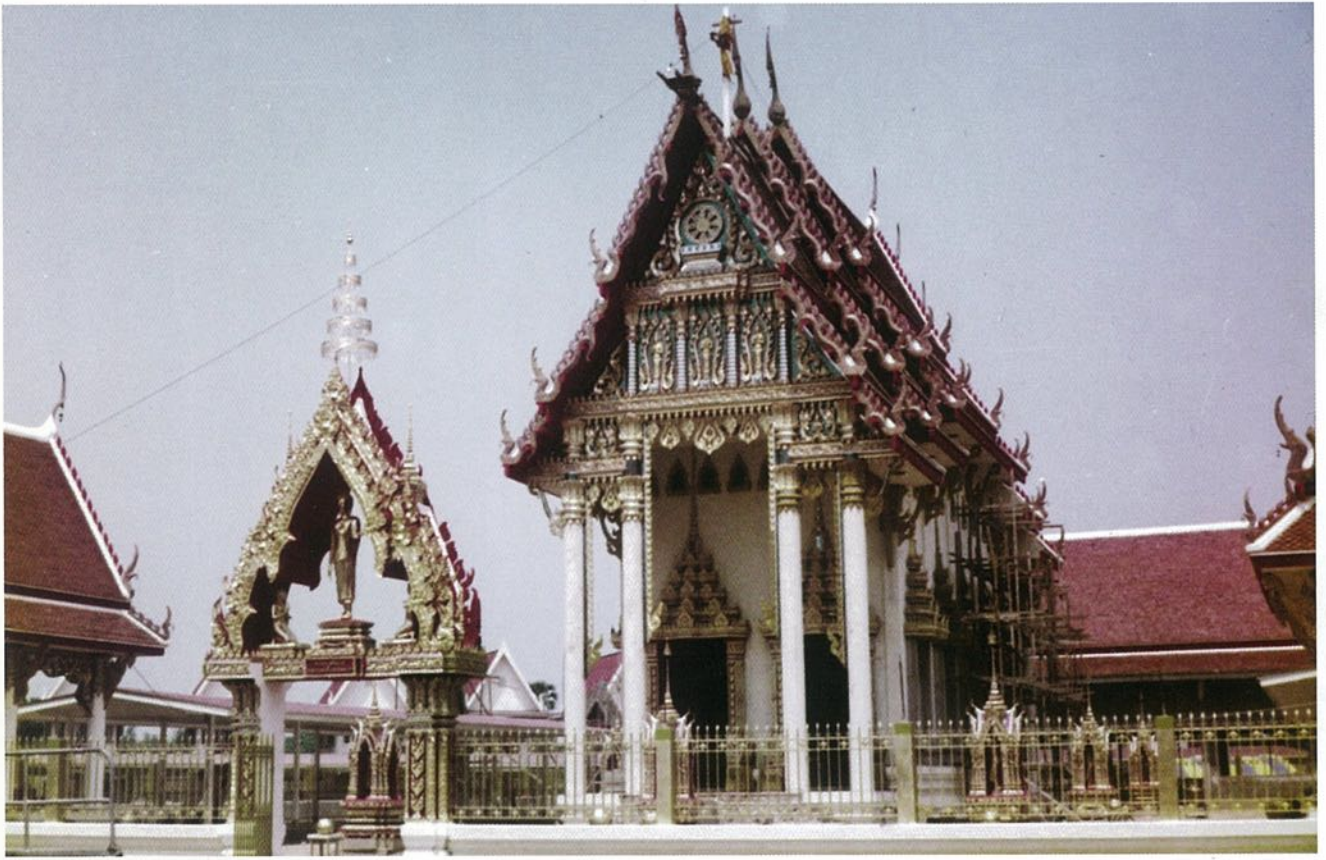
ถามว่า “ใครรู้ประวัติบ้างครับ” ท่านบอก “ไอ้อ่องๆ
ไอ้อ่องมันเคยเป็นกำนัน เวลานี้อายุ ๘๓ ปี อยู่มโนรมย์
มันรู้เรื่อง มันรู้ เคยเห็นวัด ตอนนั้นแม่น้ำยังเล็กๆ”

เช้าวันนั้นก็ไปรับโยมอ่องมา ๘๓ ปีเรานึกว่าเดิน
ไม่ไหว ที่ไหนได้แกมาแกห่อผ้ามาด้วย แกเดินไปอุทัยธานี
แกก็เล่าประวัติความเป็นมาให้ฟังทุกอย่างตรงหมด

ถาม “โยมเคยเห็นเสาหงส์ไหม”

“เคยเห็นครับ สมัยเป็นเด็กๆ ผมยังเดินขึ้นแถวนั้น
ยังวิ่งเล่นอยู่เลย ไอ้บึงเล็กๆ ตรงนี้เป็นแม่น้ำออกไป แม่น้ำ
เก่าที่นี้น้ำขัง น้ำไม่ขาดตลอดปี”

แม่น้ำใหม่นี้มันแห้งใช้ไหม ในบึงนี้มันไม่แห้ง แก
อาศัยกินน้ำ แกเล่าตรงทุกอย่าง สภาพตรงทุกอย่าง เมื่อแก
เล่าแล้ว พระหลวงพ่อใหญ่กับพระท่านยืนยัน เราก็ต้องเชื่อ
ที่นี้เราก็มาเล่าถึงตอนจุดพระพุทธรเจ้ามาช่วย จับ
เรื่องของท่านเลย พอสร้างนี้เสร็จก็ให้ทำต่อไป นี่เป็นเรื่อง
พระพุทธรเจ้าโดยตรง ท่านก็มาสั่งตามแผนที่เห็นนี้ ความจริง
แผนที่ยังไม่ครบนะ ถ้าครบทำไม่ได้ มากเกินไป แค่สร้าง

ฝั่งนี้เงินแสนยังเป็นหนี้เขา เป็นหนี้ปลายปีๆ ละ ๒ - ๓ แสน
ทุกปี

ท่านบอกว่า “ไม่เป็นไร ต่อไปฉันจะไม่ให้เธอเป็น
หนี้ แล้วถ้าเป็นหนี้ก็ชำระได้ง่าย”

พอท่านวางแผนปีๆ ปี ๒๑ บอกท่านว่า “ปีนี้ต้อง
ใช้เงินเดือนละ ๖ แสนและ ๘ แสน สลับกัน”

เราก็บอกท่านนะ พอวางแผนก็รู้เลยว่าใช้จ่ายเท่า
ไหน นี่มันไม่ผิดหรอก ถ้าเดือนไหนใช้น้อยกว่าที่ว่านี่
อีกเดือนก็ต้องใช้ชดเชย ของมันมาไม่เสมอกันนี่

ท่านบอกว่า “ใช่” บอก “ผมทำไม่ไหวถ้าราคานี้
สมัยผมสร้างโบสถ์ยังหาเงินไม่ได้เท่านี้เลย นั่นมันเดือนหนึ่ง
นี่มันปีหนึ่ง” ท่านบอก “ไม่เป็นไร”

ก็จริงของท่าน พอเริ่มปีคนก็ทำบุญมากจริงๆ นี่
เป็นพุทธบารมี พอปลายปี ๒๓ น้ำท่วมเจ็จเราดูปีๆ แต่
ต่อไปนี้เดือนละ ๖ แสน ๘ แสนไม่อยู่แล้ว ต้องเป็นเดือน
ละล้านเศษ

บอกท่านว่า “ไปไม่รอดหรอกครับ” บอก “ไม่เป็น
ไร ฉันหาเงินได้”

ท่านก็หาของท่านได้ พอถึงปี ๒๕ เริ่มเดือนละ ๒
ล้าน ปี ๒๕ นี้เดือนละ ๒ ล้านเศษ ปี ๒๖ กับ ๒๗ นี้เดือนละ
๓ ล้านเศษ ค่าใช้จ่ายแต่ละเดือน แต่ว่านี้ค่าใช้จ่าย มีจ่าย
หรือไม่มีจ่ายว่าอีกเรื่องหนึ่งต่างหากนะ ในเมื่อเจ้าหนี้มันไม่
ทวงสตางค์ก็สั่งมันเรื่อยไป ไซ้ไหม

ที่วัดนี้จริงๆ ถ้ามพระพุทเจ้าท่านเคยเป็นคลัง
อรหันต์มาก่อน ตั้งแต่สมัยพระองค์ยังอยู่ เป็นแดนของ
“พระโมคคัลลาน์” พระโมคคัลลาน์เคยมาสอนแถวนี้ พระ
โมคคัลลาน์ท่านสอนสายเหนือตั้งแต่ลำพูนลงมา ท่านบอก
ที่นี่เป็นคลังอรหันต์ ที่ที่สร้างใหม่ตรงนั้นนะคลังเลย ท่าน
บอกเป็นที่พระอรหันต์เลย ถ้าที่ไหนมีพระอรหันต์ ที่นั่น
บรรลুকันง่าย อย่างบ้านหลังเดียวกัน กุฏิหลังเดียวกัน เจริญ
พระกรรมฐานสมาธิมีผลไม่เท่ากัน แต่ก่อนฉันไม่รู้ แล้ว
หลวงพ่อบานท่านบอก ก็พิสูจน์ แต่ต้องดูร่างกายเรา ดีไม่
เท niente วันนีเทียบกัน นั่งมูมนี่ ได้แบบนี้ไซ้ไหม วันต่อไป
ก็ใช้ร่างกายใช้อารมณ์เท่าเดิม ไม่งั้นจะถือว่าร่างกายมันไหว
ไซ้ไหม ก็เป็นอันว่าจริง แต่ละมูมนี่ไม่เท่ากัน มีน้อยหลังที่
ทั้งหลังจะทำได้เสมอกัน แต่ว่าที่นี้พระอรหันต์เยอะจริงๆ

พระราชพรหมยาน

(พระมหาวิระ ถาวโร ป.ธ.๕)

พระราชพรหมยาน (พระมหาวิระ ถาวโร) เกิดเมื่อวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๔๕๙ ตรงกับวันขึ้น ๙ ค่ำ เดือน ๘ ปีมะโรง ที่ตำบลสาธิต อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี เดิมชื่อสังเวียน เป็นบุตรคนที่ ๓ ของนายควง และนางสมบุญ สังข์สุวรรณ มีพี่น้องร่วมบิดามารดาจำนวน ๕ คน ดังนี้

๑. นายวงษ์ สังข์สุวรรณ เกิดปี ๒๔๕๓ ปิจอ ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๓

๒. นางสาวเกา (สังข์สุวรรณ) ยาหอมทอง เกิดเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๗ ปีชวด

๓. พระราชพรหมยาน (พระมหาวิระ (สังข์สุวรรณ) ถาวโร)

๔. พระครูพิศาลวุฒิ (พระมหาเวก (สังข์สุวรรณ) อักกวงโส) เดิมชื่อห้วน เกิดปี พ.ศ. ๒๔๖๓ ปิวอก วัดดาวดึงษาราม กรุงเทพมหานคร

๕. ด.ญ.อุบล สังข์สุวรรณ เดิมชื่อพัว เกิดปี พ.ศ. ๒๔๖๘ ปีฉลู ถึงแก่กรรมตั้งแต่อายุ ๔ ขวบ

พ.ศ. ๒๔๖๖

เข้าเรียนที่โรงเรียนประชาบาล วัดบางนมโค อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จนจบชั้นประถม ปีที่ ๔

พ.ศ. ๒๔๗๕

เข้ามาอยู่กับท่านยายที่บ้านหน้าวัดเรไร เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร และได้ศึกษาวิชาแพทย์แผนโบราณ

พ.ศ. ๒๔๗๙

เป็นเภสัชกรทหารเรือ สังกัดกรมแพทย์ทหารเรือ รัชการจันตดิศเรือโท

พ.ศ. ๒๔๘๐

อุปสมบทเป็นพระภิกษุ เมื่อวันที่ ๑๖ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๘๐ เวลา ๑๓.๐๐ นาฬิกา ณ วัดบางนมโค อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีพระครูรัตนภิรมย์

เป็นพระอุปัชฌาย์ พระครูวิหารกิจจานุการ เป็นพระกรรมวาจาจารย์ พระอาจารย์เล็ก เกสโร เป็นพระอนุสาวนาจารย์

พ.ศ. ๒๔๘๑

สอบได้นักธรรมตรี

พ.ศ. ๒๔๘๒

สอบได้นักธรรมโท

พ.ศ. ๒๔๘๓

สอบได้นักธรรมเอก

ในระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๘๐ - ๒๔๘๔ ได้ศึกษาพระกรรมฐานจากครูบาอาจารย์หลายท่าน อาทิเช่น พระครูวิหารกิจจานุการ (ปาน โสนันโท) วัดบางนมโค หลวงพ่อจาง พุทฺธโส วัดหน้าต่างนอก พระอาจารย์เล็ก เกสโร วัดบางนมโค พระครูรัตนภิรมย์ วัดบ้านแพน พระครูอุดมสมาจาร วัดน้ำเต้า

พ.ศ. ๒๔๘๔

เข้ามาจำพรรษาที่วัดช่างเหล็ก เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร เพื่อเรียนบาลี ต่อมาได้ย้ายมาอยู่ วัดอนงคาราม

พ.ศ. ๒๔๘๗

สอบได้เปรียญธรรม ๓ ประโยค ได้เปลี่ยนชื่อ เป็น “พระมหาวิระ” (เพื่อไม่ให้คล้ายกับพระมหาสำเนียง วัดช่างเหล็ก) ย้ายมาอยู่วัดประยุรวงศาวาส และเริ่มเป็นนักเทศน์ เป็นรองเจ้าคณะ ๔ วัดประยุรวงศาวาส

พ.ศ. ๒๔๘๘

สอบได้เปรียญธรรม ๔ ประโยค

พ.ศ. ๒๔๙๒

ออกจากวัดประยุรวงศาวาส ไปอยู่วัดลาวทอง จังหวัดสุพรรณบุรี

พ.ศ. ๒๔๙๔

กลับไปเป็นเจ้าอาวาสวัดบางนมโค

พ.ศ. ๒๕๐๐

อาหารหนักต้องเข้ารับรักษาตัวที่โรงพยาบาลกรมแพทย์ทหารเรือ ๒ ปี

พ.ศ. ๒๕๐๒

ออกจากโรงพยาบาลมาพักฟื้นที่วัดชินโรสาราม กรุงเทพมหานคร

พ.ศ. ๒๕๐๓

ย้ายจากวัดชินโรสารามมาอยู่ที่วัดโพธิ์ภาวนาราม อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท ขณะนั้นเป็นสำนักสงฆ์อยู่

พ.ศ. ๒๕๐๖

ไปอยู่วัดพรวน อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท หนึ่งพรรษา

พ.ศ. ๒๕๐๗

กลับมาอยู่วัดโพธิ์ภาวนาราม เริ่มรับศิษย์เรียนกรรมฐาน

พ.ศ. ๒๕๐๘

ไปอยู่วัดปากคลองมะขามเฒ่า อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท

พ.ศ. ๒๕๑๐

ไปสอนกรรมฐานและจำพรรษาที่วัดสะพาน อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท

พ.ศ. ๒๕๑๑

ย้ายมาอยู่วัดจันทาราม(ท่าซุง) ตำบลน้ำซึม อำเภอเมืองฯ จังหวัดอุทัยธานี บูรณะ ซ่อม สร้าง และขยายวัดท่าซุง จากเดิมที่ดิน ๖ ไร่เศษ จนกระทั่งเป็นวัดที่มีบริเวณพื้นที่ ๒๘๙ ไร่เศษ มีอาคารและวัตถุต่างๆ ล้วนก่อสร้างทั้งสิ้น ๖๑๑ ล้านบาทเศษ

พ.ศ. ๒๕๒๐

ตั้งศูนย์สงเคราะห์ผู้ยากจนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว วันที่ ๒๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๐ และตั้งมูลนิธิหลวงพ่อบาน - พระมหาวิระ ถาวโร เมื่อวันที่ ๓๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๐

พ.ศ. ๒๕๒๖

สร้างโรงพยาบาลแม่และเด็กวัดท่าซุงมอบให้กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

พ.ศ. ๒๕๒๗

ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะสามัญเปรียญ วิ. (ป.ธ.๔ น.ธ.เอก) ที่ “พระสุธรรมยานเถระ”

พ.ศ. ๒๕๒๘

สร้างโรงเรียนพระสุธรรมยานเถระวิทยา

พ.ศ. ๒๕๓๒

ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะชั้นราชที่ “พระราชพรหมยาน โปศาลภวานานุสิฐมหาคณิสสร บวรสังฆาราม คามวาสี”

พ.ศ. ๒๕๓๕

พระเดชพระคุณหลวงพ่อพระราชพรหมยาน ได้อาพาธด้วยโรคปอดบวมอย่างแรง และติดเชื้อในกระแสโลหิต ได้เข้ารับรักษาในโรงพยาบาลศิริราช และมรณภาพที่โรงพยาบาลเมื่อเวลา ๑๖.๑๐ น. วันที่ ๓๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๕

ตลอดระยะเวลาที่อุปสมบทอยู่ พระเดชพระคุณหลวงพ่อพระราชพรหมยานได้ทำหน้าที่ของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาอย่างสมบูรณ์ กล่าวคือ

ทางด้านชาติ ได้สร้างโรงพยาบาล สร้างโรงเรียน จัดตั้งธนาคารข้าว ออกเยี่ยมเยียนทหารหาญของชาติ และให้กำลังใจ และแจกอาหาร ยา อุปกรณ์อำนวยความสะดวก และวัตถุมงคลทั่วประเทศ

ทางด้านพระศาสนา ได้สั่งสอนพุทธบริษัท ศิษยานุศิษย์ ให้มุ่งพระนิพพานเป็นหลัก โดยให้ประพฤติปฏิบัติ กาย วาจาใจ ในทาน ในศีล และในกรรมฐาน ๔๐ ทศ และมหาสติปัฏฐานสูตร ได้พิมพ์หนังสือคำสอนกว่า ๔๕ เรื่อง และบันทึกเทปคำสอนกว่า ๑,๐๐๐ เรื่อง นอกจากนี้ยังได้แสดงพระธรรมเทศนาทางสถานีวิทยุกระจายเสียง และสถานีโทรทัศน์เป็นบางครั้งคราว นอกจากนี้ยังเดินทางไปสงเคราะห์คณะศิษย์ในต่างจังหวัดและต่างประเทศทุกๆ ปี

ทางด้านวัตถุ ท่านได้ช่วยสร้างพระพุทธรูป และถาวรวัตถุไว้ในพระพุทธศาสนามากกว่า ๓๐ วัด รวมทั้งการบูรณะฟื้นฟูวัดท่าซุงด้วยเงินกว่า ๖๐๐ ล้านบาท ได้สร้างพระไตรปิฎก หนังสือมูลกัจจายน์ และถวายผ้าไตรแก่วัดต่างๆ ปีละไม่ต่ำกว่า ๒๐๐ ไตร

ทางด้านพระมหากษัตริย์ ท่านได้สนองพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยการจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ผู้ยากจนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชประสงค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ศูนย์นี้ได้ดำเนินการสงเคราะห์ราษฎรในถิ่นทุรกันดารทั่วประเทศมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๐ งานของศูนย์ รวมถึงการแจกเสื้อผ้า อาหาร และยารักษาโรคแก่ราษฎรผู้ยากจน การช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ การส่งหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ออกรักษาพยาบาลราษฎรผู้เจ็บป่วย การให้ยืมเครื่องมือ เครื่องใช้

ในการประกอบอาชีพ การหาแหล่งน้ำ และการชดเช้อบาดาล การให้ทุนนักเรียนที่เรียนดีแต่ยากจน การบริจาคทุนทรัพย์ให้แก่มูลนิธิ และโรงพยาบาลต่างๆ ฯลฯ

นับได้ว่าพระเดชพระคุณหลวงพ่อพระราชพรหมยาน เป็นปูชนียบุคคลผู้อยู่ด้วยความกรุณา เป็นปกติ พრაสาธนธรรมะและสิ่งที่เป็นประโยชน์ และสงเคราะห์แก่มหาชนด้วยเมตตาตามมหาศาล สมกับเป็นศากยบุตรพุทธชินโรสแห่งองค์หนึ่ง

พระอาจารย์สอนกรรมฐาน

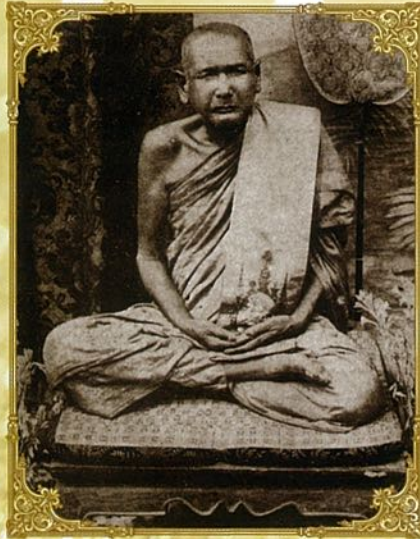
พระเดชพระคุณหลวงพ่อพระราชพรหมยานมีครูบาอาจารย์ที่สอนกรรมฐานท่านหลายองค์ด้วยกัน เช่น

๑. พระครูวิหารกิจจานุการ (หลวงพ่อบาน โสณันโท) วัดบางนมโค อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ท่านเป็นปฐมอาจารย์ผู้สั่งสอนเป็นองค์แรก สอนกรรมฐานทุกตอนจนถึงระดับนิพพาน และพยายามฝึกฝนให้ จนมีความเข้าใจในการปฏิบัติกรรมฐาน
๒. หลวงพ่อเล็ก เกสโร อาจารย์ที่สอนรองจากหลวงพ่อบาน เป็นตัวแทนหลวงพ่อบานในการควบคุมดูแล ในการปฏิบัติเบื้องต้น ท่านอยู่วัดบางนมโค เช่นเดียวกัน
๓. พระครูอุดมสมาจาร วัดน้ำเต้า อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
๔. หลวงพ่อจง วัดหน้าต่างนอก อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
๕. พระครูรัตนภิรมย์ พระอุปัชฌาย์ วัดบ้านแพน อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
๖. หลวงพ่อเรือง วัดใหม่พิณสุวรรณ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี
๗. พระครูพิทักษ์สุวรรณบรรพต เจ้าคณะ ๑๑ วัดสระเกศ กรุงเทพฯ
๘. พระเดชพระคุณพระมงคลเทพมุนี วัดปากน้ำ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพฯ
๙. พระเดชพระคุณพระธรรมปาหังสณาจารย์ อดีตเจ้าอาวาส วัดประยูรวงศาวาส กรุงเทพฯ
๑๐. พระเดชพระคุณพระมหาโพธิวงศาจารย์ อดีตเจ้าอาวาส วัดอนงคาราม กรุงเทพฯ
๑๑. เจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ อดีตเจ้าอาวาส วัดอนงคาราม กรุงเทพฯ
๑๒. พระอาจารย์เกษม วัดดาวดึงษาราม กรุงเทพฯ
๑๓. พระอาจารย์ทอง วัดราษฎร์สุนทรเจริญ อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
๑๔. ท่านอาจารย์สุข ตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

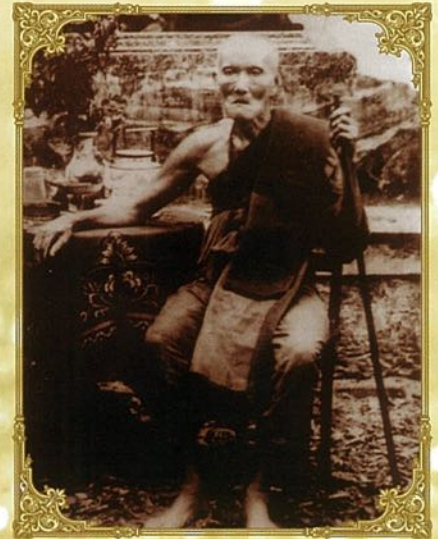
บูรพาจารย์สายพระกรรมฐานของ
หลวงปู่พระราชพรหมยาน

หลวงพ่อสุน สุนทรโร
วัดบางปลาหมอ อ.บางบาล
จ.พระนครศรีอยุธยา

หลวงพ่อบิ้น
วัดพิบูล อ.บางบาล
จ.พระนครศรีอยุธยา

หลวงปู่จิ้น
วัดเจ้าเจ็ดใน อ.เสนา
จ.พระนครศรีอยุธยา

หลวงปู่เนียม
วัดน้อย อ.บางปลาม้า
จ.สุพรรณบุรี

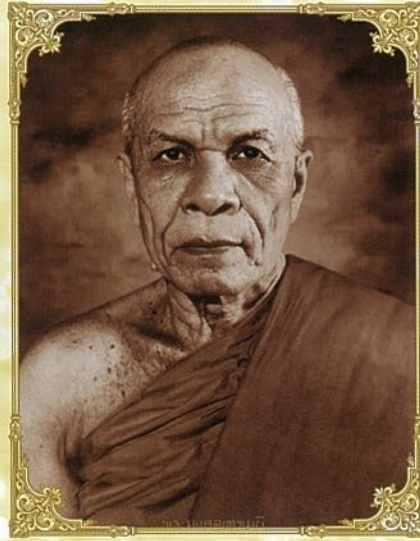
หลวงพ่โห่ง อินทสุวณฺโณ
วัดคลองมะดัน(วัดอัมพวัน)
อ.สองพี่น้อง จ.สุพรรณบุรี

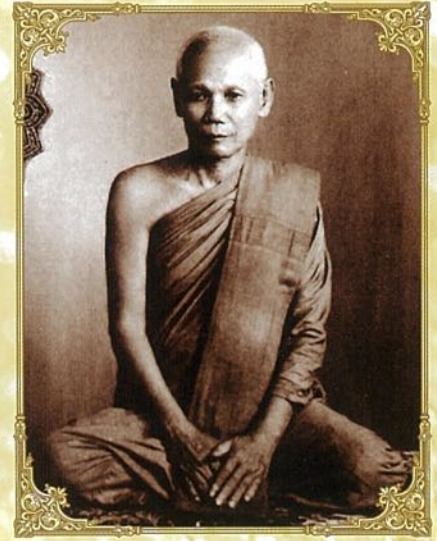
พระครูวิสุทธิศีลาจาร
(พริ้ง อินทโชติ)
วัดมะกอก(วัดบางปะกอก)
กรุงเทพมหานคร

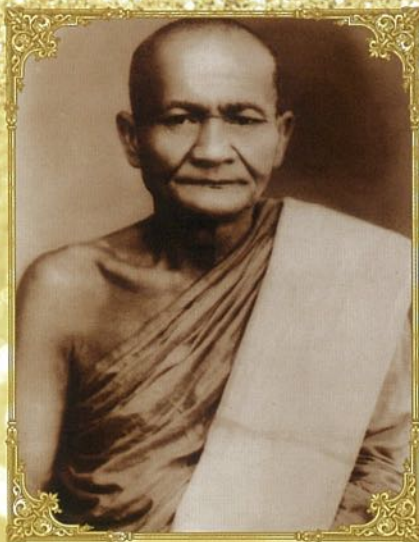
สมเด็จพระพุฒาจารย์
(นวม พุทฺธสโร)
วัดอนงคาราม
กรุงเทพมหานคร

พระมงคลเทพมุนี
วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ
กรุงเทพมหานคร

พระครูอุดมสมาจาร
(สังข์ ปุณฺณสิริ)
วัดน้ำเต้า อ.บางบาล
จ.พระนครศรีอยุธยา

พระครูวิหารกิจจานุการ
(หลวงพ่อบาน โสนนุโท)
วัดบางนมโค อ.เสนา
จ.พระนครศรีอยุธยา

พระครูรัตนภิรมย์
(อยู่ ติสฺส)
วัดบ้านแพน อ.เสนา
จ.พระนครศรีอยุธยา

หลวงพ่อเล็ก เกสโร
วัดบางนมโค อ.เสนา
จ.พระนครศรีอยุธยา

ภาพถ่ายพระเดชพระคุณหลวงพ่อพระราชพรหมยาน
ในปี พ.ศ. และช่วงเหตุการณ์สำคัญ

พ.ศ. ๒๔๘๐ - ๒๔๘๓
ศึกษาพระกรรมฐาน
จากครูบาอาจารย์หลายท่าน
มีหลวงพ่อบาน วัดบางนมโค
เป็นต้น

พ.ศ. ๒๔๘๘
สอบได้เปรียญธรรม
๔ ประโยค ไปจำพรรษาที่
วัดประยุรวงศาวาส
ฝึกหัดการเป็นพระนักเทศน์

พ.ศ. ๒๕๐๕
ไปจำพรรษาที่ วัดพรวน
อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท
เป็นเวลา ๑ พรรษา

พ.ศ. ๒๕๐๙
ได้สอนวิชามโนมยิทธิ
(แบบเดิม คือเต็มกำลัง)
ครั้งแรกที่วัดสะพาน
จังหวัดชัยนาท

พ.ศ. ๒๕๑๑
วันที่ ๑๑ มีนาคม
ย้ายมาอยู่วัดจันทาราม (ท่าซุง)
ได้บูรณะวัด
เดิมมีพื้นที่ ๖ ไร่ ๒ งาน

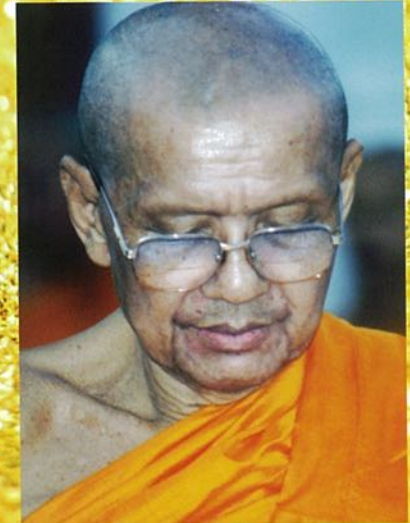

พ.ศ. ๒๕๑๖
สร้างวัดจันทาราม(ท่าซุง)
และสอนพระกรรมฐาน
มโนมยิทธิ
(แบบครึ่งกำลัง)

สร้างโรงเรียนพระสุธรรมยานเถระวิทยา พ.ศ.๒๕๒๘

พ.ศ.๒๕๒๗ รับพระราชทานสมณศักดิ์
พระราชาคณะชั้นสามัญที่พระสุธรรมยานเถระ

พ.ศ.๒๕๓๒ รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์
พระราชาคณะชั้นราชที่พระราชพรหมยาน

มรณภาพ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๓๕
๕๖ พรรษา (อายุ ๗๖ ปี)

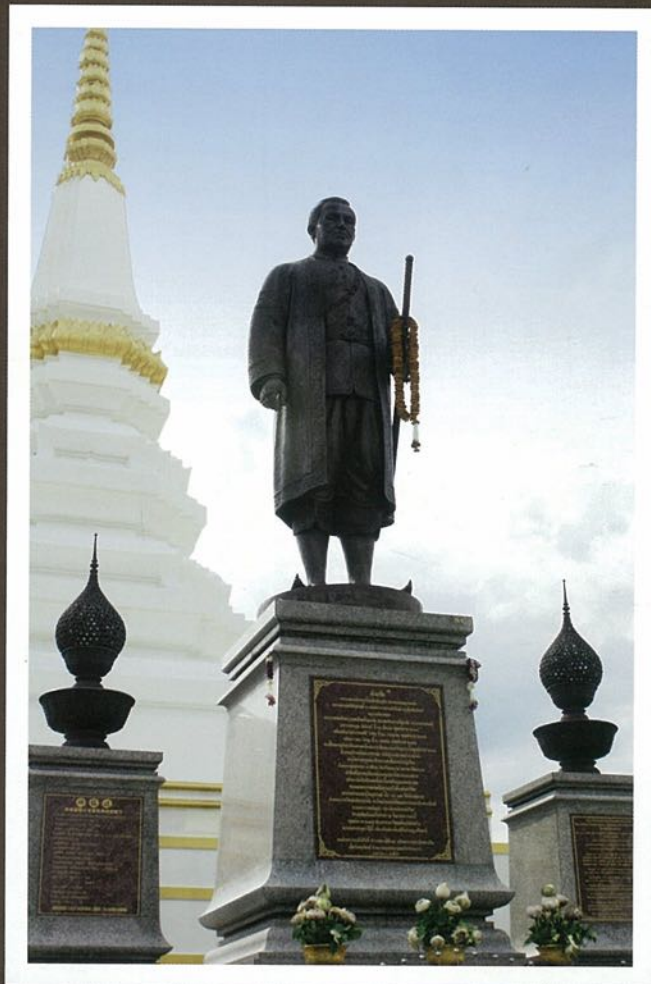

บุษบกประดิษฐานสรีระของหลวงพ่อพระราชพรหมยาน

น้ำพระทัย ๒ กษัตริย์

สำหรับเมืองนครศรีธรรมราชนี้ ท่านกล่าวว่าชาว “ปาณลิบุตร” เข้ามายึดครองไว้ก่อนในสมัยก่อนโน้นว่า ควรจะเป็นก่อนพุทธกาล ในระยะช่วงหนึ่งจึงมีนามว่าชาว ปาณลิบุตรอยู่ที่นครศรีธรรมราช แล้วก็มิอาณาเขตไปถึง จังหวัดภูเก็ต ที่รู้ไม่ใช่หนังสือ ก็ไปเดินเล่นอยู่ที่จังหวัด ภูเก็ต ก็มีผีมาคุยให้ฟัง นี่เขาเรียกกันว่าประวัติศาสตร์ผี แต่นครศรีธรรมราชนี่ก็เป็นเมืองประวัติศาสตร์อีกอันหนึ่ง คือเมื่อรัชกาลที่ ๑ สมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก เมื่อยึด อำนาจกรุงธนบุรีได้แล้วจับพระเจ้าตากสินปลงพระชนม์ คือประหารชีวิต ฆ่าตายง่าย ๆ ไม่ยากนัก พอปรากฏว่าชาว พระเจ้าตากสินทิวคตเพราะถูกรัชกาลที่ ๑ คือสมเด็จพระ พุทธยอดฟ้าจุฬาโลกสังหาร ก็ในช่วงระยะเวลาคั้น นั้นก็ปรากฏว่าปีศาจของพระเจ้าตากสินมาปรากฏที่ “เมืองปากท่อ” คือในเขต “ราชบุรี” อำเภอปากท่อ

หลังจากนั้นอยู่ที่ปากท่อพอสมควร ปีศาจของ พระเจ้าตากสินซึ่งมีภาพเป็นพระก็มาปรากฏขึ้นในเขตนคร ศรีธรรมราช จำพรรษาอยู่เลยถ้าพรหม พรหมอะไรก็ไม่รู้ มหาพรหมหรือไฉนไม่รู้ พรหมๆ ก็แล้วกัน เลยน้ำตกพรหม (พรหมโลก) ไปหน่อยหนึ่ง ในที่นั้นมีถ้ำแล้วก็มีกระท่อมอยู่ ข้างหน้า เป็นบริเวณที่เงียบสงัด สมัยนั้นเป็นป่าชุกชุมยาก แก่การเดินเข้าไปถึง เป็นที่สงัดไม่ต่อตาคณก็ต้องคิด ปรากฏ ว่าปีศาจพระเจ้าตากสินนี้ศักดิ์สิทธิ์มีเนื้อหนังเหมือนกับ คนธรรมดา แต่ว่าใครจะไปถามนะว่าพระพุทธยอดฟ้าท่าน ฆ่าแบบไหนจึงได้ตายแบบนั้น อันนี้ต้องขอขยับกันนิดหนึ่ง เพื่อความเข้าใจ ที่เขียนไว้แล้วว่าพระเจ้าตากสินกับพระ พุทธยอดฟ้าจุฬาโลกไม่มีใครเป็นกบฏแล้วก็ไม่มีใครตาย ชาวนี้มาจากผีพระเจ้าตากสินแล้วก็ผีของพระพุทธยอดฟ้า จุฬาโลก ที่เรียกว่าผีก็เพราะว่าคนอื่นมองไม่ค่อยเห็นนี่ เวลาที่ท่านมาบอกจะไปหาว่าพ่อเข้ามาสมมติ จะคิดว่าพ่อ เป็นคนมีตาทิพย์ ท่านมาท่านแสดงตัวให้ปรากฏ เราจึงเห็น เวลาท่านแสดงตัวให้ปรากฏก็เห็นชัด เล่ากันไว้สักหน่อย

จะได้ไม่ต้องไปหาหนังสือฉบับนั้นอ่าน มันเป็นประวัติศาสตร์ ที่มีความสำคัญ

วันหนึ่งพระเจ้าตากสินทรงประทับอยู่ในห้องเจริญ พระกรรมฐาน เวลานั้นเป็นเวลากลางวัน พระองค์ทรง ฉลองพระองค์ขาว คือนุ่งผ้าขาว ท้มสไบเฉียงขาว มีคำสั่ง ให้เจ้าพนักงานไปตามสมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกคือ พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก เวลานั้นมีตำแหน่งคล้ายๆ มหา อูปราช เข้ามาเฝ้า เพราะว่าบรรดาศักดิ์สมเด็จพระยา นีมีสิทธิ์จะส่งฆ่าคนได้ก่อนกราบทูล มีอำนาจคล้ายๆ พระ มหากษัตริย์ และมีบางอย่างที่ต้องผ่านพระมหากษัตริย์ ใน งานที่จะสังหารชีวิตคนนั้นทำได้ทันที

สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

อันตัวพ่อชื่อว่าพระอาสา
ทนทุกข์ช้ำยากลำบากแสนสาหัส
ถวายแผ่นดินให้เป็นพุทธบูชา
แต่ศาสนาสมเด็จพระพุทธโศก
ศักดิ์พ่อพลอู่อยู่กับเจ้า
ชาติของเราคงอยู่ที่พระพุทธศาสนา
พระศาสนาอยู่ชองลูกกษัตริย์
พระศาสนาฝากไว้ให้ลูกกัน

เป็นอันว่าพระเจ้าตากสินเมื่อสั่งให้พระพุทธรูปยัดไฟ มาเผาเป็นเพื่อนเก่ากัน สั่งด้วยว่าให้แต่งชุดรบให้ครบถ้วน และขัดดาบมาด้วยพระพุทธรูปยัดไฟได้ฟังก็ตกใจเอ๊ะ ! นี่ข่าวคราวทั้งหลายมันก็เจี๊ยบ นี่สงครามอาจจะเกิดขึ้นได้ที่ไหนพระองค์จึงได้สั่งแบบนี้ เพราะอาศัยความจงรักภักดีของสมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึกที่มีกับพระเจ้าตากสินมหาราช ทั้งๆ ที่เป็นเพื่อนกันมาก่อนก็ยอมรับนับถือเคารพ ความจริงคนโบราณเขามีความกตัญญูรู้คุณ

เมื่อมาถึงแล้วก็เห็นว่าพระเจ้าตากสินเสด็จประทับอยู่พระองค์เดียว ตกใจ เห็นว่าคงจะประชุมอำมาตย์ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ทั้งหมด แต่ไม่มีใครเลย พระพุทธรูปยัดไฟจุฬาโลกเห็นว่าเป็นการไม่สมควรที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับอยู่แต่พระองค์เดียว แล้วตัวเองจะขัดดาบเข้ามาอย่างนั้นไม่เป็นการสมควรอย่างยิ่ง จึงถอยหลังลงไปทำท่าจะถอดดาบออกทั้งฝัก ไม่ใช่ถอดเฉพาะคมออกมา ขยับขยับเอาดาบออกพอดีพระเจ้าตากสินมหาราชเห็นเข้าพอดี พ่อไม่ขอใช้ราชาศัพท์ จึงตรัสว่า

“นั่นใคร ด้วงหรือ เออ...เข้ามาซิ เอาดาบเข้ามาด้วย อย่าเอาออก”

สมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึกก็หมอบคลานเข้าไปเผา และก็ถอดดาบวางไว้อยู่ใกล้ประตูตัวก็คลานเข้าไป พระเจ้าตากสินมหาราชจึงมีพระราชดำรัสตรัสว่า

“ด้วง เอาดาบเข้ามาใกล้ๆ”

สมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึกจึงได้เอามือกระทุ้งดาบออกไปชนอกประตูเลย แล้วก็มิหญิงคนหนึ่งมาหยิบดาบไป

เมื่อเข้าไปใกล้ไม่มีใคร พระเจ้าตากสินมหาราชก็ตรัสถามว่า

“ด้วง...อยากจะเป็นพระเจ้าแผ่นดินไหม”

สมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึกก็กราบทูลว่า

“ไม่เคยคิดเลย พระพุทธเจ้าข้า”

พระเจ้าตากสินก็บอกว่า

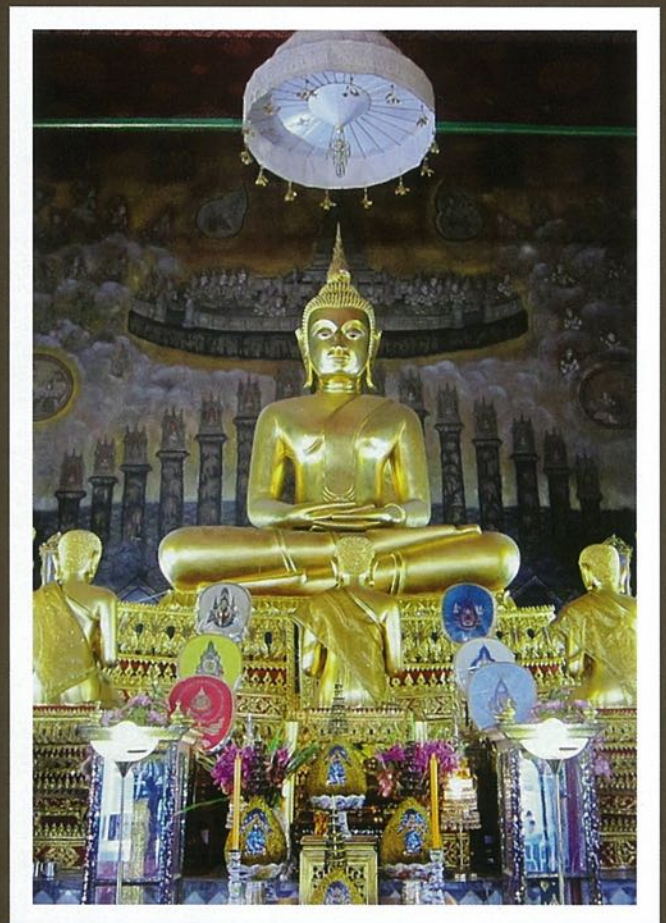
“ด้วง ไม่ได้ทรอกนะ ด้วงจะต้องเป็นพระเจ้าแผ่นดิน เพราะว่ามันมีความจำเป็นมาก ด้วงก็รู้อยู่แล้วนี่

ว่าฉันนะเป็นพระเจ้าแผ่นดินที่ยากจนที่สุด ไม่มีเงินไม่มีทอง ไม่มีทรัพย์ไม่มีสิน เพราะว่าการเป็นพระเจ้าแผ่นดินฉันไม่ได้สืบเชื้อสายมา ทรัพย์สินทั้งหลายฉันก็ไม่มี เวลาฉันเป็นหนี้ข้าราชการ ไม่ได้ให้เบี้ยหวัดเงินปีเขามาก เงินที่เราจะใช้กันความจริงการปกครองประเทศนี้มันใช้เงินมากจริงๆ ก็ต้องกู้เจ้าสัวเขามาจากเมืองจีน นี่อีกไม่ช้าเขาจะมารับเงินเก่าพร้อมกับดอกเบี้ย แล้วก็ให้เรากู้ใหม่ การรับเงินเก่าเพียงแค่นั้นเราก็ไม่มีให้เขาแล้ว ให้เขาไม่พอแล้วแถมดอกเบี้ยอีกฉันจะเอาที่ไหน และพวกข้าราชการของเราเราก็ไม่ได้จ่ายกัน รบราฆ่าฟันทำงานกันหนักฉันเป็นหนี้เขามาก เวลานี้เขมรบุกยึดทรยศ ดั่งจงยกทัพไปที่เขมร แล้วก็เอาลูกชายฉันไปด้วย ถ้าหากว่าถ้ายึดเขมรได้ลูกชายของฉันอย่าเข้ามาเลย ให้ครองอยู่ที่เขมร แล้วกลับเข้ามาที่นี้ ดั่งจงมายึดพระนคร ฉันจะบวชทำเป็นคนบ้า แล้วก็ดั่งจงกำจัดฉันออกไปจากราชสมบัติ เท่านั้นก็พอ ในที่สุดในเดือนฉันพ้นอำนาจตำแหน่งจากพระมหากษัตริย์ แล้วก็ดั่งจงไม่ใช่เป็นคนรับโอน เพราะดั่งจงไม่ได้กั”

นี่พูดกันเพียงเท่านั้นก็พอรู้ เป็นอันว่านโยบายนี้ทั้งหมด เป็นไปตามพระราชประสงค์ แต่ว่าผิดพระราชประสงค์อยู่น้อยเดียว ที่ไปตีเขมรคราวนั้นไม่ทันจะจบ “พระยาสรรรค์” ซึ่งอยู่ในทางนี้เกิดกบฏขึ้นมาเสียจริงๆ จับพระเจ้าตากสินแล้วก็ยึดอำนาจจะประกาศตนเป็นกษัตริย์ ต่อมาพระยาอะไรไม่ทราบ (พระยาอภัย) อยู่ที่นครราชสีมา เป็นหลานชายของพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ยกทัพมาจับพระยาสรรรค์บุรี เมื่อพระพุทธยอดฟ้าทราบเรื่องยุ่งอย่างนี้ ก็จำเป็นต้องยกทัพกลับ

นี่ไอ้คนที่ไม่รู้จักรักมั่นเป็นอย่างนี้ การเข้าไปจับพระเจ้าตากสินมหาราชนั้นความจริงมันเป็นนโยบายที่ตกลงกันระหว่างพระเจ้าตากสินกับพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ถ้าหากว่าไม่ตกลงกันจริงๆ ไม่ตกลงกันไว้ก่อน คนอย่างพระเจ้าตากสินยังมีฝีมือแล้วยังมีคนที่มีความจงรักภักดีอยู่มาก พระราชาอยู่ที่ไหนก็มีหน่วยรักษาพระองค์อยู่ที่นี่ ถ้าไม่เป็นเรื่องตกลงกันแล้วจับกันไม่ได้ ใดๆ ก็แหลก ในที่สุดพระยาสรรรค์นั้นแหละต้องตาย ในการที่เข้าไปจับง่ายๆ นี้ ต้องมีความรู้สึกว่าจะต้องมีอะไรกันอยู่ก่อน

แล้วมาตอนหนึ่งที่คนคิดว่าพระเจ้าตากสินนั้นบ้า เอาพระเจ้ามาบังคับให้พระเจ้าไหว แต่ความจริงเรื่องมันเป็นอย่างนี้ตามที่ท่านเล่าสู่กันฟัง พระที่กระทำความผิดให้ไปนำตัวเข้ามาในพระราชฐาน แล้วก็เก็บพระเจ้าไว้ในที่ลับ เอานักโทษมาโกนหัวแล้วก็ให้นุ่งผ้าเหลือง แล้วเขียนให้ประชาชนดู บอกว่านี่แม้แต่พระเจ้าทำความผิดก็ต้องถูกลงโทษ ถ้าพวกประชาชนทั้งหลายที่ไม่ใช่พระเจ้ามีความผิดจะต้องตาย แต่ข่าวก็ลือไปว่าพระเจ้าตากสินบ้า เขียนนกระทั่งพระกระทั่งเจ้าอันนี้เป็นอาการที่แสดงออกให้คนเขาคิดว่าพระองค์เสียพระสติจริงๆ

พระประธานวัดระฆังโฆสิตาราม

ต่อมาเมื่อพระยาสรรรค์เข้าไปจับจึงได้จับได้ง่ายตามนโยบาย แล้วก็ไปขังไว้ที่ “วัดระฆัง” ในที่สุดพระยาสรรรค์บุรีก็กำเริบไม่รู้เรื่องความเป็นจริง จะยึดอำนาจครองแผ่นดินเสียเลยจะไม่ยอมให้แผ่นดินกับใครทั้งหมด นั่นแหละเก่งมาก ในที่สุดความโลภยอมฆ่าคนชั่ว คือพระยาสรรรค์ก็ต้องตาย

พระปรางค์วัดระฆังโฆสิตาราม

เมื่อสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกเห็นบ้านเมือง
ยุ่งเหยิงผิดไปแบบนั้นก็ต้องยกทัพกลับมาถึงที่วัดสระเกศ
พักทัพอยู่วัดสระเกศ เดิมทีชื่อ “วัดสระแก” พักทัพอยู่นั้น
มีนายทหารชั้นผู้ใหญ่ไปเชิญให้ขึ้นครองราชย์ เพราะรู้สึกลัว
พระเจ้าตากสินก็บ้ำเสียแล้ว พระยาสรรรค์บุรีคิติกบฏทรยศ
ถูกจับได้ พระพุทธยอดฟ้าจึงทรงอะไร เรียกว่าสระผมที่นั่น
สระเกศ สระเกศ สระเกศคือแต่งตัวอาบน้ำที่นั่นเสร็จ
แล้วจึงเสด็จเข้ามาถึงกรุงธนบุรี วัดนั้นจึงมีนามใหม่ว่า
“วัดสระเกศ” แล้วเข้ามาเถลิงราชย์พิจารณาความผิดของ

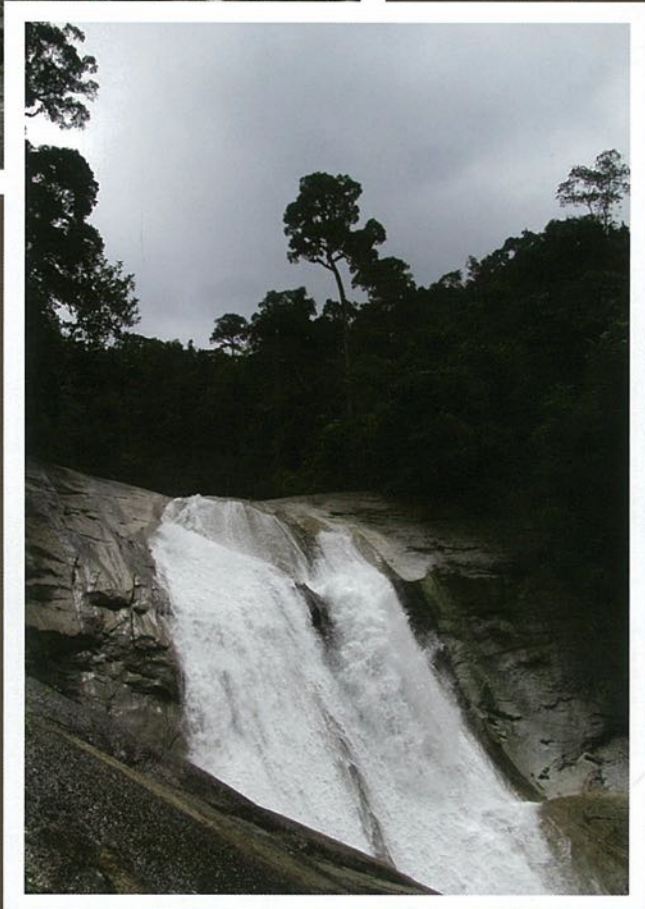
พระเจ้าตากสิน ว่าบ้ำไปแล้วทำความชั่วเยียนดีแม้กระทั่ง
พระ จึงได้สั่งประหารชีวิต

การประหารชีวิตพระราชสมัญนั้น เขาใส่กระสอบ
ทูปด้วยท่อนจันทน์ เดิมทีเดียวเขาจะต้องการนักโทษถึง
ประหารชีวิตเอาตายแทน ใส่กระสอบออกไปจากที่ลับ
ไม่รู้ว่าเป็นใคร แล้วก็ทูปให้ตาย ศพก็โยนฝังไปมันก็
หมดเรื่อง แต่ว่ามีคนๆ หนึ่ง ที่มีความจงรักภักดีต่อพระเจ้า
ตากสินมหาราช เป็นราชวัลลภมหาดเล็กใกล้ชิดขออาสา
ตายแทน ในที่สุดคนนั้นก็จำเป็นจะต้องตาย เพราะไม่ตาย

น้ำตกพรหมโลก
จ.นครศรีธรรมราช

เดี๋ยวปากจะมากจะพูดไปว่า เรื่องฆ่าตายไม่เป็นความจริง มันจะยุ่ง ในที่สุดก็ต้องฆ่าเอาแกใส่กระสอบไปแทน ฆ่าแล้ว พระเจ้าตากสินมหาราชอาศัยพระพุทธรูปอดฟ้าจุฬาโลก เวลากลางคืนใช้ขบวนห้อมล้อมกันไปใช้พาหนะบรรทุกไป เอาไปเก็บไว้ที่ปากท่อ และสถานที่ตรงนั้นสร้างไว้ก่อนแล้ว เรียบบร้อย พักที่ปากท่อพอสมควร

ต่อมาพระเจ้าตากสินมหาราชคิดว่าที่ตรงนี้ไม่ลับ อาจมีคนรู้เห็นได้ สมัยนั้นก็เป็นป่าพอสมควร จึงขยับขยาย ไปที่นครศรีธรรมราช ไปเลยน้ำตกพรหมอะไรก็ไม่ทราบ ชื่อ พรหมก็แล้วกัน (พรหมโลก) น้ำตกพรหมเลยเข้าไปเป็น ป่าชุก เวลาเข้าไปจะรู้สึกสดๆ มันยังเป็นป่า เป็นที่ลับ จริงๆ เวลานั้นถือว่าเป็นป่าดงดิบและก็เป็นถ้ำเล็กไม่มีใคร ไป เป็นอันว่าพระเจ้าตากสินมหาราชจะต้องตายเพราะการ รับสั่งเท่านั้น ไม่ได้ตายเพราะการถูกฆ่า เป็นอันว่าเรื่องราว ทั้งหมดเหล่านี้ทราบมาจากผี ลูกรัก จริงไม่จริงเพียงใด ก็ช่าง

ต่อมาข่าวว่าพระเจ้าตากสินทิวงคต เพราะพระ พุทธรูปอดฟ้าได้เรียกลูกชายสองคน ความคิดนี้ทั้งหมด แม้ แต่ลูกก็ยังไม่รู้ เรียกเข้ามาถามว่าจะรับราชการด้วยหรือว่า ยังไง ลูกชายทั้งสองคนก็บอกว่าเมื่อพ่อตายก็ขอตายตาม ไปด้วย ฉะนั้น พระพุทธรูปอดฟ้าจึงสั่งตัดสินประหารชีวิต

โดยตรัสว่า “ฆ่าบัวแล้วจงอย่าไว้ใจ จะเป็นภัยที่หลัง” สั่ง ประหารชีวิตแต่ไม่ทราบว่าใครตายแทน สองคนนั้นพอตาย ก็ปรากฏว่ามาโผล่ขึ้นที่นครศรีธรรมราช ผีสองคนมาโผล่ ขึ้นที่นครศรีธรรมราชเป็นผีมีเนื้อ คนหนึ่งเปลี่ยนชื่อใหม่ ชื่อ ว่าอะไรไม่บอก ที่ไม่บอกเพราะไม่อยากจะบอก ได้รับราชการ อยู่ที่นครศรีธรรมราชเป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ อีกคนหนึ่ง เป็นพ่อค้าไทยค้าเรือสำเภาติดต่อกับต่างประเทศ

พระราชานุสาวรีย์สมเด็จพระปทุมบรมมหาชนก
ยอดเขาสะแกกรัง

สมเด็จพระปฐมบรมมหาชนก

พระชนกจักรี หรือสมเด็จพระปฐมบรมมหาชนก มีพระนามเดิมว่า “ทองดี” ประสูติ ณ บ้านสะแกกรัง แขวงเมืองชัยนาท (ปัจจุบันเป็นเขตจังหวัดอุทัยธานี) เป็นบุตรคนโตของพระยาราชนิกูล(ทองคำ) ปลัดทูลฉลองกรมมหาดไทย (บ้างก็ว่า “กรมนา”) ในรัชกาลสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระ ซึ่งสืบเชื้อสายมาจากเจ้าพระยาโกษาธิบดี (ปาน) เสนาบดีพระคลังในรัชกาลสมเด็จพระเพทราชา ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งเป็นออกพระวิสุทธสุนทร และได้เดินทางไปถวายพระราชสาส์นของสมเด็จพระนารายณ์มหาราชยังราชสำนักของพระเจ้าหลุยส์ ที่ ๑๔ เมื่อ พ.ศ. ๒๒๒๘ รัชราชนิกูลในกรมมหาดไทย รัชบรรดาศักดิ์เป็น “หลวงพิณจักษ์” ต่อมาได้ตำแหน่ง “พระอักษรสุนทรศาสตร์” เสมียนตรากรมมหาดไทย มีหน้าที่ร่างพระราชสาส์น และเก็บรักษาพระราชลัญจกร (ตราประจำแผ่นดิน) จึงถือว่าเป็นบุคคลสำคัญในราชสำนัก เป็นที่ไว้วางพระราชหฤทัยของพระมหากษัตริย์ในสมัยนั้น

พระอักษรสุนทรศาสตร์ได้แต่งงานกับสองพี่น้องบุตรของคหบดีชาวจีน คนพี่ ชื่อ “คุณดาวเรือง” (บางแห่งว่าชื่อ “หยก”) คนน้อง ชื่อ “กู่” ตั้งบ้านเรือนอยู่ภายในกำแพงพระนคร ด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ บริเวณป้อมเพชร ซึ่งเป็นย่านอาศัยของชาวจีน มีบุตรและธิดา รวม ๕ คน คือ

๑. คนแรก เป็นบุตร ชื่อ “สา” ต่อมาคือ “สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าสากรมพระยาเทพสุดาวดี”

๒. คนที่สอง เป็นบุตรชาย ชื่อ “ราม” ต่อมาคือ “สมเด็จพระเจ้าขุนรามณรงค์”

๓. คนที่สาม เป็นบุตร ชื่อ “แก้ว” ต่อมาคือ “สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าแก้วกรมพระศรีสุดารักษ์”

๔. คนที่สี่ เป็นบุตรชาย ชื่อ “ทองด้วง” ต่อมาคือ “พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ปฐมบรมกษัตริย์แห่งราชวงศ์จักรี”

๕. คนที่ห้า เป็นบุตรชาย ชื่อ “บุญมา” ต่อมาคือ “สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาท”

มีบุตรที่เกิดจากน้องสาวคุณดาวเรือง “คุณกู่” ๑ คน

๑. เป็นบุตร ชื่อ “กู่” ต่อมาคือ “สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงนรินทรเทวี”

และมีบุตรที่เกิดจากบาทบริจาริก ชื่อ “คุณมา” ๑ คน

๑. เป็นบุตรชาย ชื่อ “ลา” ต่อมาคือ “สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงจักรเจษฎา”

เพราะพระราชบิดาแห่งพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เป็นบุคคลที่ถือกำเนิดที่จังหวัดอุทัยธานี บริเวณปลายลำน้ำสะแกกรัง ใกล้กับวัดจันทาราม (วัดท่าซุง) ในปัจจุบัน ถือเป็นความภาคภูมิใจของคนอุทัยธานีทุกคน จึงพร้อมใจกันสร้างราชานุสาวรีย์ “สมเด็จพระปฐมบรมมหาชนก” ประดิษฐานในพลับพลาจตุรมุขณ ยอดเขาสะแกกรัง พร้อมได้อัญเชิญมาเป็นคำขวัญนำของจังหวัดอุทัยธานี ที่ว่า “เมืองพระชนกจักรี” และจัดงานพระราชพิธีสักการะพระบูรพมหากษัตริย์แห่งราชวงศ์จักรี ณ บริเวณพลับพลาราชานุสาวรีย์ ในวันที่ ๖ เมษายน อันถือเป็น “วันจักรี” และจัดงานเทิดพระเกียรติ สมเด็จพระปฐมบรมมหาชนก เพื่อเทิดพระเกียรติฯ และส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัด ประกอบด้วยกิจกรรมที่น่าสนใจต่างๆ ในช่วงเดือนเมษายนของทุกปี

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕

พระแสงราชศัสตรา

เป็นพระแสงดาบที่ จังหวัดอุทัยธานีได้รับพระราชทานจาก “พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕” ครั้งเสด็จพระราชดำเนินประพาสหัวเมืองฝ่ายเหนือถึงเมืองอุทัยธานี เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๙ พระแสงดาบนี้ พระราชทานแก่จังหวัดอุทัยธานี เป็นอันดับที่ ๓ (อันดับที่ ๑ เมืองอยุธยา อันดับที่ ๒ เมืองชัยนาท) เป็นดาบไทยทำด้วยเหล็กสีขาวอย่างดี ปลายแหลม คมด้านเดียว มีน้ำหนักรเบา สันเป็นลาย ฝักงาในเนื้อเหล็ก รูปดอกไม้วัว และริมสันทั้งสองข้างมีลายทองเป็นรูปก้านขด โคนตรงกลางมีจารึกนามอักษร “พระแสงสำหรับ

เมืองอุทัยธานี” ด้ามพระแสงทำด้วยไม้เนื้อแข็งหุ้มทองลงยา โคนเป็นลายกนกตาอ้อย ปลายด้ามเป็นรูปจุฑามณี บัวคว่ำ ๓ ชั้น ประดับด้วยพลอย ต้นฝักพระแสงทำด้วยทองคำ เป็นรูปกรวยประดับพลอย มีกาบกนกหุ้มต้นฝักทำด้วยทองคำเป็นลายก้านขด ซ่อดอกแกมใบประดับพลอย ตัวฝักพระแสงทำด้วยทองคำคูน ฝักทั้งสองข้างมีลวดลายต่างๆ สวยงามมาก นับเป็นศิลปกรรมฝีมือเยี่ยมแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ และเป็นพระแสงดาบสำคัญประจำเมืองอุทัยธานี ปัจจุบันเก็บรักษาไว้ที่คลังจังหวัดอุทัยธานี จะนำออกให้ชมเฉพาะในงานพระราชพิธีเท่านั้น

ตราสัญลักษณ์ประจำจังหวัดอุทัยธานี

ปลับพลาจตุรมุข หน้าบรรณศาลาตราจักรีตั้งอยู่บนยอดเขาแก้ว ความหมายของตราประจำจังหวัดอุทัยธานี ปลับพลาจตุรมุข หน้าบรรณศาลาตราจักรี เป็นที่ประดิษฐานพระบรมรูปของสมเด็จพระปฐมบรมมหาชนก แห่งพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ ๑ ด้วยมีหลักฐานจากจดหมายเหตุว่า บ้านสะแกกรัง อันเป็นที่ตั้งของจังหวัดอุทัยธานี เป็นบ้านเกิดของสมเด็จพระปฐมบรมมหาชนก ดังกล่าว ซึ่งมีพระนามเดิมว่า “ทองดี” รัชการามีตำแหน่งเป็น พระอักษรสุนทรศาสตร์เสมียนตรากรมมหาดไทย และตำแหน่งสุดท้ายเป็น เจ้าพระยาจักรีศรีอครักษ์ สมุหนายกเสนาบดี ครั้นเมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (ทองด้วง) ทรงสถาปนา “พระบรมราชจักรีวงศ์” ได้ทรงสถาปนาพระอัฐิพระราชบิดา เป็นที่ “สมเด็จพระราชชนกทองดี” เมื่อ พ.ศ.๒๓๓๘ ตรานี้เป็นรูปปลับพลาจตุรมุขหน้าบรรณศาลาตราจักรี ตั้งอยู่บนยอดเขาแก้ว (เขาสะแกกรัง) อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี ใช้อักษรย่อว่า “อน”

ต้นไม้ประจำจังหวัดอุทัยธานี

ชื่อพรรณไม้ : ต้นสะเดา

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Azadirachta indica* A.Juss, *Melia azadirachta* Lian, *M.indiea* Brandis

ชื่อสามัญ : Holytree, Pride of Chaina, Indian Margosa Tree สะเดาเป็นไม้ยืนต้นขนาดกลาง ใบเป็น ใบรวม มีใบย่อย จัดเรียงแบบขนนกตั้งแต่ ๒-๕ คู่ ใบเล็กยาว ริมใบเป็นใบหยักเล็กๆ ดอกสีขาว มีกลิ่นอ่อนๆ เป็นช่อดอกรวม ซึ่งประกอบด้วยดอกเป็นจำนวนมาก ผลค่อนข้างกลมเป็นรูปไข่โตเท่าปลายนิ้วก้อย เมื่อสุกมีสีเหลือง รสขมจัด มีสรรพคุณใช้ทำยาได้ทุกส่วนของต้น

ดอกไม้ประจำจังหวัดอุทัยธานี

ดอกไม้ประจำจังหวัดอุทัยธานี คือ ดอกสุพรรณิการ์ หรือมีชื่อพื้นเมืองว่า ฝ้ายคำ มีถิ่นทั่วไปบริเวณเขาสะแกกรัง ตามสารานุกรมไม้ประดับในประเทศไทย ระบุว่า "สุพรรณิการ์" เป็นไม้ยืนต้นขนาดย่อม สูงประมาณ ๓๐ ฟุต ใบเว้าเป็น ๕ แฉก กว้างประมาณ ๖ นิ้ว ยาวประมาณ ๘ นิ้ว ท้องใบมีขนปุย ดอกสีเหลืองสดมี ๕ กลีบ กลีบดอกหุบขมเข้าคล้ายถั่ว ดอกใหญ่กว้างประมาณ ๕ นิ้ว เกสรตัวผู้

อยู่กลางดอกมากมาย ออกดอกเกือบตลอดปีจะดกมากในราวเดือนกุมภาพันธ์ ถึงเมษายน สุพรรณิการ์เป็นไม้กลางแจ้งขึ้นได้ในดินแทบทุกชนิด การขยายพันธุ์ใช้วิธีเพาะเมล็ด มีผู้นิยมปลูกสุพรรณิการ์เป็นไม้ประดับกันอยู่ไม่น้อย เพราะเป็นไม้ให้ดอกสีเหลืองอร่ามตา ยิ่งยามออกดอกดกจะเห็นเหลืองไปทั้งต้น แม้ได้ต้นก็จะเห็นดอกหล่นเหลืองอยู่ทั่วไปหมด นอกจากจะเป็นไม้ประดับแล้ว สุพรรณิการ์ยังมีประโยชน์อย่างอื่น เช่น ยางจากต้นสุพรรณิการ์ให้ผลผลิตเป็น "คารายากัม" หรือทางการค้าเรียกว่า "คริสตัลกัม" เป็นก้อนผลึกสีเหลืองอ่อน หรือน้ำตาลอมชมพู ใช้เป็นยาระบาย เป็นส่วนผสมในน้ำยาเช็ดผม เป็นยาทาบำรุงผิว ใช้ในอุตสาหกรรมทอผ้า และการพิมพ์ อุตสาหกรรมอาหารกระป๋อง ผสมไอศกรีมทำให้ขึ้น เนื้อไม้ต้มกับแป้งเป็นอาหาร ใบบอ่อนใช้สระผม ดอกแห้ง และใบแห้งเป็นยาบำรุงกำลัง

ธงประจำจังหวัดอุทัยธานี

เป็นรูปสี่เหลี่ยมขนาด ๑๒๐ x ๑๘๐ เซนติเมตร แบ่งเป็นแถบสีตามแนวนอนเท่ากัน ๒ สี คือริ้วธงส่วนบนเป็นสีเหลือง หมายถึง สีประจำพระบรมราชจักรีวงศ์ คือพระมหากษัตริย์ ริ้วธงส่วนล่างเป็นสีเขียว หมายถึง สีประจำพระบรมราชสมภพ แห่งรัชกาลที่ ๑ คือ วันพุธ ตรงกลางผืนธง เป็นตราประจำจังหวัดอุทัยธานี

ประวัติเมือง อุทัยธานี

อุทัยธานี เมืองพระชนกจักรี ปลาแรดรสดี
ประเพณีเทโว ส้มโอบ้านน้ำตก มรดกโลกห้วยขาแข้ง
แหล่งต้นน้ำสะแกกรัง ตลาดนัดดังโคกระบือ

เมืองอุทัยธานี มีหลักฐานทางด้านประวัติศาสตร์ของกรมศิลปากรยืนยันไว้ว่า เคยเป็นที่ตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ ก่อนสมัยประวัติศาสตร์ เมื่อประมาณ ๓,๐๐๐ ปี มาแล้ว โดยพบหลักฐานยืนยันในหลายพื้นที่ เช่น โครงกระดูกมนุษย์ ภาชนะดินเผา ลูกปัดแก้ว ลูกปัดหินสีต่างๆ เครื่องมือหินกะเทาะจากหินกรวด และภาพเขียนสมัยก่อนประวัติศาสตร์ เขาปลาร้า

จากหลักฐานทางโบราณคดีพบว่า มีชุมชนลักษณะ เมืองเกิดขึ้นหลายแห่ง มีคูน้ำ คันดิน ล้อมรอบคล้ายวงกลม มีศาสนสถานอยู่ทั้งภายใน และภายนอก เช่น เมืองโบราณ บ้านด้าย เมืองโบราณบ้านคูเมือง เมืองโบราณบ้านกาจุง เมืองโบราณบึงคอกช้าง เป็นต้น

“เมืองโบราณบ้านด้าย” หรือ “บ้านไต้” อยู่ใน ท้องที่ตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอเมือง ตัวเมืองตั้งอยู่ริมแคว ตากแดด ลักษณะตัวเมืองเกือบจะเป็นรูปวงรี มีเนื้อที่ ประมาณ ๑๐๐ ไร่ มีซากเจดีย์รูปสี่เหลี่ยมขนาด ๓๓ เมตร ฐานก่อด้วยอิฐขนาดใหญ่ ส่วนบนถูกทำลายหักพัง มุม

กำแพงด้านทิศเหนือพระมิ่งหินสีเทา กว้าง ๗๘ เซนติเมตร ยาว ๑๕๐ เซนติเมตร หักเป็นสองท่อน กับมีผู้เคยพบ พระพุทธรูปสำริดฝังอยู่ริมลำน้ำตากแดด พระพิมพ์ดินเผา ปางสมาธิ ฐานเป็นรูปบัว เคียงหักไปส่วนหนึ่ง ตุ่มหูสำริด กำไลหิน เป็นต้น

“เมืองโบราณบ้านคูเมือง” อยู่ในท้องที่ตำบล ดงขวาง อำเภอหนองขาหย่าง ตัวเมืองถูกแปรสภาพเป็น ไร่ นา ลักษณะตัวเมืองเป็นรูปวงกลมขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ประมาณ ๘๐๐ เมตร คูเมืองกว้างประมาณ ๓๐ เมตร กำแพงดินกว้างประมาณ ๒๐ เมตร มีเนื้อที่ประมาณ ๑๔๐ ไร่ โบราณวัตถุที่เคยพบ มีลูกปัดสีต่างๆ เป็นจำนวนมาก

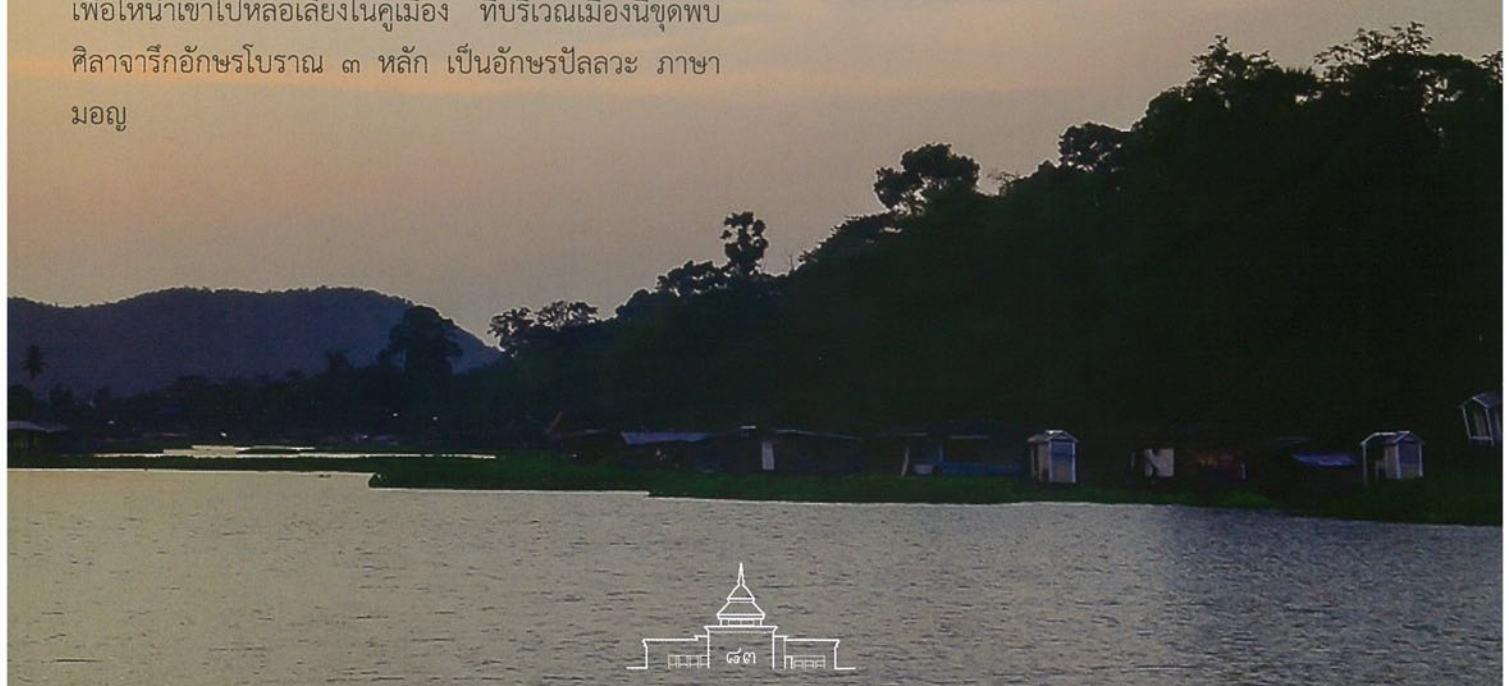
เครื่องปั้นดินเผาก้อนตะกั่ว ตราดินเผา รูปดอกไม้กับ
รูปสิงห์ แห่งหินบดยา พระพิมพ์ดินเผา เป็นต้น จาก
ทางเข้าทิศตะวันออกเฉียงใต้ มีร่องรอยเจดีย์เล็กๆ เรียง
รายห่างกันประมาณ ๒๐ เมตร ยาวเกือบ ๒ กิโลเมตร
จนถึงองค์เจดีย์ใหญ่ ที่ดงหนองสระ หรือดงเจดีย์ราย
เข้าใจว่าจะเป็นโบราณสถานที่สำคัญ และชาวเมืองออกมา
ทำบุญที่นี่ทุกวันพระ

“เมืองโบราณบ้านกาจุง” อยู่ในท้องที่ตำบลวังหิน
อำเภอบ้านไร่ ตัวเมืองตั้งอยู่ริมถนนสายหนองฉาง-บ้านไร่
ตรงกิโลเมตรที่ ๔๐ เดิมเป็นพื้นที่ป่าทึบ ปัจจุบันได้แปร
สภาพเป็นไร่นา ลักษณะของตัวเมืองเป็นวงกลมรี เส้นผ่า
ศูนย์กลางประมาณ ๘๐๐ เมตร ประกอบด้วยคูเมือง
กว้างประมาณ ๒๐ เมตร ลึกประมาณ ๒ เมตร
มีกำแพงดินล้อมรอบ ภายในบริเวณเมืองมีซากเจดีย์หัก
พักอยู่ค่อนไปตรงกลาง ภายในเมืองมีสระน้ำอยู่ค่อนไป
ทางทิศเหนือและที่นอกกำแพงดิน ด้านทิศใต้มีสระโบราณ
อีกแห่งหนึ่ง โบราณวัตถุที่พบนั้นมีพระพุทธรูป ปางเสด็จ
ดาวดึงส์และสิ่งอื่นๆ เช่นเดียวกับเมืองสมัยทวาราวดี
ทั่วๆ ไป

“เมืองโบราณบึงคอกช้าง” อยู่ในท้องที่ตำบล
ไผ่เขียว อำเภอสว่างอารมณ์ ตัวเมืองตั้งอยู่ในป่า คูเมือง
กว้างประมาณ ๒๐ เมตร กำแพงดินสูงโดยเฉลี่ยประมาณ
๖-๗ เมตร มีประตูเข้าเมืองทั้ง ๔ ทิศ และริมประตูเมืองทั้ง
๔ มีสระน้ำ เฉพาะด้านทิศตะวันออกมีคันคูอีกชั้นหนึ่ง ซึ่ง
เข้าใจว่าขุดเพื่อเชื่อมโยงกับลำห้วยทางด้านตะวันออก
เพื่อให้น้ำเข้าไปหล่อเลี้ยงในคูเมือง ที่บริเวณเมืองนี้ขุดพบ
ศิลาจารึกอักษรโบราณ ๓ หลัก เป็นอักษรปัลลวะ ภาษา
มอญ

ตำนานเก่าเล่าว่า ในสมัยสุโขทัยเจริญรุ่งเรืองนั้น
“ท้าวมหาพรหม” ได้รวบรวมคนไทยเข้ามาอยู่เป็นชุมชน
เล็กๆ ท่ามกลางหมู่บ้านคนมอญ และคนกะเหรี่ยง ต่อมา
เมื่อมีคนเข้ามาอยู่ร่วมกันมากขึ้น ก็สร้างเมืองขึ้นที่ “บ้าน
อุทัยเก่า” คือ อำเภอหนองฉางในปัจจุบันนี้ จึงเรียกว่า
“เมืองอุไทย” เรียกชื่อตามกลุ่มหรือที่อยู่ของคนไทย ซึ่งพากัน
ตั้งบ้านเรือนอยู่อย่างหนาแน่น ด้วยมีพืชพันธุ์ธัญญาหาร
สมบูรณ์กว่าแหล่งอื่น มีแหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์ ต่อมากระแส
น้ำเปลี่ยนทางเดิน ทำให้เกิดกันดารน้ำ อันเป็นเหตุให้มีการอพยพ
ไปหาแหล่งทำมาหากินในที่อื่น เมืองอุไทยจึงถูกทิ้งร้าง ในสมัยอยุธยา
ชาวมอญ ชื่อ “พระตะเปิด” ได้อพยพ

บ้านสะแกกรัง

ภาพถ่ายฝีพระหัตถ์ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
ทรงฉายภาพนี้เมื่อ พ.ศ.๒๔๔๔

ผู้คนเข้ามาอยู่ที่เมืองอุไทย และแก้ไขปัญหาคาการขาดแคลนน้ำโดยขุดดินทำเป็นอ่างน้ำขนาดใหญ่ และได้เป็นผู้ปกครองเมืองอุไทยคนแรก ชื่อเมืองจึงเรียกเพี้ยนเป็น “เมืองอุไทย” ตามสำเนียงมอญ

ในสมัยกรุงศรีอยุธยา สมเด็จพระนเรศวรทรงเห็นว่าเมืองอุไทยเก่านั้นเป็นเมืองอยู่ใกล้ชายแดน ควรจะเป็น “เมืองด่าน” ใช้ระมัดระวังพม่าที่เดินทัพเข้ามาทางด้านแม่ละเมา และด่านเจดีย์สามองค์ ซึ่งเป็นเส้นทางที่พม่าใช้เดินทัพเข้ามาแต่โบราณ จึงให้จัดตั้งด่านป้องกันขึ้นหลายแห่ง คือด่านเมืองอุไทย (ที่บ้านคลองค่าย) ด่านแม่กลอง ด่านเขาปูน ด่านหนองหลวง ด่านสลักพระ โดยถือเอาเมืองอุไทยเก่าเป็น “หัวเมืองด่านชั้นนอก” โดยมีเจ้าเมืองอุไทยเก่าเป็นผู้ดูแลด่านต่างๆ สำหรับด่านสำคัญที่อยู่ปลายแดนด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือ มี “พระพลสงคราม” เป็น “นายด่านแม่กลอง” และ “พระอินทรเดช” เป็น “นายด่านหนองหลวง” (ปัจจุบันแม่กลองคืออำเภออุ้มผาง และหนองหลวง คือตำบลหนองหลวง อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก) ในพงศาวดารพม่าปรากฏว่า “สมเด็จพระนเรศวรยกทัพติดตามตีกองทัพพระเจ้าหงสาวดีไปจนถึงหนองหลวง แล้วจึงกลับพระนคร”

ต่อมาในสมัยพระเอกาทศรถ (พ.ศ.๒๑๔๘ - ๒๑๖๓) ได้โปรดให้บัญญัติอำนาจการใช้ตราประจำตำแหน่ง มีบัญชาการตามหัวเมืองนั้นๆ ได้ระบุในกฎหมายเก่าลักษณะ

พระธรรมนูญว่า “เมืองอุไทยธานีเป็นหัวเมืองขึ้นแก่มหาดไทย”

เมืองอุไทยเก่า เป็นเมืองที่อยู่บนที่ดอน และลึกเข้าไป ตั้งอยู่บนพื้นที่ต่อเนื่องกับเชิงเขาบรรทัด ที่เป็นเขตแดนติดกับมอญ (เมาะตะมะและเมาะตำเลิม) ห่างจากคลองสะแกกรังประมาณ ๕๐๐ เส้น ลำห้วยที่มีอยู่เดิมใกล้ตัวเมืองเกิดตื้นเขิน และใช้การไม่ได้ เรือจึงขึ้นไปไม่ถึง ดังนั้นชาวเมืองอุไทยเก่าเมื่อต้องการจะขายข้าว จึงต้องบรรทุกเกวียนมาลงที่แม่น้ำสะแกกรัง อันเป็นปลายเขตแดนเมืองชัยนาท และเมืองมโนรมย์ จึงทำให้พ่อค้าพากันไปตั้งยั้งฉางรับซื้อข้าวที่ริมแม่น้ำจนเป็นหมู่บ้านใหญ่ เรียกว่าหมู่บ้าน “สะแกกรัง” เนื่องจากเป็นพื้นที่มีป่าสะแกขึ้นเต็มริมน้ำ และมีต้นสะแกใหญ่อยู่กลางหมู่บ้าน ชาวจีนเรียกเพี้ยนเป็น “ซีเกียกั้ง” เป็นตลาดซื้อข้าวที่มีพ่อค้าคนจีนนิยมไปตั้งบ้านเรือนและยั้งฉาง ต่อมาในระยะหลังได้มีเจ้านายและขุนนางย้ายมาตั้งบ้านเรือนอยู่กันจำนวนมาก รวมทั้งท่าน “จมีนมหาสนิท” (ทองคำ) ซึ่งเป็นบุตร “เจ้าพระยาวงศาธิราช” (ขุนทอง) เพราะความสะดวกในการกะเกณฑ์สิ่งของส่งเมืองหลวง ซึ่งเป็นจำพวก มูลค้ำควา ไม้ซุง กระจวาน และช้างป่า อีกทั้งยังมีช่องทางในการค้าข้าวอีกด้วย

ต่อมาในแผ่นดินพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระ “จมีนมหาสนิท” (ทองคำ) ได้เป็น “พระยาราชนิกุล” และได้ให้กำเนิดบุตรชายคนหนึ่ง ชื่อ “ทองดี”

ด้วยเหตุที่เมืองอุไทยเก่าเป็นเมืองด่านการขนย้ายช้างใช้ในการสงคราม และช้างป่าเข้าสู่กรุงศรีอยุธยา จำเป็นต้องใช้ลำคลองสะแกกรังเป็นเส้นทางขนส่ง โดยต่อแพล่องส่งลงไปยังกรุงเทพฯ อันเป็นเหตุให้ “บ้านสะแกกรัง” เป็นแหล่งรวมช่างศึก และได้จัดสร้าง “เพนียดช้าง” (บริเวณวัดใหม่จันทาราม พบเสาดตะโพนช้างและพระพุทธรูปองค์ใหญ่) เป็นที่พักสำหรับขนถ่ายช้าง ไปลงที่ท่าช้าง ซึ่งเป็นที่ลาดกว้าง ตั้งแต่ห้าแยกลาดเทลงไปจนถึงแม่น้ำสะแกกรัง ส่วนตลาดนั้นอยู่ถัดเข้ามาข้างใน (แถวหน้าวัดหลวงราชวาส) ซึ่งไม่ห่างจากเพนียดช้างเท่าไรนัก

พ.ศ. ๒๓๗๖ ข้าราชการชาวกรุงเทพฯ ผู้ซึ่งได้รับการแต่งตั้งให้เป็น “พระยาอุไทยธานี” เจ้าเมืองอุไทยธานี

ในสมัยนั้น ได้เห็นว่าบ้านสะแกกรังเป็นตลาดใหญ่ มีผู้คนอพยพเข้ามาอยู่กันอย่างหนาแน่น อีกทั้งเป็นสถานที่ที่ชาวอุไทยธานีติดต่อค้าขายข้าวและไม้ซุงกับพ่อค้าที่นั่นมานานแล้ว จึงคิดตั้งบ้านเรือนเพื่อค้าขาย ประจวบกับเวลานั้นเจ้าเมืองไชยนาทเป็นเพื่อนกัน จึงขอตั้งบ้านเรือนที่ริมแม่น้ำสะแกกรัง เนื่องจากผู้คนมาติดต่อราชการ และมาค้าขายกันมาก ทั้งนี้เนื่องจากเจ้าเมืองไม่กล้าขึ้นไปเมืองอุไทยธานีเก่า อ้างว่ากลัวไข้ป่า จึงเป็นเหตุให้พากันอพยพมาอยู่กันมากขึ้น

พ.ศ. ๒๓๙๑ ได้มีการแบ่งเขตดินแดนเมืองอุไทยธานีและเมืองไชยนาท โดยตัดเขตบ้านสะแกกรังทางฝั่งคลองฟากใต้ ตั้งแต่ท้ายบ้านสะแกกรังไปจดเมืองอุไทยธานีเก่า โอนที่นั่นจากเมืองไชยนาทเป็นของเมืองอุไทยธานี

ดังนั้นเมืองอุไทยธานีจึงตั้งอยู่ที่ปลายสุดเขตแดนเมืองมโนรมย์ ข้างใต้บ้านลงมาสักคั้งน้ำหนึ่งก็เป็นแดนเมืองไชยนาท

พ.ศ. ๒๔๔๑ เมืองอุไทยธานี ขึ้นกับมณฑลนครสวรรค์ ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ ๖ ได้เปลี่ยนเป็นขึ้นกับมณฑลอยุธยา สุดท้ายมีการประกาศเลิกมณฑล ปี พ.ศ. ๒๔๗๖ และกำหนดให้จังหวัดเป็นหน่วยปกครองส่วนภูมิภาค

เขาสะแกกรัง

เขาสะแกกรัง เดิมชื่อเขาแก้ว เป็นเขาขนาดเล็ก สูงประมาณ ๑๔๐ เมตร จากระดับน้ำทะเล บนยอดเขาสามารถมองเห็นทัศนียภาพเมืองอุทัยธานีอันสวยงาม เป็นที่ตั้งมณฑป “สิริมหาयाกกุฎการ” ประดิษฐานรอยพระพุทธรูปจำลอง โดยมี “พระสุนทรมุณี” (ใจ) อดีตเจ้าคณะจังหวัดอุทัยธานี เจ้าอาวาสวัดมณีสถิตกปิฎกฐาราม (วัดทุ่งแก้ว) อำเภอยางนครสร้างเมื่อปี พ.ศ.๒๔๔๘ ครั้นถึงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๔๗๘ ได้เกิดไฟป่าไหม้ เหลือแต่ซากอิฐ ต่อมา “พระราชอุทัยกวี” (พุ่ม) เจ้าคณะจังหวัดอุทัยธานี ได้ทำการบูรณะโดยสร้างขึ้นใหม่ เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๗ แล้วเสร็จปี พ.ศ. ๒๕๑๑ ส่วนด้านหน้ามณฑปมีระฆังสำริดขนาดใหญ่ ที่ “พระสุนทรมุณี” (ใจ) และชาวอุทัยธานีร่วมกันสร้าง โดยมี “สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ

กรมพระยาดำรงราชานุภาพ” เป็นองค์อุปถัมภ์

ใกล้กับมณฑปมีพระราชานุสาวรีย์ “สมเด็จพระปฐมบรมมหาชนก แห่งรัชกาลที่ ๑” ประดิษฐานในพลับพลาจตุรมุข ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ เสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบพิธีเปิดพระวิสูตรพระบรมรูป “สมเด็จพระปฐมบรมมหาชนก” เมื่อวันที่ ๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๒ ในคราวนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงปลุกต้นโพธิ์ สมเด็จพระบรมราชินีนาถทรงปลุกต้นไทร ไว้เคียงคู่กัน ณ บริเวณพลับพลา

วัดสังกัสรัตนคีรี

งานประเพณีตักบาตรเทโว จังหวัดอุทัยธานี

ประเพณีตักบาตรเทโวนั้นมาจากคำว่า “เทโวโรหณะ” อันหมายถึง วันที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จกลับจากเทวโลก ภายหลังจากที่ได้ทรงโปรดพระมารดาบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ตลอดทั้งพรรษาแล้ว ตามพุทธตำนานกล่าวว่า เมื่อชาวเมืองสังกัสนครเห็นพระองค์เสด็จลงมา ก็ต่างปีติยินดี และพากันมารอตักบาตรกันอย่างเนืองแน่น จึงเรียกการตักบาตรครั้งนั้นว่า การตักบาตรเทโวโรหณะ ซึ่งกลายเป็นประเพณีที่ถือปฏิบัติสืบมาในหมู่พุทธศาสนิกชนในวันออกพรรษา โดยชาวไทยเรียกกันสั้นๆ ต่อมาว่า “ประเพณีการตักบาตรเทโว”

งานประเพณีตักบาตรเทโวที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในประเทศไทยนั้น คงจะได้แก่งานประเพณีตักบาตรเทโวที่

“วัดสังกัสรัตนคีรี” จังหวัดอุทัยธานี ซึ่งจัดขึ้นในเทศกาลออกพรรษา ตรงกับวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ซึ่งในวันดังกล่าวนั้นจะมีการอัญเชิญพระพุทธรูปปางเสด็จจากดาวดึงส์ ลงมาตามบันไดจากพระมณฑป บนยอดเขาสะแกกรัง พร้อมด้วยพระสงฆ์จำนวนมาก ที่ตามขบวนลงมาตามบันไดกว่า ๔๔๙ ขั้น เพื่อมารอรับบาตรจากพุทธศาสนิกชนจากทุกสารทิศที่รอคอยมาทำบุญในวันออกพรรษา และชมประเพณีที่งดงามน่าประทับใจ ราวกับจำลองภาพวันสำคัญแห่งพุทธกาล ในวันที่พระพุทธรองค์เสด็จกลับมาจากเทวโลกครั้งนั้นมาไว้ให้เห็นกันอย่างปลาบปลื้มเป็นบุญตา

สำหรับงานประเพณีตักบาตรเทโวนี้ ริเริ่มโดย “พระสุนทรมุณี” (ใจ) อดีตเจ้าคณะจังหวัดอุทัยธานี

เจ้าอาวาสวัดมณีสถิตกปิฏฐาราม (วัดทุ่งแก้ว) หลังจากที่ท่านได้อำนวยการสร้างมณฑป “สิริมหายากุฎการ” เสร็จเรียบร้อยแล้ว

วัดสังกัสรัตนคีรี เป็นวัดเก่าแก่สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๔๓ เป็นที่ประดิษฐานของพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองอุทัยธานี “พระพุทธมงคลศักดิ์สิทธิ์” พระพุทธรูปสำริดปางมารวิชัย สร้างขึ้นในสมัย “พระเจ้าลิไท” ที่ได้อัญเชิญมาจากสุโขทัย เดิมทีประดิษฐานอยู่เบื้องหน้าพระประธานในวิหารวัดขวิด ครั้นเมื่อเจ้าประคุณ “สมเด็จพระวันรัต” (เฮง เขมจารี) เจ้าคณะมณฑลนครสวรรค์ในขณะนั้น ท่านเป็นชาวจังหวัดอุทัยธานี เดินทางมาตรวจเยี่ยมวัด และเห็นพระพุทธรูปที่มีพุทธลักษณะอันงดงาม จึงโปรดให้อัญเชิญหลวงพ่อกุศลศักดิ์สิทธิ์มาประดิษฐานที่วัดสังกัสรัตนคีรี และได้มีการบรรจุพระบรมสารีริกธาตุไว้เบื้องพระเศียรขององค์พระ โดย “พระราชอุทัยกวี” (พุทธ) เจ้าคณะจังหวัดอุทัยธานี

ประวัติอำเภอ เมืองอุทัยธานี

อำเภอเมืองอุทัยธานี แต่เดิมเรียกว่า “อำเภอ น้ำซึม” ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของแม่น้ำสะแกกรัง บนฝั่ง แม่น้ำด้านที่มีตลาดใหญ่เรียกว่า “ตลาดสะแกกรัง” ขึ้น อยู่กับจังหวัดชัยนาท สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ สมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ ได้โปรดเกล้าแต่งตั้ง “พระยาอุไทยธานี” (เสื่อ พยัคฆ์วิเชียร) ซึ่งเป็นชาว กรุงเทพฯ มาดำรงตำแหน่งเจ้าเมืองอุทัยธานี ในปี พ.ศ. ๒๓๗๖ แต่กลัวไข้ป่า ไม่กล้าขึ้นไปว่าราชการที่เมือง อุทัยเก่า (ปัจจุบันเป็นตำบลอุทัยเก่า อำเภอหนองฉาง อยู่ห่างจากตัวจังหวัดอุทัยธานี ๒๑ กิโลเมตร) ประกอบ กับการเดินทางไปมาติดต่อกับนครหลวงไม่สะดวก เพราะกัณฑ์ต่างกับบ้านสะแกกรัง (ขณะนั้นอยู่ในเขต

เมืองชัยนาท) เป็นชุมชนที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีการ คมนาคมสะดวก เพราะมีแม่น้ำสะแกกรังไหลผ่าน จึงขอ พระบรมราชานุญาตว่าราชการและตั้งบ้านเรือนสะแกกรัง ตำบลสะแกกรัง จนถึง พ.ศ. ๒๔๓๕ และในปี พ.ศ. ๒๔๖๔ กระทรวงมหาดไทยจึงได้โอน “ตำบลสะแกกรัง” ที่ขึ้นอยู่ กับ “จังหวัดชัยนาท” มาขึ้นกับ “อำเภอน้ำซึม”

ต่อมาขุนपालวัฒน์วิไชย (เหมือน ปาลวัฒน์วิไชย) นายอำเภอน้ำซึม ได้เสนอขอเปลี่ยนชื่อเป็น “อำเภอเมือง อุทัยธานี” เพื่อให้สอดคล้องกับชื่อเมือง อันเป็นที่ตั้งศาลา กลางจังหวัดอุทัยธานี และกระทรวงมหาดไทยเปลี่ยนชื่อ “อำเภอน้ำซึม” เป็น “อำเภอเมืองอุทัยธานี” ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๘๒ เป็นต้นมา

วิถีชีวิตชาวแพและ ลำน้ำสะแกกรัง

แม่น้ำสะแกกรัง มีต้นกำเนิดจากยอดเขาโมโกจู จังหวัดกำแพงเพชร ไหลผ่านนครสวรรค์ อุทัยธานี และไปเชื่อมต่อกับแม่น้ำเจ้าพระยาที่อำเภอโมรรมย์ จังหวัดชัยนาท ช่วงที่เรียกแม่น้ำสะแกกรังอยู่ในจังหวัดอุทัยธานี เริ่มตั้งแต่ปากคลองชุมทรัพย์ ถึงปลายเกาะเทพี ตำบลท่าซุง ยาว ๑๑ กิโลเมตร ในอดีต แม่น้ำสะแกกรังเป็นเส้นทางหลักในการค้าขายเดินทางของคนท้องถิ่น สินค้าหลัก คือ ข้าว ไม้ แร่ ของป่า เป็นต้น เนื่องจากเป็นแม่น้ำขนาดเล็ก น้ำจะแห้งในหน้าแล้ง ข้าวที่นำมาขายจากอำเภอรอบนอกจะมีพ่อค้ารับซื้อและเก็บไว้ในยุ้งฉาง เพื่อรอบรรทุกขึ้นเรือใหญ่ไปขายเมืองบางกอก ในหน้าที่น้ำหลาก

ปัจจุบันวิถีชีวิตริมแม่น้ำสะแกกรังยังคงไว้ซึ่งกลิ่นอายของวิถีชีวิตแบบชาวแพริมแม่น้ำ ที่สืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่นหลายชั่วอายุคนกว่า ๒๐๐ ปี จนกลายเป็นเอกลักษณ์อันโดดเด่นของจังหวัดอุทัยธานี อาชีพหลักของชาวแพคือการทำประมง โดยการเลี้ยงปลาในกระชัง ทั้งปลาแรด ปลาสวาย ปลาเทโพ ปลาทับทิม และการหาปลาในลำน้ำ โดยเฉพาะปลาแรดได้รับการยอมรับว่ามีรสชาติดีกว่าแหล่งอื่นๆ จึงเป็นที่มาของคำขวัญประจำจังหวัดอุทัยธานี ว่า “ปลาแรดรสดี” นอกจากนั้นยังนำไปแปรรูปเป็นปลาแห้ง ปลารมควัน ปลาร้า ปลาสาม เพื่อเพิ่มมูลค่าของสินค้า ถือเป็นรายได้หลักของชาวแพ นอกจากนั้นชาวแพยังปลูกพืชผักลอยน้ำที่สวยงาม เช่น ต้นพุทธรักษา ต้นเตย เป็นต้น เพื่อสร้างรายได้เสริม

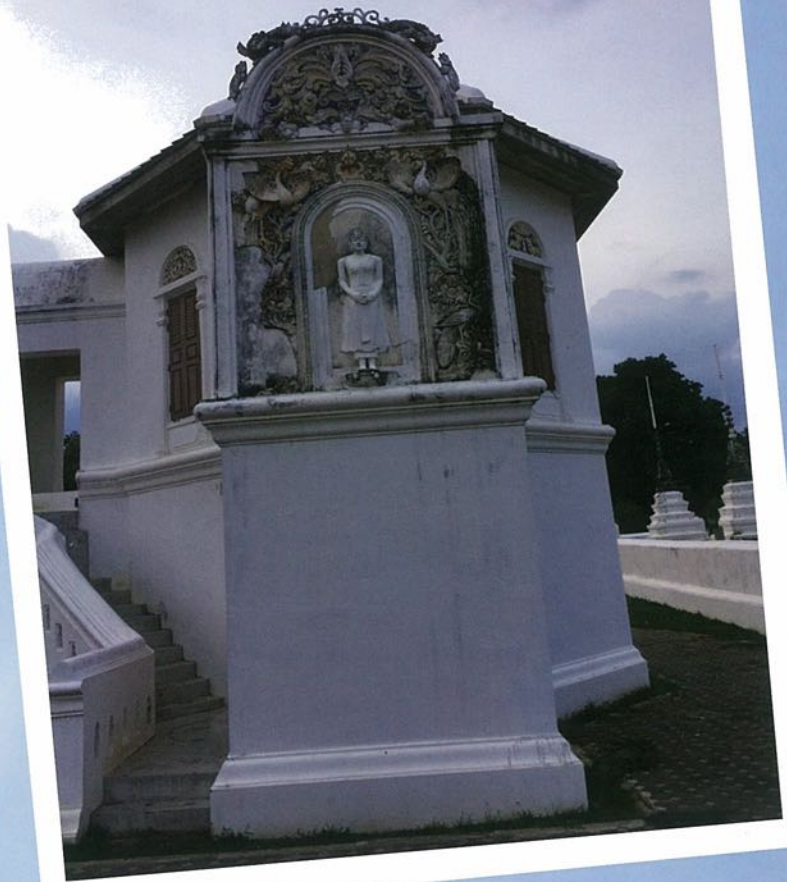
วัดอุโบสถาราม (วัดโบสถ์)

เดิมชื่อ “วัดโบสถ์มโนรมย์” ชาวบ้านเรียกว่า “วัดโบสถ์” เป็นวัดเก่าแก่อยู่ริมแม่น้ำสะแกกรัง ในเขตเทศบาลเมือง จากตลาดสดเทศบาล มีสะพานข้ามแม่น้ำไปยังวัดอุโบสถาราม ซึ่งตั้งอยู่บนฝั่งตะวันออกของแม่น้ำสันนิษฐานว่าสร้างในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ภายในวัดมีโบราณสถานและโบราณวัตถุที่ทรงคุณค่าหลายอย่าง เช่น ภาพจิตรกรรมฝาผนังภายในอุโบสถ ซึ่งเป็นภาพเขียนโดยฝีมือช่างหลวงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เกี่ยวกับพุทธประวัติ เริ่มตั้งแต่ประสูติจนถึงปรินิพพาน ฝีมือประณีตงดงามมาก ส่วนจิตรกรรมฝาผนังภายในวิหาร เขียนภาพพระพุทธเจ้าเสด็จโปรดเทวดาบนสวรรค์ และภาพปลงสังขาร ฯลฯ

นอกจากนี้ยังมีเจดีย์สามองค์ สามยุค สามสมัย (สุโขทัย อโยธยา และรัตนโกสินทร์) หอสวดมนต์ มณฑปแปดเหลี่ยมสองชั้นทรงยุโรป ซึ่งสร้างเมื่อปี ๒๔๔๒ แพนโบสถ์น้ำ พระพุทธบาทจำลอง สมัยรัชกาลที่ ๔ พระพุทธรูปหล่อเงินหนัก ๕๐ ชั่ง และสิ่งของพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ถวายแด่หลวงพ่ोजัน วัดโบสถ์ เมื่อครั้งเสด็จประพาสต้นที่เมืองอุทัยธานี เมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๔๔๙ อาทิ บาตรฝาประดับมุก บาตรเนื้อลงหิน บาตรเคลือบ ย่ามเสด็จประพาสยุโรป หม้อน้ำ กระโถนปากแตร แจกัน เป็นต้น

แพโบสถ์น้ำ อยู่ด้านหน้าวัดอุโบสถาราม บริเวณ
ริมแม่น้ำสะแกกรัง สร้างขึ้นเพื่อรับเสด็จพระบาท
สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕
เมื่อครั้งเสด็จประพาสมณฑลฝ่ายเหนือเมื่อ พ.ศ.
๒๔๔๙ เดิมเป็นแพแฝด ๒ หลัง มีชื่อฟ้าโบริกา
เหมือนอุโบสถทั่วไป หน้าบันมีป้ายวงกลม จารึกภาษา
บาลี “สุ อาคติ เต มหาราชา” แปลว่า “มหาราชา
เสด็จฯ มาดี” ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๑๙ ได้ซ่อมแซม
บูรณะใหม่เป็นหลังเดียวยกพื้น ๒ ชั้น หลังคาทรงปั้นหยา
และย้ายป้ายกลมมาไว้หน้าจั่วตรงกลาง

เขาปลาร้า

เป็นเขาที่ตั้งอยู่ระหว่างอำเภอลานสักกับอำเภอหนองฉาง หน้าผาด้านตะวันตกที่ระดับสูง ๓๒๐ เมตร พบภาพเขียนก่อนประวัติศาสตร์อายุประมาณ ๓,๐๐๐ ปี เป็นลายเส้นสีดำและสีแดง เส้นสีดำค่อนข้างจางไปแล้ว ส่วนสีแดงยังเห็นได้อยู่ เขียนไว้ตลอดแนวยาวประมาณ ๙ เมตร เขียนด้วยสีแดง มีกลุ่มภาพมนุษย์หลายแบบหลายลักษณะ และกลุ่มภาพสัตว์ ภาพมีทั้งหมดประมาณ ๔๐ ภาพ แสดงให้เห็นถึงสภาพชีวิตสังคมของคนยุคโบราณ ซึ่งเป็นมรดกทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดอุทัยธานี

นักโบราณคดี ได้แบ่งกลุ่มภาพเขียนบนเขาปลาร้าไว้สี่กลุ่ม คือ

กลุ่มที่หนึ่ง กลุ่มภาพที่มีคนท่ามกลางสัตว์เลี้ยง (คาดว่าเป็นสุนัข)

กลุ่มที่สอง กลุ่มภาพที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับวัว การไปจับวัวป่านำกลับมาเลี้ยง

กลุ่มที่สาม กลุ่มภาพที่แสดงถึงการประกอบพิธีกรรม คนที่อยู่ในภาพมีเครื่องประดับซึ่งต่างจากคนทั่วไป และสัตว์ที่อยู่ในภาพมีลักษณะคล้ายลิงอยู่ด้วย

กลุ่มที่สี่ กลุ่มภาพเบ็ดเตล็ด ซึ่งส่วนใหญ่เป็นภาพสัตว์ ภาพเขียนสีที่นี้ถือได้ว่ามีความประณีตและเน้นจริงกว่าแหล่งอื่น

ตลาดนัดโค-กระบือ ท้าพทัน

ตลาดนัดโค-กระบือ เริ่มก่อตั้งเมื่อประมาณปี พ.ศ. ๒๕๑๐ ที่บ้านหนองหญ้าปล้อง หมู่ ๕ ตำบลหนองหญ้าปล้อง อำเภอท้าวพทัน โดยแขกปาทานทำเนื้อขายสองสามีภรรยา นายเกษม-นางเป้งรำ พลีพันธ์ (นายเกษม พลีพันธ์ ชาวตำบลลุมพลี อำเภอพระนครศรีอยุธยา) บนเนื้อที่ป่าละเมาะบ้านหนองหญ้าปล้องในพื้นที่นาของตนเอง โดยเริ่มจากการที่หมอนิตย์ สัตวแพทย์อำเภอท้าวพทันสมัยนั้น นัดชาวบ้านให้ต้อนวัวควายมาฉีดยาวัคซีนร่วมกัน โดยชาวบ้านจะต้อนวัวควายซึ่งมีจำนวนมาก มารวมกันทำให้เกิดจุดนัดพบของเกษตรกรเลี้ยงวัวควาย เกิดการพบปะเกิดการแลกเปลี่ยนควายที่นิสัยเกเร ดุร้าย เปรี้ยว ไม่เชื่อเข้าใกล้ไม่ได้ ไม่ยอมให้ฉีดยาวัคซีนแต่โดยดี จนเจ้าของวัวควายหัวเสีย อารมณ์เสีย ไม่อยากเลี้ยง เกิดการโต้แย้งต่อรองแลกกันบ้าง ให้กันบ้าง หรือแลกกันแต่ผู้ต้องการได้ต้อง

แปะเงิน (หมายความว่า เจ้าของควายเกรงต้องจ่ายเงินเพิ่มเพื่อแลกกับควายตัวใหม่) ใครตาดีได้ ตาร้ายเสีย

นายเกษม พลีพันธ์ มักจะติดตามหมอนิตย์เสมอ เพราะสามารถหาซื้อควาย หรือวัว มาทำเนื้อขายได้ง่าย จนนายเกษมก็เกิดความคิดจากการที่มีการรวมของโค-กระบือเวลานัดฉีดยาวัคซีน จึงจัดเป็นตลาดนัดวัวควาย จัดให้มีการซื้อขายแลกเปลี่ยน โดยคิดค่าบริการเป็นค่าหลัก เจ้าของสถานที่ขอเก็บ “ค่าสนาม” หรือค่าหลัก ตัวละ ๑ บาทในสมัยนั้น โดยกำหนดวันนัด คือ ทุกวันพระ (เพราะชาวบ้านจะหยุดใช้แรงงานสัตว์ในวันพระ) เมื่อมีคนรู้จักมากขึ้น ที่นี่จึงกลายเป็นที่นัดพบสำหรับเจ้าของวัวควาย และผู้ที่อยากจะได้วัวควาย จากการแลกเปลี่ยนกันจึงกลายมาเป็นการซื้อขาย จากการจูงไล่ต้อนมาตามคันทนา กลายเป็นการใช้รถบรรทุก จากจำนวนไม่กี่ตัว จึงกลายเป็นร้อย

เป็นพันธุ์ การเก็บค่าสนามหรือค่าหลักก็เพิ่มขึ้น มีการลงทุนถมถนน ให้รถบรรทุกเข้าได้สะดวกยิ่งขึ้น กิจการขยายใหญ่โต มีชาวบ้าน พ่อค้าแม่ค้าจากทั่วสารทิศ ทั้งในจังหวัดอุทัยธานีและจากจังหวัดต่างๆ จากภาคอีสาน ภาคเหนือ และภาคกลาง นำวัวควายมาซื้อขายกัน เกิดอาชีพมากมาย ทั้งรับจ้างเซ็น รับจ้างจูงวัวควาย สนตะพาย ขายวัวควาย จับทางเชือก เป็นต้น นอกจากนั้นชาวบ้านในพื้นที่ยังนำสินค้าพื้นเมือง เช่น หมู ไก่ ปลา พืช ผัก ผลไม้ ของจักสาน คันกระสุน กระสุนดิน ยาสูบ เสื้อผ้า โดยการซื้อขายนี้จะใช้เงินสดเพียงอย่างเดียว ในวันนัดจะมีเงินหมุนเวียนเป็นล้านๆ บาท จนต้องย้ายสถานที่จากหนองหญ้าปล้อง หมู่ ๕ ตำบลหนองหญ้าปล้อง มาที่ดอนปลัดพจน์ หมู่ ๘ ตำบลทัพทัน เรียกตลาดนัดโค-กระบือ ทัพทัน ซึ่งมีเนื้อที่กว่า ๓๐ ไร่ สามารถรองรับโค-กระบือได้เป็นจำนวนมาก จากตลาดนัดโค-กระบือทุกวันพระต้องขยายเป็นทุกวันโกน วันพระ เนื่องจากปริมาณสัตว์ที่มากนับพันตัว

เมื่อวันเสาร์ที่ ๓๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินทรงนำคณะอาจารย์ และนักเรียนนายร้อยโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า มาทัศนศึกษาพื้นที่ และทอดพระเนตรตลาดนัดโค-กระบือแห่งนี้ ประกอบการเรียนรู้การสอนวิชาประวัติศาสตร์

ปัจจุบัน

ตลาดนัดโค-กระบือ ได้ย้ายมาตั้งอยู่ที่ หมู่ ๑ บ้านทัพทัน (ดอนมดแดง) ข้างโรงเรียนทัพทันอนุสรณ์ (โรงเรียนมดแดง) เปิดดำเนินการซื้อขาย แลกเปลี่ยนตลาดนัดโค-กระบือ ทุกวันจันทร์ และตลาดนัดโค-กระบือทุกวันพฤหัสบดี โดยเก็บ “ค่าสนาม” หรือค่าหลัก ตัวละ ๑๐ บาท

ปั่นฝ้าย ทอไหม

ผ้าทอลายโบราณ

ผ้าทอลายโบราณที่มีชื่อเสียง ที่ยังคงสืบทอดกันมา นับเป็นร้อยๆ ปีของชาวลาวครั่ง และลาวเวียง ที่อพยพมาตั้งรกรากตั้งแต่สมัยต้นรัตนโกสินทร์ เมื่อราวปี พ.ศ. ๒๓๗๑ ในพื้นที่ต่างๆ หลายอำเภอในจังหวัดอุทัยธานี จะทอผ้าชิ้นไหม หรือผ้าชิ้นฝ้าย ซึ่งเป็นภูมิปัญญาการทอผ้าที่มีฝีมือสืบทอดมาแต่ครั้งบรรพบุรุษ โดยการทอจะยึดหลักลายของเก่า เช่น ลายด่านเมืองลาว ลายพญานาคว่ายนํ้า ลายช่อฟ้า ลายขอ ลายอ้อแอ้ ลายหมี่ลวด ลายรูปสัตว์ต่างๆ เป็นต้น ลายผ้าสามารถอธิบายวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณี ภูมิปัญญา ของชุมชนได้เป็นอย่างดี และจะทอผ้าเมื่อหมดฤดูการทำนา ผ้าชิ้นขนชาติลาวครั่งยังมีเอกลักษณ์เฉพาะที่ไม่เหมือนของชนชาติอื่น คือ มี ๓ ส่วน ได้แก่ ส่วนหัว ส่วนตัว และส่วนตีน (เชิงผ้าชิ้น) ซึ่งส่วนหัวและส่วนตัวจะมีลวดลายอะไรก็ได้ ส่วนตีนจะต้องมีสีแดง ปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลง คือ ไม่มีส่วนหัว ส่วนเชิงจะต้องเป็นสีแดงกับตัวผ้าชิ้น จุดเด่นของผ้าทอจังหวัดอุทัยธานี อยู่ที่

กระบวนการผลิต ฝีมือการทอที่ประณีต สีสันไม่ตกเพราะย้อมด้วยสีธรรมชาติ ไม่ใช่สารเคมี

ผ้าทอบ้านโคกหม้อ

ผ้าทอบ้านโคกหม้อ อำเภอทัพทัน เป็นผ้าทอที่มีชื่อเสียงของจังหวัดอุทัยธานี ได้แก่ ผ้าไหมมัดหมี่ลายโบราณ ผ้าตีนจกไหมลายโบราณ ผ้าชิ้นมัดหมี่ต่อตีนจก ลายโบราณ ฯลฯ ผ้าทอบ้านโคกหม้อ มีจุดเด่นอยู่ ๓ ลักษณะ คือ การทอแบบยกดอก การจก และมัดหมี่ ผ้าที่ทอมีทั้งผ้าไหมพื้นบ้าน และผ้ามัดหมี่ เช่น ผ้าปทุมพล (หมายถึง พลพลังแห่งดอกบัว) สีกลีบบัวมีลายบัวแวนแก้ว บัวเครือใหญ่ สร้อยสาย บัวสีเหล่า แต้มตะกอก ทำผ้าทอฝ้ายโดยใช้เทคนิคโบราณแบบดั้งเดิม ทำผ้าและรูปแบบลายโบราณ มีการประยุกต์การผสมผ้าลานนา เทคนิคการทอผ้าโดยนำฝ้ายกและจกมาในพื้นเดียวกันโดยไม่มีการเย็บ (ฝ้ายกเชิงจกไหม)

ผ้าทออำเภอบ้านไร่

ผ้าทออำเภอบ้านไร่ ว่ากันว่าเป็นแหล่งราชินีผ้าฝ้าย เป็นผ้าทอลายโบราณที่สืบทอดต่อกันมา ซึ่งลวดลายแต่ละลายจะมีความผูกพันกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนนั้นๆ ที่ไม่เหมือนใคร เช่น ลายดอกดาว ลายขอชื้อ ลายขอหลวง ลายนาค ดอกแก้ว การย้อมจากวัสดุธรรมชาติ เช่น ต้นคราม ครั่ง มะเกลือ เปลือกประดู่ ขมิ้น ฯลฯ ด้วยความงดงามที่ไม่มีที่ใดเหมือน จนได้รับรางวัลชนะเลิศจากการประกวดระดับจังหวัด ระดับประเทศ ระดับโลก และได้้นำผ้าทอมาประยุกต์เป็นของที่ระลึกมากมาย เช่น ผ้าคลุมไหล่ ผ้าพันคอ ผ้าเมตร หมอนข้าง หมอนอิง ผ้าคลุมเตียง ผ้าห่ม ที่นอน สุขภาพ กระเป๋า เสื้อผ้าสำเร็จรูป เป็นต้น

ปัจจุบัน ผ้าทออำเภอบ้านไร่ มีอยู่หลายกลุ่ม เช่น บ้านผาตั้ง บ้านนาตาโพ บ้านทัพคล้าย บ้านทัพหลวง บ้านเจ้าวัด บ้านหนองจอก บ้านหนองปรือ บ้านบึง บ้านหนองสองห้อง บ้านภูจวง บ้านทุ่งนา บ้านทุ่งนาสวน บ้านห้วยพลู ฯลฯ

นอกจากนั้น จังหวัดอุทัยธานียังมีผ้าทอพื้นบ้านในอีกหลายอำเภอ เช่น อำเภอหนองขาหย่าง บ้านห้วยรอบ บ้านดงขวาง บ้านทุ่งน้ำเค็ม บ้านแก่นิ้ว อำเภอลานสัก บ้านเนินมะค่า บ้านเนินสำราญ

ในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ นี้ ชมชมกลุ่มทอผ้าต่างๆ ในจังหวัดอุทัยธานี ได้ร่วมใจกันทอผ้าพื้นเมืองลายโบราณจำนวน ๖๑ ผืน ๖๑ ลาย และนำมาต่อเป็นผืนเดียวกันเพื่อนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในวโรกาสทรงเจริญพระชนมายุ ๕ รอบ ๖๐ พรรษา ในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๕๘ ซึ่งแต่ละลายจะมีการสักทอด้วยวัสดุธรรมชาติ พร้อมกับเล่าเรื่องราวความเป็นมาของแต่ละท้องถิ่นของตนลงบนลายผ้าทั้ง ๖๑ ลาย เพื่อเป็นการแสดงความจงรักภักดี และเป็นการอนุรักษ์มรดกผ้าทอพื้นบ้านของจังหวัดอุทัยธานี

ผ้าซิ่นตีนจก

ผลิตภัณฑ์

ความสัมพันธ์กับชุมชน

วัตถุดิบและแรงงานทั้งหมดมาจากชุมชน พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และแบ่งงานกันทำ โดยส่วนหนึ่งจะทำหน้าที่มัดย้อมผ้าด้วยสีธรรมชาติ อีกส่วนหนึ่งทำหน้าที่ทอผ้า และอีกส่วนหนึ่ง ทำหน้าที่ลายจกตีนผ้าทอ รายได้จากการจำหน่ายก็จะมาแบ่งปันกันและไว้สำหรับบริหารกลุ่มและสมทบการพัฒนาสาธารณะในหมู่บ้าน ได้มีการเปลี่ยนแปลง คือ ไม่มีส่วนหัว ส่วนเชิงจะต้องเป็น สีเดียวกับตัวผ้าซิ่น จุดเด่นของผ้าทอจังหวัดอุทัยธานี อยู่ที่กระบวนการผลิต

ฝีมือการทอที่ประณีต สีไม่ตกเพราะย้อมด้วยสีธรรมชาติ ไม่ใช้สารเคมี

อัตลักษณ์/จุดเด่นของผลิตภัณฑ์

๑. เส้นไหมที่ใช้ในการทอจะใช้เส้นไหม ๒ เส้น ซึ่งต่างจากการทอผ้าไหมจากแหล่งผลิตอื่นๆ ซึ่งโดยปกติจะใช้เส้นไหมเพียงเส้นเดียวในการทอผ้าไหม
๒. ลายผ้าที่ทอจะเป็นลายโบราณทั้งหมดเพียงแต่สีจะเปลี่ยนไปซึ่งลายโบราณนี้เป็นวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมา
๓. ลายมัดหมี่ของผ้าไหมบ้านโคกหม้อจะเด่นชัดมาก

ขั้นตอนการทอผ้าซิ่นตีนจก

การรวักไหม

การรวักไหมเป็นขั้นตอนหนึ่งในกรรมวิธีการผลิตผ้าไหมของไทย หมายถึง การนำเอาปอຍไหมที่ผ่านการดองไหมแล้วมารวัก เพื่อให้เส้นไหมติดต่อกันเป็นเส้นเดียวกันตลอดโดยใช้เครื่องมือสองอย่างคือกงสำหรับใส่ปอຍไหม ทำด้วยไม้ไผ่ เชือกและกวัค

คั่นหมี่

นำเส้นไหมเรียงเข้าสะดึง (โครงหมี่) ตามลำดับที่ถูกต้อง ซึ่งขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่สำคัญมากสำหรับการทอผ้ามัดหมี่ เพราะถ้าเรียงลำดับผิด เวลาทอผ้ามัดหมี่ลายก็ผิดด้วย ในรูปเป็นการคั่นหมี่แบบโบราณ โดยใช้มือรวักโครงหมี่ให้หมุน

มัดหมี่

มัดกำหนดลวดลาย ก่อนนำไปย้อมสีพื้น ซึ่งช่างทอผ้าบ้านโคกหม้อ ใช้วิธีย้อมสีพื้นเพียงครั้งเดียว แบบโบราณที่เคยทำกันมา

ย้อมสี

ย้อมสีพื้น แล้วล้างสีให้สะอาด ผึ่งลมให้แห้งสนิท สีที่ใช้ย้อมส่วนมากเป็นสีที่ได้จากธรรมชาติ

แต้หมี่ (แจะหมี่)

หลังจากย้อมสีพื้นแล้ว แกะปอมัดดอก ส่วนที่มัดไว้จะไม่ติดสีย้อม ช่างจะใช้ไม้ขนาดเล็กแต้หมี่ที่ต้องการใส่ตามลวดลายที่มัดไว้ แล้วใช้นิ้วมือขยี้ให้สีติดทั่วกันทั้งปอยหมี่ สังเกตว่าผ้ามัดหมี่ประเภทนี้ ช่างสามารถทำให้ลายผ้าละเอียดได้เท่าที่มือสามารถจับและขยี้ได้เท่านั้น ซึ่งเป็นจุดเด่นของผ้ามัดหมี่ของบ้านโคกหม้อ

กรอหลอด

กรอหมี่ที่แต้หมี่เสร็จใส่หลอดเล็กเพื่อนำไปทอโดยเรียงลำดับของหลอดที่กรอได้ ห้ามสลับตำแหน่งกัน และถ้าหากเส้นไหมขาดช่วงไหนจะต้องหาปลายที่ขาดนั้นมาต่อกันให้ได้ มิเช่นนั้นเมื่อนำไปทอลายของผ้าก็จะผิดเพี้ยนไป

ทอหมี่

นำหลอดหมี่มาทอเรียงลำดับและจัดเรียงลายให้ตรงและถูกต้องตามที่มัดไว้ ผ้ามัดหมี่ที่สวยงามนั้น ลวดลายแต่ละเส้นจะตรงกันและคมชัด

ทอผ้าจก

ผ้าจกเป็นผ้าอีกประเภท โดยใช้ไหมสีเป็นตัวสร้างลายผ้า โดยการแทรกไหมสีไปพร้อมขณะที่ทอพื้นผ้า ผ้าจกที่สวยงามต้องมีลวดลายและสีสันที่ละเอียด ยิ่งสีละเอียดเท่าใดช่างก็ต้องใช้เวลาในการทอมากขึ้น

การอนุรักษ์ แหล่งพืชพันธุ์สัตว์น้ำ

ณ ลำน้ำสะแกกรัง และเขตอภัยทานวัดท่าซุง

สมัยที่พระเดชพระคุณหลวงพ่อพระราชพรหมยาน ได้ย้ายมาอยู่ที่วัดท่าซุงใหม่ๆ ในปี พ.ศ. ๒๕๑๑ ในระยะแรก ประชากรปลาที่อยู่ลำน้ำสะแกกรังบริเวณเขตวัดมีจำนวน ไม่ค่อยมาก ต่อมาอาศัยที่ท่านได้เมตตาเลี้ยงสุนัขที่มีอยู่ในวัด และที่มีคนนำมาปล่อย ด้วยการนำข้าวและอาหารมาเลี้ยงด้วยตัวท่านเอง เมื่อมีเศษข้าวและอาหารที่เหลือท่านจึงนำมาเลี้ยงปลาอีกทอดหนึ่ง ระยะต่อมาบรรดาพระทั้งหลายที่นำภานะมาล้างที่ท่าน้ำ หลังจากฉันภัตตาหารเสร็จเรียบร้อยแล้ว ได้นำเศษข้าวและอาหารที่เหลือจากการฉันมาเลี้ยงปลาด้วยเช่นเดียวกัน ก็เริ่มมีประชากรปลามาอยู่เพิ่มขึ้นเล็กน้อย จนกระทั่งเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๐ ท่านได้ตั้งโรงเรียนใหม่ และเริ่มสอนเลี้ยงเด็กนักเรียนโรงเรียนพระสุธรรมยานเถระวิทยา ซึ่งเป็นโรงเรียนอยู่ในความอุปถัมภ์ของวัด เวลาสี่ข้าวแล้วจะมีปลายข้าว และรำข้าวเหลือ ท่านจึงให้แม่ครัวของวัด หุงปลายข้าวและรำข้าวเลี้ยงปลา วันละ ๒ กระทะใบบัว แต่ท่านให้พระเป็นผู้เลี้ยงปลาก็มารอกินข้าวทุกวัน พอได้ยินเสียงก็จะมาโดยอัตโนมัติ รู้ว่าพระมาเลี้ยง ประชากรปลาก็มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นนับหมื่นตัว

หลวงพ่อดีกกล่าวกับพระผู้มาเลี้ยงว่า “ตอนนี้พระเลี้ยงปลา ต่อไปปลาจะเลี้ยงพระ” (เงินส่วนต่างจากการขายอาหารปลาทั้งหมด ท่านให้เปิดบัญชีเป็น “ค่าอาหารพระ”) และหลวงพ่อดีกกล่าวอีกว่า “ปลามันไม่โง่หรอก ตรงไหนมีอาหารกิน และปลอดภัย มันก็มาอยู่”

หลวงพ่อดีกกล่าวถึงอานิสงส์ในการเลี้ยงปลาว่า “นักท่องเที่ยวที่มาเลี้ยงปลาเงินติดตัวมาจำกัด ยังแบ่งเงินมาซื้ออาหารเพื่อเลี้ยงปลา ก็เท่ากับตัดชีวิตตัวเองไปเลี้ยงปลาเพราะเงินที่เตรียมมามีจำกัด ถ้าตายไปก็ไปอยู่สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ได้”

ปัจจุบัน ท่านเจ้าคุณพระภาวนากิจวิมล ท่านเจ้าอาวาส ได้ดำเนินการสืบทอดเจตนาธรรมตามที่พระเดชพระคุณหลวงพ่อพระราชพรหมยานได้ทำไว้ และทางจังหวัดได้มีการประกาศเป็นเขตอนุรักษ์พืชพันธุ์และสัตว์น้ำเพิ่มเติมถึงหน้าโรงเรียนพระสุธรรมยานเถระ (เดิมได้มีการขึ้นทะเบียนเป็นเขตอนุรักษ์ฯ เมื่อ ปี พ.ศ. ๒๕๐๓) ต่อมาเมื่อแม่ครัวมีอายุมากขึ้น ทางวัดจึงได้สั่งอาหารเม็ดมาเลี้ยงปลาแทนการหุงปลายข้าวและรำข้าว โดยนำรายได้จากส่วนต่างของการจำหน่ายน้ำดื่มกับไอศกรีมในแพปลาเป็นค่าซื้ออาหารเม็ด และนำมาเลี้ยงปลาวันละ ๖ กระสอบ

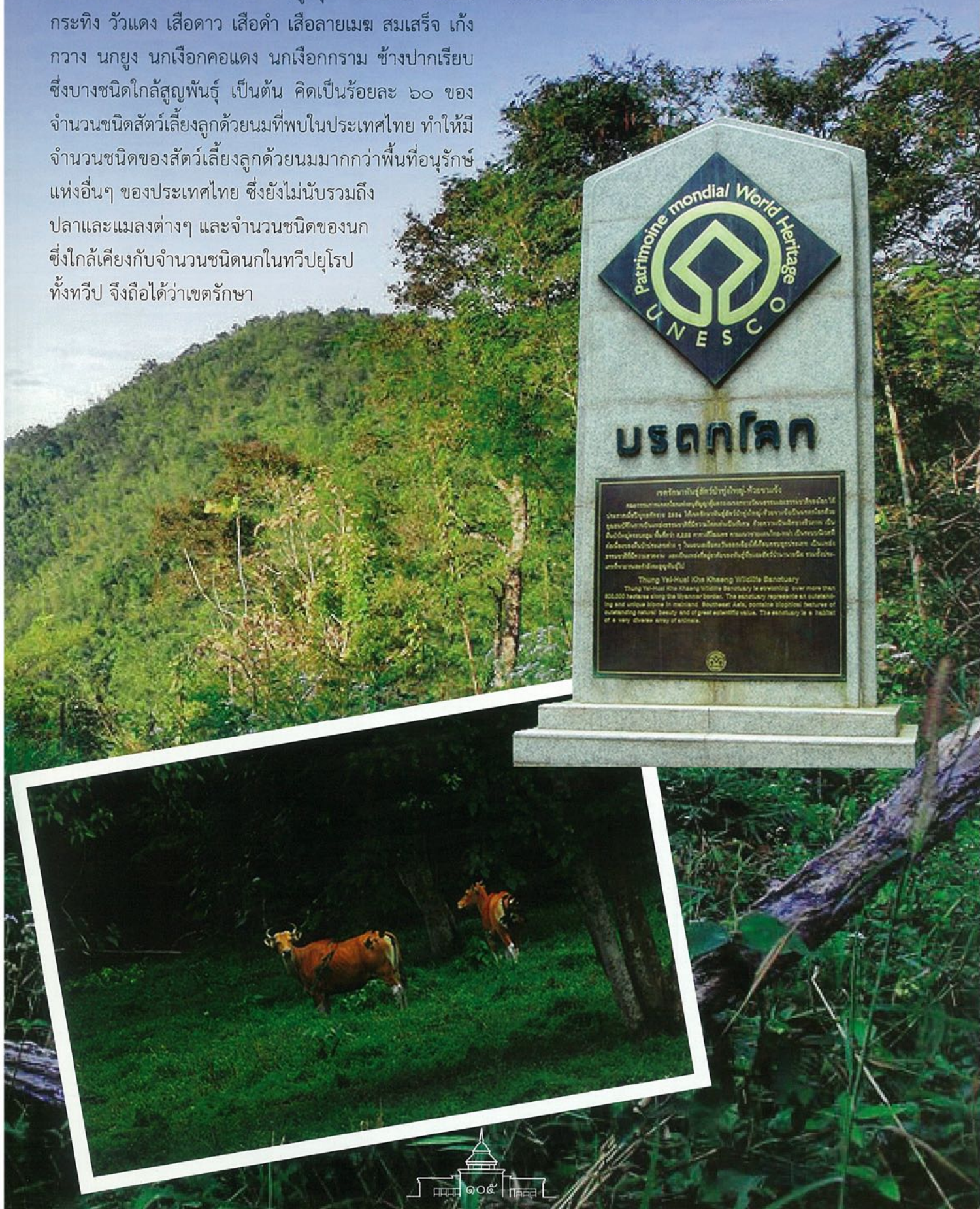
เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ห้วยขาแข้ง มรดกโลกทางธรรมชาติ

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง-ทุ่งใหญ่นเรศวร นับเป็นสถานที่ธรรมชาติแห่งแรกของประเทศไทย และภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ได้รับการประกาศจาก องค์การ UNESCO ให้เป็นมรดกโลกทางธรรมชาติ ในปี พุทธศักราช ๒๕๓๔ เป็นผืนป่าอนุรักษ์ขนาดใหญ่ที่สุดใน ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะเขตรักษาพันธุ์

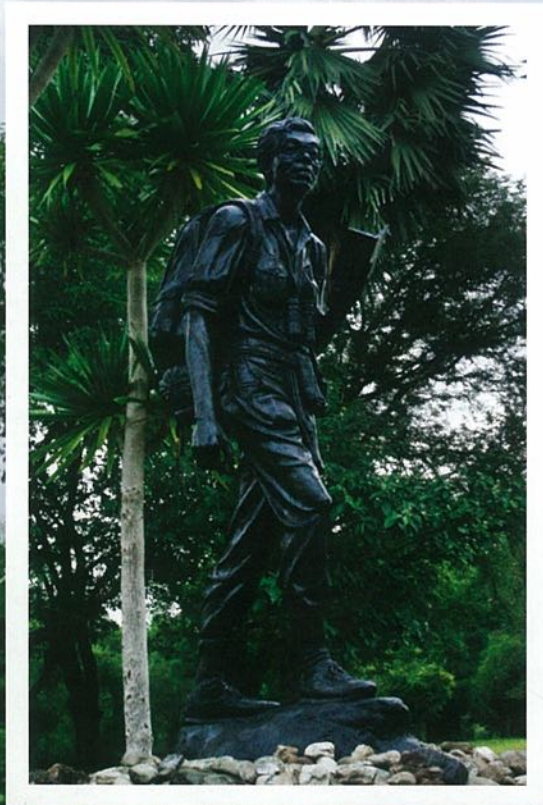
สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง ที่มีอาณาเขตอันกว้างใหญ่เกือบสอง ล้านไร่ ที่อุดมสมบูรณ์ด้วยป่านานาชนิดและความหลากหลาย ของพืชพันธุ์ โดยมีลักษณะป่า ๕ ประเภท คือ ป่าดิบแล้ง ป่าดิบชื้น ป่าดิบเขา ป่าเบญจพรรณ และป่าเต็งรัง ตั้งอยู่ ในภูมิอากาศที่เหมาะสมเป็นศูนย์รวมการกระจายพันธุ์ ของสัตว์ป่าและพันธุ์พืชจาก ๔ ภูมิภาค ของเอเชีย คือ ภูมิภาคซีโน-हिมาลายัน อินโด-เบอร์มิส อินโด-จีน และ

ชุดาอิค ประกอบด้วยความหลากหลายของสภาพป่าและสภาพภูมิประเทศทำให้เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้งเป็นแหล่งรวมสัตว์ป่าในเขตร้อนของเอเชียไม่ต่ำกว่า ๗๗๓ ชนิด เช่น ช้าง เสือโคร่ง ควายเป็น (ฝูงสุดท้ายของ เมืองไทย) กระต๊อง วัวแดง เสือดาว เสือดำ เสือลายเมฆ สมเสร็จ เก้ง กวาง นกยูง นกเงือกคอดแดง นกเงือกกรามช้าง ปากเรียบ ซึ่งบางชนิดใกล้สูญพันธุ์ เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ ๖๐ ของจำนวนชนิดสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่พบในประเทศไทย ทำให้มีจำนวนชนิดของสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมมากกว่าพื้นที่อนุรักษ์แห่งอื่นๆ ของประเทศไทย ซึ่งยังไม่นับรวมถึงปลาและแมลงต่างๆ และจำนวนชนิดของนก ซึ่งใกล้เคียงกับจำนวนชนิดนกในทวีปยุโรป ทั้งทวีป จึงถือได้ว่าเขตรักษา

พันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง เป็นมรดกโลกทางธรรมชาติที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สัตว์ป่าและพรรณพืช อันเป็นมรดกอันล้ำค่าของเมืองไทยและของโลกให้ยั่งยืนยาวนานตลอดไป

อนุสรณ์สถาน สี่บ นาคะเสถียร

จากบทกลอนของ สี่บ นาคะเสถียร สะท้อนให้เห็นถึงผลพวงอันน่าเศร้าสลด สะเทือนใจ จากน้ำมือของผู้ที่เรียกตนเองว่ามนุษย์ อนุสรณ์สถาน สี่บ นาคะเสถียร จัดสร้างขึ้นในบริเวณใกล้เคียงกับบ้านพักและสถานที่ทำงานของท่าน เพื่อรำลึกถึงการเสียสละชีวิตของ สี่บ นาคะเสถียร และสานต่อความคิด เจตนารมณ์อันแน่วแน่ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ สัตว์ป่าของท่าน โดยมีวัตถุประสงค์กำหนดให้เป็นสถานที่สำหรับจัดกิจกรรม ประชุมสัมมนา แสดงนิทรรศการ ผลงานเผยแพร่กิจกรรมและความรู้ต่างๆ ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้งผ่านสื่อวีดิทัศน์ เอกสาร และสิ่งพิมพ์ต่างๆ

รูปปั้นสัมฤทธิ์ขนาดเท่าครึ่งของ สี่บ นาคะเสถียร ในชุดปฏิบัติงานเดินป่าของกรมป่าไม้ มีผ้าขาวม้าเคียนเอว สะพายเป้ กล้องถ่ายรูป และกล้องส่องทางไกล มือซ้ายถือสมุดบันทึก มือขวาถือดินสอ ลักษณะกำลังก้าวเดิน หันหน้าไปทางป่าด้านทิศใต้ด้วยท่าที่มุ่งมั่น ประหนึ่งว่าท่านกำลังออกไปปฏิบัติงานภาคสนามในพื้นที่ป่าห้วยขาแข้ง อันเป็นกิจวัตรประจำวันในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ของท่าน ผลจากความมุ่งมั่นทุ่มเทในการปฏิบัติภารกิจป้องกันและปราบปรามการตัดไม้ทำลายป่าและล่าสัตว์ อย่างเข้มแข็งและจริงจัง ทำให้ในเวลาต่อมาผลงานด้านวิชาการอันมากมายของท่านได้รับการเผยแพร่ และยอมรับจากวงการวิชาการ

“เสียงปืนที่ดังลั่น ตัวแม่นั้นต้องสิ้นใจ
ลูกน้อยที่กอดไว้ กระจดอนไปเพราะแรงปืน
ผืนใจเข้ากอดแม่ หวังแก้ให้แม่ฟื้น
แม่จำเพราะเสียงปืน จึงไม่คืนชีวิตมา
โทษใดให้ประหาร ศาลไหนพิพากษา
หากลูกท่านเป็นสัตว์ป่า ใครเช่นฆ่าท่านยอมไหม
ชีวิตใครก็รัก ท่านประจักษ์บ้างหรือไม่
โปรดเถิดจงเห็นใจ สัตว์ป่าไซ้รักก็เหมือนกัน
อนิจจา...สัตว์ป่าผู้นำสงสาร
ถูกล้างผลาญเช่นฆ่าให้อาสัญ
ผิดด้วยหรือต้องถูกฆ่าให้จาบัลย์...”

ด้านสัตว์ป่านานาชาติ มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งส่งผลให้เขต
รักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง ได้รับการประกาศเป็นมรดก
โลกจากองค์การ UNESCO ในเวลาต่อมา

เพื่อเป็นการรำลึกถึงคุณความดีและความเสียสละ
อันยิ่งใหญ่ของท่าน ทุกวันที่ ๑ กันยายน ของทุกปี อันเป็นวัน
ครบรอบการเสียชีวิตของท่าน (วันที่ ๑ กันยายน ๒๕๓๓)
ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรภาคเอกชน ประชาชนทุก
หมู่เหล่า พร้อมใจกันเดินทางไปร่วมงานรำลึกถึงการจากไป
ของท่าน ณ บริเวณลานอนุสาวรีย์ สืบ นาคะเสถียร

บ้านสืบหน้าคะเตี๋ยร

แนวความคิด

และอุดมการณ์ของ

สืบ หน้าคะเตี๋ยร

“ในความรู้สึกของผม เราไม่ต้องมานั่งเถียงกันหรอกว่าเราจะใช้ป่าไม้อย่างไร เพราะมันเหลือน้อยมากจนไม่ควรใช้ จึงควรจะรักษาส่วนนี้เอาไว้ เพื่อให้เราได้ประโยชน์ที่เป็นประโยชน์ทางอ้อม”

“ป่าเราเก็บไว้เฉยๆ ก็เป็นการอนุรักษ์ที่เราได้ประโยชน์ โดยที่เราไม่จำเป็นต้องตัดมาใช้ ต้นไม้ให้อากาศ ให้น้ำ นี่เป็นการใช้ใช้ใหม่ ใช้โดยที่เราไม่ต้องไปตัดเอาส่วนของมันมาใช้”

“ถ้าเราใช้ป่าทั้งหมดที่เป็นแหล่งกำเนิดของความอุดมสมบูรณ์ไปแล้ว เราจะไปหาความอุดมสมบูรณ์ได้ที่ไหน”

“เรากำลังพูดกันมากว่าจะอนุรักษ์กันอย่างไร แต่ต้องเข้าใจก่อนว่าการรักษาชีวิตสัตว์ให้รอดอยู่ แตกต่างอย่างมากกับการอนุรักษ์พันธุ์ของสัตว์ป่าชนิดนั้นๆ พวกที่ชอบล่าสัตว์ป่า และพวกกินเนื้อสัตว์ป่า ผมขอเถอะ พวกที่ชอบซื้อสัตว์ป่ามาเลี้ยงก็เช่นกัน ธรรมชาติเขาเลี้ยงได้ดีกว่าอยู่แล้ว”

สืบ เชื่อว่า การเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ การสร้างจิตสำนึกต่อเยาวชนและประชาชน โดยการให้การศึกษากับชาวบ้านรอบๆ พื้นที่ โดยเฉพาะกับเด็กๆ เพื่อให้เห็นถึงความสำคัญของป่าห้วยขาแข้ง จะเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยหยุดยั้งการตัดไม้ทำลายป่า การลักลอบล่าสัตว์ ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ที่เกิดขึ้นทุกวันในเวลานั้น สืบจึงให้ความสำคัญกับงานเผยแพร่มาก ทำงานอย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย บรรยายตามโรงเรียน ตามที่ชุมชน ตามเวทีสาธารณะต่างๆ จนคนทั่วไปรู้จักสืบดี เพราะทุกครั้งที่สืบพูด จะพูดออกมาจากหัวใจ โดยเฉพาะคำพูดที่ว่า “ผมขอพูดในนามของสัตว์ป่าทุกตัว”

“ป่าทุ่งใหญ่นเรศวรและห้วยขาแข้ง เปรียบเสมือนเป็นหัวใจของผืนป่าตะวันตก ถ้าจะรักษาป่าทุ่งใหญ่นเรศวรและห้วยขาแข้งไว้ให้ได้ ก็จะต้องรักษาป่าอนุรักษ์ที่อยู่รายล้อมไว้ให้ได้ด้วย”

ในเอกสารที่ สืบ นาคะเสถียร เสนอให้ทุ่งใหญ่นเรศวร-ห้วยขาแข้ง เป็นมรดกโลก มีภาพของพื้นที่กลุ่มป่าที่เรียกว่า ผืนป่าตะวันตก ซึ่งเป็นผืนป่าขนาดใหญ่ที่มีความต่อเนื่องกัน โดยมีป่าทุ่งใหญ่นเรศวรและห้วยขาแข้งเป็นแกนกลางของพื้นที่

สืบ ระบุว่า “หากทุ่งใหญ่นเรศวร-ห้วยขาแข้ง และป่าโดยรอบ มีอุปสรรคหรือปัญหาเข้ามาทำลายปัญหาก็จะมาถึงทุ่งใหญ่นฯ และที่ห้วยขาแข้งไม่มากนักน้อยไม่ช้าก็เร็ว”

ปิดทองหลังพระ

ต้นแบบบูรณาการแก้ไขปัญหา และพัฒนาพื้นที่ตามแนวพระราชดำริ

“ห้วยขาแข้ง” ผืนป่าขนาดใหญ่ในตำบลแก่นมะกรูด อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี เป็นป่าต้นน้ำแควใหญ่ ก่อนปี ๒๕๔๘ ผืนป่าแห่งนี้รกทึบ ไม่เคยมีผู้บุกรุกทำลาย จึงถูกเรียกขานว่าเป็น “ป่าบริสุทธิ์” (VIRGIN FOREST) ความอุดมสมบูรณ์ของป่าและสัตว์ป่า ตลอดจนอาณาเขตที่กว้างขวางมากของพื้นที่ ทำให้กรมป่าไม้ประกาศจัดตั้งเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เมื่อปี ๒๕๑๕ ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมด ๑,๗๓๗,๕๘๗ ไร่ หรือ ๒,๗๘๐.๑๔ ตารางกิโลเมตร

“ห้วยขาแข้ง” จึงเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าที่มีพื้นที่ใหญ่เป็นอันดับสองของประเทศไทย ครอบคลุม ๕ ตำบล ๔ อำเภอ ๒ จังหวัด อาณาเขตทั้ง ๔ ทิศของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้งยังจดป่าทั้งสิ้นคือ ป่าสงวนแห่งชาติห้วยขาแข้ง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอัมผาง อุทยานแห่งชาติแม่่วงก์ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร ป่าสงวนแห่งชาติน้ำโจน และอุทยานแห่งชาติเขื่อนศรีนครินทร์

ภาวะคุกคามที่กำลังเริ่มต้น

การแปลภาพถ่ายดาวเทียมในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง ในปี ๒๕๑๖ และปี ๒๕๓๘ โดยคณะผู้วิจัย “โครงการศึกษาการประยุกต์ใช้ข้อมูลจากการสำรวจระยะไกลและระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อสำรวจตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง” เห็นได้ว่า พื้นที่ป่าเปลี่ยนแปลงสภาพไปเป็นพื้นที่ไร่ร้างหรือถูกแผ้วถางเพื่อทำเกษตรกรรมในช่วง ๒๓ ปี มีประมาณ ๘.๙๖๐.๔๒ ไร่ ส่วนใหญ่อยู่บริเวณทิศตะวันตกติดแนวเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอุ้มผางทิศใต้ และทิศตะวันออกบริเวณแนวเขตกันชนกับหมู่บ้าน เพื่อเป็นพื้นที่ทำกิน

นอกจากการบุกเบิกที่ดินเพื่อที่อยู่อาศัย และเกษตรกรรมแล้ว พื้นที่ตะเข็บห้วยขาแข้งยังเผชิญกับภาวะคุกคามจากการตัดไม้และการเลื่อยไม้ขาย ซึ่งเป็นการประสานงานกันระหว่างชาวบ้านผู้รับจ้างเลื่อยไม้ กับผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นรวมทั้งการล่าสัตว์และหาของป่า การใช้ไม้พินถ่าน และสถานการณ์ไฟป่า แม้ว่าภาวะคุกคามเหล่านี้จะยังไม่ถึงขั้นรุนแรงนัก แต่กำลังเริ่มต้นขึ้นแล้ว หลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานี จึงพยายามหามาตรการในอันที่จะปกป้องผืนป่าตะวันตกที่สำคัญยิ่งแห่งนี้ไว้ให้ได้

แก่งมะกรูด ตำบลนี้ มีที่มา

ชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่ตำบลแก่งมะกรูด ย้ายถิ่นฐานมาจากประเทศพม่า ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๒ และเผชิญกับการสู้รบกับประเทศเพื่อนบ้านมาโดยตลอด จนต้องอพยพไปอยู่ในป่าห้วยขาแข้ง ต่อมาชาวกะเหรี่ยงบางส่วนที่เคยเข้าร่วมกับผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย เมื่อมีการประกาศวางอาวุธและมอบตัว ได้ลงมาอยู่ในพื้นที่ตำบลแก่งมะกรูด ปักหลักอาศัยในพื้นที่บ้านอิมาดอิทราย บ้านใหม่คลองอังวะ บ้านใต้ และบ้านคลองเสลา จนถึงปัจจุบันดำรงชีวิตด้วยการทำข้าวไร่เพื่อบริโภค อาหารส่วนใหญ่มาจากการเก็บของป่าและการล่าสัตว์ ในปี ๒๕๒๖ กองทัพภาคที่ ๓ ได้จัดสรรพื้นที่ให้ทำนาคนละ ๔ ไร่ จำนวน ๑๐๐ ครัวเรือน โดยอาศัยน้ำจากอ่างเก็บน้ำห้วยแม่ดิน้อยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

(เพื่อความมั่นคง) รวมทั้งจัดสรรพื้นที่ทำไร่ให้ครัวเรือนละ ๒๕ ไร่ เมื่อชุมชนขยายตัวขึ้น มีความเจริญเข้ามา ก็จำเป็นต้องเปลี่ยนวิถีการทำอาชีพเกษตรกรรม เช่น ไร่ข้าว พริก ข้าวโพด มันสำปะหลัง มะละกอ และปลูกผักตามฤดูกาล อาศัยเทคโนโลยีขั้นพื้นฐานและธรรมชาติเป็นหลัก ขาดความรู้ในการทำเกษตรที่ถูกต้อง ทำให้ชาวบ้านส่วนใหญ่มีฐานะยากจนลง การส่งเสริมและรับซื้อผลผลิตจากนายทุนและพ่อค้า ด้วยการสนับสนุนปัจจัยการผลิต และรับซื้อผลผลิต ทำให้เกิดวงจรการกู้เพื่อปัจจัยการผลิต และการแสวงหาเครื่องทุนแรงเช่น รถไถ ทำให้เกิดปัญหาหนี้สินและการใช้สารเคมีตามมา

แนวทางที่ก่อเกิด

เมื่อวันที่ ๑๓-๑๔ มกราคม ๒๕๕๖ “หม่อมราชวงศ์ ดิศนัดดา ดิศกุล” ประธานคณะกรรมการสถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระ สืบสานแนวพระราชดำริ ลงพื้นที่ตำบลแก่นมะกรูด อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี ร่วมกับ “นายเผด็จ นุ้ยปรี” นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานี และ “ร.ต.ต.มานพ เชื้อเมืองพาน” นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ เห็นชอบร่วมกันให้ดำเนินกระบวนการเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา ซึ่งเป็นหลักการพัฒนาตามแนวพระราชดำริ โดยทีมพื้นที่ขยายผลโครงการปิดทองหลังพระฯ จังหวัดน่าน ลงพื้นที่เก็บข้อมูลในกระบวนการเข้าใจเบื้องต้น ร่วมกับ อบจ.อุทัยธานี และ อบต.บ้านไร่

ต่อมา คณะกรรมการสถาบันส่งเสริมและพัฒนา กิจกรรมปิดทองหลังพระ สืบสานแนวพระราชดำริ มีมติในการประชุม วันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ อนุมัติความร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานี องค์การ

บริหารส่วนตำบลบ้านไร่ และหน่วยงานราชการจังหวัดอุทัยธานี ในกระบวนการงานเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา ในพื้นที่หมู่ ๑ บ้านใต้ หมู่ ๒ บ้านคลองเสลา หมู่ ๓ บ้านใหม่คลองอ้งวะ และหมู่ ๔ บ้านอิมาดอิทราย ทั้งสี่หมู่บ้านของตำบลแก่นมะกรูด อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี

คนรักป่า ป่ารักคน

เป้าหมายในการทำงาน คือ “ราษฎรร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมเห็นประโยชน์และร่วมลงมือทำ เพื่อเกิดความเป็นเจ้าของ” มีการสำรวจแนวเขตพื้นที่ถือครองและทำกินของราษฎรชัดเจน สำรวจแหล่งน้ำเพื่อบริหารจัดการน้ำให้สามารถใช้ในการอุปโภคบริโภคและน้ำเพื่อการเกษตรเพียงพอตลอดทั้งปี ส่งเสริมด้านเกษตร ปศุสัตว์ ประมง มุ่งให้ใช้ประโยชน์จากที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด ส่งเสริมให้ปลูกป่าตามแนวพระราชดำริ ป่า ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง คือ “ป่าเป็นไม้กิน” “ป่าเป็นไม้เศรษฐกิจ” และ “ป่าเป็นไม้ใช้สอย” เพื่อให้ชาวบ้านช่วยกันปกป้องดูแลรักษาผืนป่า เพราะเป็นแหล่งรายได้ที่จะทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและมั่นคงในระยะยาว เป็นการเกื้อกูลระหว่างคนกับป่าอย่างแท้จริง

นอกจากนี้ ยังเป็นการดูแลรักษาป่าสงวนแห่งชาติ ป่าห้วยขาแข้ง ป่าห้วยท่ากวยและป่าห้วยกระเวน ให้สามารถอนุรักษ์และฟื้นฟูระบบนิเวศป่าไม้ โดยนำองค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริเรื่องการจัดทรัพยากรป่าไม้ ดิน และน้ำ มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับพื้นที่ และนำองค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริมาประยุกต์ใช้ในพื้นที่อย่างสอดคล้องเหมาะสมกับภูมิสังคม ในการแก้ไขปัญหาความยากจนและพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนท้องถิ่น ส่งเสริมให้เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจเกษตรผสมผสานตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เรียนรู้การผลิตที่ปรับเปลี่ยนจากพืชเชิงเดี่ยวเป็นเกษตรประณีต ใช้พื้นที่น้อยแต่ให้ผลตอบแทนสูง สร้างงานและอาชีพให้กับประชาชน ควบคู่กับการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเชื่อมโยงในทุกมิติอย่างครบวงจร ทั้ง

- **ระดับต้นน้ำ** คือ สร้างปัจจัยการผลิตในระดับอยู่รอด ให้ชาวบ้านพ้นจากความอดอยาก ไม่ต้องกู้กินกู้ใช้ มีอาหารกินตลอดปี

- **ระดับกลางน้ำ** คือ เริ่มมีรายได้จากผลผลิตที่เหลือกิน นำไปขายได้ ลดต้นทุนการเกษตร ควบคุมคุณภาพ และปริมาณผลผลิต แล้วจึงสามารถแปรรูป และเริ่มใช้หนี้ ชีวิตชาวบ้านพอสบายขึ้น
- **ระดับปลายน้ำ** คือ เริ่มมีเงินออม มีการรวมกลุ่มบริหารจัดการในรูปกองทุนชาวบ้านไม่ต้องมีพี่เลี้ยง สามารถนำการพัฒนา มีหลักคิด หลักวิชา หลักปฏิบัติ บริหารจัดการตนเองได้ ลดการพึ่งพา และมีภูมิคุ้มกันผลกระทบจากภายนอก

ปัญหาที่ถั่งโถมรุมเร้า

ปัญหาใหญ่ของชาวบ้าน คือ การขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค และการเกษตรในฤดูแล้ง ฝายที่มีอยู่ส่วนใหญ่เป็นฝายภูมิปัญญาท้องถิ่น ใช้ประโยชน์ได้ไม่เต็มที่ เพราะมีหินตะกอนทับถมเต็มหน้าฝาย ชาวบ้านต้องตักน้ำจากลำห้วยมาใช้ในหมู่บ้าน

การพึ่งพาพืชเชิงเดี่ยว ข้าวโพด มะละกอ และมันสำปะหลัง อาศัยนายทุนเรื่องปัจจัยการผลิต ตั้งแต่เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ยเคมี ยาฆ่าแมลง ชาวบ้านจึงขยายพื้นที่เพาะปลูกเพิ่มเติมจึงต้องใช้รถไถเป็นเครื่องมือในการเพาะปลูก หวังจะมีรายได้มากขึ้น แต่การไถหน้าดินส่งผลให้ดินเสื่อมสภาพ ต้องใช้ปุ๋ยเคมีเพิ่มมากยิ่งขึ้นยังคงเป็นหนี้ ประกอบกับชาวบ้านยังขาดองค์ความรู้การบริหารจัดการน้ำ การดูแลปรับปรุงบำรุงดิน และการปลูกพืชที่เหมาะสม

เริ่มต้นงานพัฒนา

หลังจากชาวบ้านมีความพร้อม และตกลงใจที่จะลงมือพัฒนาด้วยตนเอง กิจกรรมการพัฒนาก็เริ่มต้นขึ้น ด้วยการสอบแนวเขตที่ดินทำกิน โดยเจ้าหน้าที่สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ พัฒนาระบบน้ำ ด้วยการซ่อมแซมอ่างเก็บน้ำห้วยแม่ดิน้อย อันเนื่องมาจากพระราชดำริ และระบบท่อส่งน้ำที่ชำรุดเสียหายจากการใช้งานให้กลับอยู่ในสภาพเดิม ก่อสร้างฝายเพื่อการเกษตร และฝายเพื่อการอุปโภคบริโภค พร้อมทั้งต่อท่อส่งน้ำ และปรับปรุงระบบกักเก็บน้ำที่มีอยู่เดิม รวมทั้งก่อสร้างฝายชะลอน้ำ ปลูกป่า และปลูกหญ้าแฝก เพื่อการอนุรักษ์ ในปัจจุบัน มีการก่อสร้างฝายโดยหลักประชาอาสา คือ ใช้แรงงานชาวบ้าน หน่วยราชการสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์

สตรอเบอร์รี่

ทำไมต้อง “สตรอเบอร์รี่” ความสูงที่ระดับ ๖๐๐-๘๐๐ เมตรเหนือระดับน้ำทะเลปานกลาง และอากาศที่ค่อนข้างเย็น อุณหภูมิเฉลี่ย ๒๔ องศาเซลเซียส และหากเป็นฤดูหนาว อุณหภูมิยังลดต่ำไปอยู่ที่ ๔-๘ องศาเซลเซียส ทำให้จังหวัดอุทัยธานีมีความเหมาะสมที่จะปลูกพืชเมืองหนาว และการทดลองส่งเสริมการปลูกพืชเมืองหนาวหลายอย่างในอดีตที่ผ่านมาของเกษตรจังหวัดอุทัยธานีพบว่า ที่ประสบความสำเร็จ คือ สตรอเบอร์รี่ ที่ให้ผลผลิตที่ดีและรายได้สูง

ปัจจุบันนี้มีเกษตรกรใน ๔ หมู่บ้านของตำบลแก่งมะกรูด จำนวน ๓๖ ราย ที่ได้เข้าร่วมกับโครงการเพื่อปลูกสตรอเบอร์รี่บนพื้นที่ ๒๔ ไร่ ๑ งาน และมีแปลงทดลองของโครงการอีกประมาณ ๔ ไร่

สตรอเบอร์รี่ที่จะส่งเสริมให้ปลูกในพื้นที่แก่งมะกรูดมี ๒ สายพันธุ์ คือ พันธุ์พระราชทานเชียงใหม่ ๘๐ ให้ผลผลิตที่ระดับ ๖๐๐ เมตรเหนือระดับน้ำทะเลปานกลาง รสชาติหวานคนนิยมรับประทานสด และพันธุ์ยิว ๓๒๙ ให้ผลผลิตค่อนข้างสูงในพื้นที่ต่ำ ระดับ ๔๐๐ เมตรเหนือระดับน้ำทะเลปานกลาง รสชาติหวานอมเปรี้ยว ทั้ง ๒ พันธุ์มีราคาขายหน้าบ้านอยู่ที่กิโลกรัมละ ๒๐๐ บาท

สตรอเบอร์รี่ อโวคาโด และไม้ดอกเมืองหนาว จึงอาจเป็น “คำตอบ” ของการใช้พื้นที่น้อยให้เกิดประโยชน์มากที่สุด นอกจากจะส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้กับคนในพื้นที่แล้ว ยังช่วยในการปกป้องและอนุรักษ์ “ห้วยขาแข้ง” ให้คงความสมบูรณ์ตลอดไปชั่วลูกชั่วหลาน

โครงการสืบค้นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ บ้านท่าซุง (เงินพดด้วง)

โดยคณะเด็กวัดท่าซุง

๑. ตำแหน่งจุดพบเงินพดด้วง

จากบทความพระพิณจักษุ(ทองดี) กับวัดท่าซุง
(ตามคำบอกเล่าของหลวงพ่อพระราชพรหมยาน)

คืนวันหนึ่งของปี พ.ศ. ๒๕๑๕ ผู้เขียนนอนอยู่บนที่นอนเวลา ๒๓.๐๐ น. เศษ วันนั้นรู้สึกว่าง่วงนอนเร็วกว่าที่เป็นอยู่ เมื่อเอนกายลงนอน ได้มองเห็นชายคนหนึ่ง รูปร่างขาวท้วม นุ่งผ้าโจงกระเบน สวมเสื้อธรรมดา แต่ยาวลงเลยชายพก ประมาณ ๖ นิ้วฟุต มือขวาถือหนังสือเล่มใหญ่แนบกับตัว เมื่อมองเห็นภาพนั้น ขณะให้เห็นภาพนั้นดับไฟมืดสนิท ไม่มีแสงสว่างจากภายนอกลอดเข้ามา ก็ทราบว่ายายที่เห็นนั้นไม่ใช่คนธรรมดา เพราะประตูใส่กลอนแล้ว หน้าต่างก็มีลูกกรงเหล็ก ผู้ที่ปรากฏกายนั้นตามความรู้สึกขณะนั้นบอกว่าชายผู้นั้นคือผี เรื่องการเห็นผีเป็นเรื่องธรรมดาของพระแก่ เพราะพบมามากมายหลายแบบหลายวิธี บางผีท่านชอบสนุกแสดงตัวให้เห็นกลางคืนไม่จุใจ ท่านก็ได้แสดงกลางวันอีก เรื่องของผีก็เป็นเรื่องของผี ทำทางท่านสุภาพมาก ยืนเฉยๆ ไม่แสดงอาการผิดปกติ แต่คนคือผู้เขียน เวลานั้นกำลังง่วงจัดอยากจะหลับทำเดี๋ยว ผีมีธุระอะไรพรุ่งนี้มาคุยกันใหม่ แต่ต้องมาก่อนง่วงนอน ถ้ามาเวลาง่วงนอนแบบนี้ไม่คุยด้วยนิกแล้วก็หลับตามสบาย ท่านผีชายคนนั้นจะไปทางไหนก็ไม่ทราบเหมือนกัน ที่ทราบแน่นอนก็คือตอนตีสี่ ตื่นขึ้นมาเจริญภาวนาไม่เห็นผีท่านนั้นเสียแล้ว

เมื่อถึงวันรุ่งขึ้น วันนี้เข้านอนก่อนเวลาเพราะเกรงว่าจะง่วง และอาจผิดสัญญากับผีได้ด้วยบอกไว้แล้วว่า วันนี้ถ้าท่านมีธุระให้มาพบก่อนง่วง เมื่อถึงเวลา ๒๒.๐๐ น. ก็ขอร้องให้ผู้มาพบกลับไป บอกท่านทั้งหลายว่าวันนี้ต้องเข้าที่นอนก่อนเวลา เพราะมีงานทำในเวลาก่อนนอน ทุกท่านที่มาก็แสนดี ท่านต่างคนต่างลากลับ เมื่อทุกท่านกลับหมดแล้วก็เข้าห้องบูชาพระตามปกติ เมื่อบูชาเสร็จก็เข้านอน

พอหลังถึงพื้น หัวถึงหมอน คิดว่าจะนอนให้สบาย ก็ปรากฏภาพชายคนเมื่อวันที่ผ่านมายืนอยู่ที่เดิม ที่ท่านยืนนั้นยืนข้างปลายเตียงระดับปลายเท้า แต่ไม่ได้ยืนตรงเท้า ท่านยืนเรียงข้างๆ ทางด้านขวา ท่านมาในรูปเดิม ก็ถามท่านว่า

“ท่านเป็นใคร”

ท่านตอบว่า “ผมคือทองดีครับ”

ถามท่านอีกว่า “ทองดีคือใคร”

เพราะปกติไม่เคยสนใจมาก่อน และไม่เคยทราบประวัติความเป็นมาของท่าน

ท่านตอบว่า “ทองดี พ่อทองด้วงครับ”

ท่านตอบแล้วก็ยังไม่ออกว่า ทองดี และทองด้วงคือใคร เพราะไม่เคยคิดว่าท่านทั้งสองซึ่งเป็นผู้มีคุณใหญ่ต่อประเทศ และผู้เขียนเองก็ยังมีบุญคุณของท่าน ที่ท่านเมตตาเสียสละให้ไทยได้เป็นไทยอยู่จนทุกวันนี้ ท่านจะมาแสดงตนให้เห็น

ได้ถามท่านต่อไปว่า “ทองด้วงคือใคร”

ท่านตอบว่า “ทองด้วงคือสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก”

ได้ถามท่านว่า “ที่ท่านมานี้ ท่านมีความประสงค์อะไร”

ท่านบอกว่า “ผมเป็นครูครับ เมื่อท่านสร้างวัดเสร็จแล้ว ช่วยสร้างโรงเรียนให้ผมสักหนึ่งหลัง”

ก็รับปากท่านว่าถ้าไม่เกินกำลัง เต็มใจสร้างให้ท่าน หลังจากนั้นก็คุยกันระหว่างผีกับคนจนใกล้รุ่ง ท่านจึงลากลับใจความที่คุยกันนั้นมีเนื้อความย่อดังนี้

ท่านเล่าให้ฟังว่า เดิมทีเดียวท่านเป็นข้าราชการที่กรุงศรีอยุธยา ได้รับบรรดาศักดิ์ครั้งสุดท้าย ที่ “พระอักษรสุนทร” ต่อมาเมื่อพม่าล้อมกรุงศรีอยุธยา ท่านพาภรรยาและบุตรคนเล็กอายุ ๗ ปี ขึ้นไปพิษณุโลก ไปอยู่กับเจ้าเมืองพระฝาง พระยาพิษณุโลก เมื่อไปอยู่พิษณุโลก ทางเหนือตั้งให้ท่านเป็น “พระพินิจอักษร” เพราะให้ท่านเป็นครูสอนหนังสือ หนังสือราชการ กับพวกขุนนาง ต่อมาชั้นสุดท้ายได้รับบรรดาศักดิ์เป็น “เจ้าพระยาจักรีศรีอครักษ์”

ท่านบอกว่า “ผมเกิดที่แม่น้ำสะแกกรัง (ชาวบ้านเรียก สะแกกรัง) เกิดในเรือครับ” ท่านบอก “เรื่องที่ผมคลอดจากกรรมมารดาอยู่ตรงนี้ครับ” ท่านชี้สถานที่เรือจอดให้ทราบ

เป็นธรรมดาของผู้เขียน เมื่อคุยกับผี จะเป็นผีระดับไหนก็ตาม ผีมีหลายระดับ คือ นรก เปรต อสุรกาย สัมภเวสี ภูมเทวดา อากาศเทวดา พรหม ทั้งหมดนี้เรายกยอดเรียกผีเหมือนกันหมด เพราะไม่สามารถเห็นเขาได้ตามปกติ เมื่อเขาต้องการให้เห็นเราจึงเห็น สำหรับท่านทองดีนี้ ท่านบอกว่าท่านเป็นพรหมชั้นที่ ๗ ผิดหรือถูกเป็นเรื่องของท่าน ท่านว่ามายังไงก็พูดไปตามนั้น เมื่อท่านจะกลับ ก็ได้ถามท่านว่า

“ท่านมาอย่างนี้และขอร้องตามนี้ ผู้เขียนไม่ขัดข้องแต่อยากขอเหตุผลสักหน่อยว่า ถ้าท่านเป็น ท่านทองดีจริง ขออะไรสักอย่างหนึ่งที่ท่านจะบอกหรือแสดงก็ได้ เพื่อเป็นหลักฐานควรเชื่อถือได้”

ท่านถามว่า “ไม่ไว้ใจท่านหรือ”

ก็เรียนท่านว่า “ไว้ใจ แต่ขอไว้เพื่อความมั่นใจ”

ท่านบอกว่า “วันพรุ่งนี้บ้านทางโน้น (ท่านชี้ไปทาง

ที่ท่านบอกว่าบ้านท่านเคยตั้งที่นั่น) เขาจะรื้อบ้าน เขาจะ
ได้เงินกลม ถ้าเขาได้เงินกลมจริง ก็เป็นการยอมรับว่าผม
คือทองดีจริง”

อีกข้อหนึ่งที่ท่านบอก ก็คือ

“ต่อจากนี้ไปไม่เกิน ๑ เดือน ทองคำที่ตระกูลผม
ฝังไว้ใกล้พระอุโบสถจะเลื่อนเข้ามาใต้กุฏิที่คุณอยู่ จะมีเสียง
ดังจากทองเลื่อนมาได้ยินชัดเจนมาก ถ้ามีเสียงทองเลื่อน
จริงก็เป็นเครื่องยอมรับว่าผมคือทองดีจริง”

วันรุ่งขึ้นก็มีคนนำเงินกลม
มาให้ ๑๐ กว่าอัน ผู้ให้บอกว่า
เจ้าของบ้านเขารื้อบ้าน เขาขุดดิน
ลงไปเพื่อเอาเสาเรือนขึ้น เมื่อนำ
เสาขึ้นมาแล้ว พบเงินกลม ๑ ไห เจ้าของ
ให้นำมาถวาย เมื่อรับเงินกลมและฟังคำบอกเล่าแล้วก็นึกใน
ใจว่า ท่านที่พบตอนกลางคืนคือท่านทองดีแน่ รู้สึกเคารพ
ในความดีของท่าน และการได้เงินกลมเป็นการยอมรับถ้อย
คำที่ท่านบอกเล่าไว้ทั้งหมดว่าเป็นความจริง

เพื่อความกระจ่างของเรื่องราว ในวันที่ ๒๑
พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ คณะครูและนักเรียนโรงเรียน

พระสุธรรมยานเถระวิทยา ได้ตั้งกลุ่มสืบค้นเรื่องราวดังกล่าว
นี้ โดยใช้ชื่อคณะเด็กวัดท่าซุง ได้ลงพื้นที่ทำการสอบถาม
ข้อมูล เกี่ยวกับการขุดพบเงินพดด้วง เมื่อปี พ.ศ.๒๕๑๕
โดยบันทึกเป็นภาพเคลื่อนไหว และจดบันทึกเป็นลายลักษณ์
อักษร ในขั้นต้นได้สอบถามจาก นางกมลศรี(แพรว)
จิตรสมนึก และญาติพี่น้อง ได้ความว่า ผู้ขุดพบ
เงินพดด้วงคือ นางเย็น เขียวบุตร น้าของ
นางแพรว (เสียชีวิตแล้วเมื่อปี พ.ศ.๒๕๓๘)
ขุดพบอยู่ในไหสี่หูภายในมีเงินพดด้วงประมาณ
๑,๐๐๐ ลูก และหอยเบี้ยอีกจำนวนหนึ่ง จึงได้
ทำการแจกจ่ายให้ลูกหลาน ญาติพี่น้อง รวมทั้ง
จำหน่ายไปประมาณ ๓๐๐ ลูก ส่วนที่เหลือพร้อมกับ
ไหสี่หู นายอำเภอเมืองอุทัยธานีในสมัยนั้นได้ขอไปเข้า
พิพิธภัณฑ์ ซึ่งนางเย็น และบุตรหลาน ไม่ได้ติดตามข้อมูล
อีกเลย

ทางคณะฯ ได้ขอถ่ายรูปเงินพดด้วงที่ได้หลงเหลือ
อยู่กับทายาท จำนวน ๔ ลูก พบว่าเป็นเงินพดด้วงตรา
จักร-อุณาโลม (สมัยรัชกาลที่ ๑) จำนวน ๑ ลูก ตรา
จักร-ปราสาท (สมัยรัชกาลที่ ๓) จำนวน ๑ ลูก และเป็น
ตราจักร-มงกุฏ (สมัยรัชกาลที่ ๔) จำนวน ๒ ลูก

ต่อมาหลวงพ่อพระราช
พรหมยานได้สร้างโรงเรียน
พระพินิจอักษร(ทองดี)
สำหรับสอนนักธรรมบาลี
และได้สร้างอนุสาวรีย์
พระพินิจอักษร(ทองดี)
ในรูปปั้นถือหนังสือ
ตาม que เห็นในนิมิต
บริเวณโรงพยาบาลแม่
และเด็กท่าซุง

ภายหลังพระภิกษุญาณกิจวิมล
(อนันต์ พุทธิญาณ) เจ้าอาวาสวัด
จันทาราม(ท่าซุง) รูปปัจจุบัน ได้ย้าย
อนุสาวรีย์ พระพินิจอักษร (ทองดี)
มาประดิษฐานด้านหน้าอาคาร ที่พัก
ผู้ปฏิบัติธรรมพระพินิจอักษรเพื่อความ
สง่างาม และได้ทำการขยายขนาด
พระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระ
พุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช และ
พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้า
อยู่หัว ให้มีขนาดใหญ่ขึ้นสมพระเกียรติ

โครงการสืบค้นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ บ้านท่าซุง (บ้านตึก)

โดยคณะเด็กวัดท่าซุง

๒. บ้านตึก ปริศนาที่รอการคลี่คลาย

ซากกองอิฐโบราณริมแม่น้ำสะแกกรังฝั่งตะวันออก บริเวณตรงข้ามปากคลองยางมีชื่อเรียกสืบทอดกันมายาวนานว่า “บ้านตึก” มีการขุดสระน้ำ ภายในบริเวณบ้านอยู่ถึง ๒ สระ (ปัจจุบันเป็นพื้นที่ครอบครองของเอกชน ตั้งอยู่หมู่ที่ ๔ ตำบลท่าซุง)

นักวิชาการบางท่านสันนิษฐานว่าเป็นชนอนน้ำ (ด่านเก็บภาษีทางน้ำสมัยโบราณ) บ้างก็ว่าเป็นที่อยู่อาศัยของบุคคลสำคัญ บ้างก็ว่าเป็นสถานที่บัญชาการกองกำลังควบคุมการถูกลงเหล็กของบ้านท่าซุงในสมัยโบราณ และบางท่านก็สันนิษฐานว่าเป็นทุกอย่างที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด เพียงแต่ต่างยุคสมัยกัน

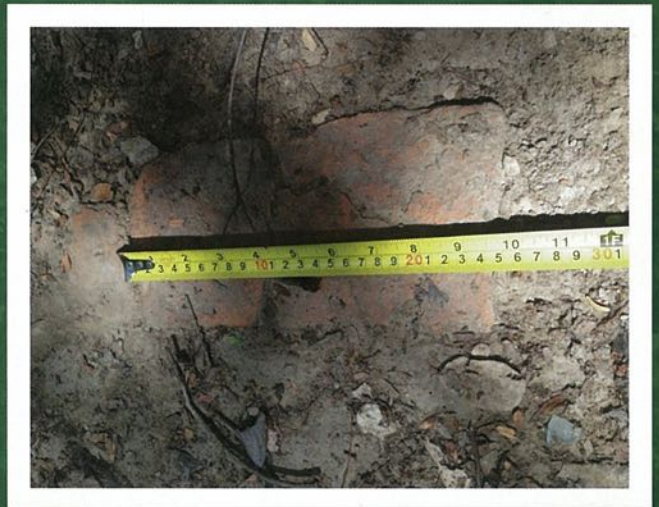
คณะเด็กวัดท่าซุง ได้ทำการสำรวจพื้นที่รอบๆ บริเวณที่เรียกกันว่า “บ้านตึก” โดยนายทวย ทรัพย์ผล อายุ ๗๓ ปี เป็นผู้นำพาสำรวจ เนื่องจากเป็นคนพื้นที่ และได้พบซากสิ่งก่อสร้างที่เรียกว่า บ้านตึก พบเฉพาะฐานของตัวบ้าน เป็นอิฐโบราณ ขนาดกว้าง ๕ นิ้ว ยาว ๑๐ นิ้วหนา ๒ นิ้ว โดยประมาณ ซึ่งมีจำนวนมากกระจายเต็มบริเวณพื้นที่ และต่อเนื่องตลอดแนวแม่น้ำมาทางทิศเหนือประมาณ ๕๐ เมตร ตำแหน่งตัวบ้านตึกอยู่ตรงข้ามโบสถ์วัดเวฬุวนาราม(วัดยาง) เป็นสภาพอยู่ในป่า

จากคำบอกเล่าของ อาจารย์พลาดิศัย สิทธิธัญกิจ ซึ่งเคยสอบถามหาตำแหน่งและข้อมูลของบ้านตึก อาจารย์พลาดิศัยสันนิษฐานว่าน่าจะเป็นชนอนน้ำ คือด่านเก็บภาษี

แท่นอิฐ เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ ๑.๘ เมตร เดิม สูงประมาณ ๑ เมตร ตรงกลางกลวงเป็นรู มีจำนวน ๓ แท่น แต่ถูกรื้ออิฐไปใช้ประโยชน์เหลือเพียงแท่นนี้ที่สภาพสมบูรณ์ที่สุด แต่ไม่ทราบว่าแท่นอิฐดังกล่าวในสมัยโบราณ ใช้ทำประโยชน์อะไร

สภาพฐานโครงสร้างบ้านตึกที่เหลือฝังอยู่ใต้พื้น

ในสมัยโบราณ แต่จากการสอบถามนายท้าว ไม่ยืนยันว่า เป็นอะไรแน่ รู้แต่ว่าเป็นที่สำคัญแห่งหนึ่งเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ไทยในอดีต อาจจะเป็นที่ประทับ หรืออะไรที่ไม่มั่นใจ ผู้ที่รู้ได้แก่ นายไพบูลย์ จันทรเอี่ยม หรือนายท้าวเพ็งจะเสียชีวิตไปประมาณปี พ.ศ.๒๕๕๖ นายท้าวเป็นหนึ่งในทายาทเจ้าของบ้านตึก ได้รับมรดกเป็นที่ดินแปลงติดกับบ้านตึก ปัจจุบันผู้อยู่อาศัยคือนางสงัด จันทรเอี่ยม เป็นภรรยา นายท้าว และลูกสาว (นางสาววรรณ จันทรเอี่ยม) ซึ่งไม่ทราบข้อมูลมากนัก

จากคำบอกเล่าของนางสวิต (เตี้ย) ฤกษ์ชัย อายุ ๗๔ ปี น้องสาวนายไพบูลย์ จันทรเอี่ยม และเป็นอดีตเจ้าของที่ดินบ้านตึก เล่าว่าในสมัยก่อนชากอิฐบ้านตึกมีความสูงประมาณ ๑ เมตร แต่ได้ถูกรื้อถอนอิฐไปก่อสร้างโรงเรียนชุมชนวัดท่าซุง เมื่อประมาณ ๖๐-๗๐ ปีมาแล้ว จึงเหลือสภาพเพียงเศษอิฐและส่วนที่ฝังอยู่ใต้ดินเท่านั้น ปู่ ย่า ตา ยาย เล่ากันว่า บ้านตึกเป็นบ้านของพ่อพระพินิจอักษร (ใช้คำพูดว่า พ่อรัชกาลที่อยู่บนเขา)

ภายในมีสระน้ำที่ขุดไว้ในสมัยโบราณ จำนวน ๒ สระ เรียกตามลักษณะว่าสระกลม กับ สระยาว ถึงแม้ว่าปี พ.ศ.๒๕๕๘ และ พ.ศ.๒๕๕๙ จะแห้งแล้งมากจนน้ำในแม่น้ำ สะแกกรังมีระดับต่ำกว่าที่เคยเป็นมาแต่สระน้ำทั้งสอง ยังคงมีน้ำเต็มตลอดทั้งปี

จากการสอบถามข้อมูลจากนางทับ ม่วงสุก อายุ ๑๐๐ ปี และนางประเทือง กุมภาพันธุ์ อายุ ๗๕ ปี ซึ่งอาศัยอยู่ห่างจากบ้านตึกไปทางทิศใต้ประมาณ ๓๐๐ เมตร ได้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า บริเวณบ้านตึกเป็นบ้านของพ่อพระชนกจักรี แต่ไม่ยืนยันชัดเจน เป็นเพียงคำบอกเล่ามาในอดีต และทราบว่าบริเวณบ้านตึกนี้เป็นที่ที่มีคนอยู่มาก มีทาสอยู่ในบ้าน และทาสที่อาศัยอยู่ในตึกนี้ภายหลังจากได้รับการเลิกทาสแล้ว มีส่วนหนึ่งที่ยังตั้งรกรากอยู่บริเวณใกล้เคียง และมีลูกหลานสืบทอดมาจนปัจจุบันนี้ด้วย และเมื่อประมาณ ๕๐-๖๐ ปีที่แล้ว บริเวณรอบบ้านตึกเป็นชุมชนขนาดใหญ่ ประชากรอยู่อาศัยหนาแน่น มีคำเปรียบเทียบกับ ไก่บินไม่ตกพื้น รวมทั้งมีชุมชนชาวแพอาศัยอยู่ในลำน้ำ สะแกกรังเป็นจำนวนมาก ตั้งแต่เหนือวัดท่าซุงต่อเนื่องลง

มาทางใต้เลยบ้านตึกลงไปเป็นระยะทางไกล ทั้งสองฝั่งมีเพียงบริเวณหน้าวัดท่าซุงเท่านั้นที่ไม่มีแพอยู่อาศัย ต่อมาภายหลังจากลัญจกรทางน้ำลดความสำคัญลงไป ทำให้ชาวแพย้ายบ้านขึ้นอยู่บนฝั่ง ส่วนลูกหลานรุ่นหลังได้ออกไปตั้งรกรากทำมาหากินต่างถิ่น เหลืออยู่ไม่กี่หลังคาเรือน

เรื่องราวเหล่านี้เป็นเพียงคำบอกเล่าทางวาจา ส่วนข้อเท็จจริงคงต้องเป็นหน้าที่ของผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์ได้ทำการสืบค้นเพื่อหาข้อยุติต่อไป หรืออาจปล่อยให้เลือนหายไปกับกาลเวลา

โครงการสืบค้นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ บ้านท่าซุง (โรงถลุงเหล็ก)

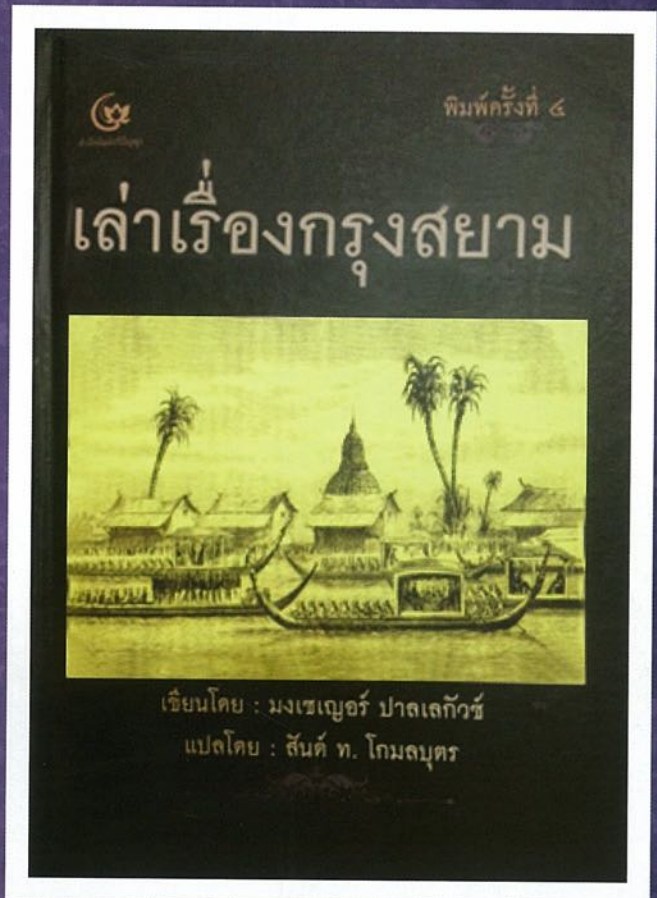
โดยคณะเด็กวัดท่าซุง

๓. ตามรอยโรงถลุงเหล็กของปาลเลกัวซ์

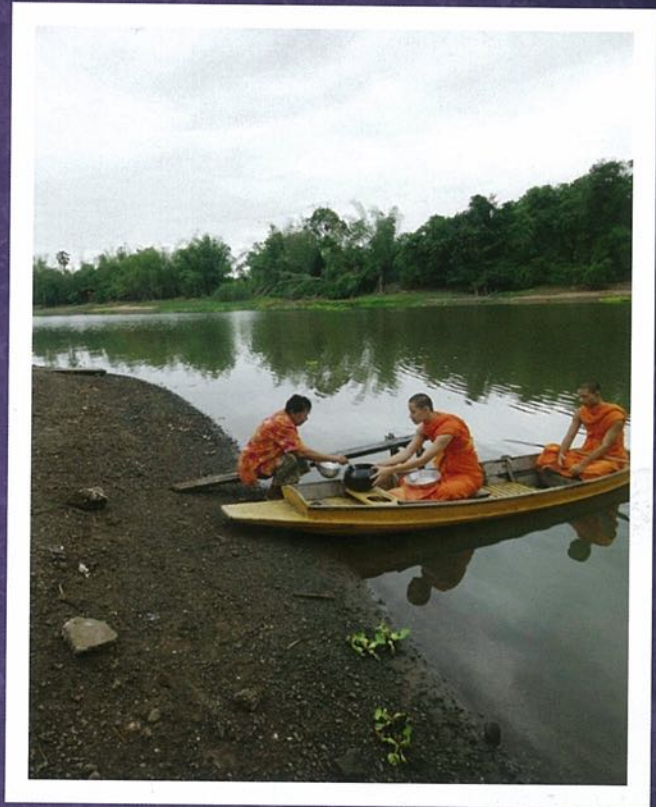
จากคำแนะนำของ อาจารย์พลาติคัย สิทธิธัญกิจ ทำให้ทราบว่ามีการจัดบันทึกถึงโรงถลุงเหล็กบ้านท่าซุง โดยบาทหลวงปาลเลกัวซ์ชาวฝรั่งเศส จึงเป็นที่มาของการค้นคว้าหนังสือเล่าเรื่องกรุงสยาม หนังสือเล่มนี้นักประวัติศาสตร์ยกย่องให้มีความสำคัญเทียบเท่าจดหมายเหตุของ ลาลูแบร์ สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช เนื่องจากเป็นหนังสือที่บ่งบอกรายละเอียดของประเทศสยามอย่างลึกซึ้ง เช่น การปกครอง ภูมิประเทศ เส้นทางคมนาคม จำนวนประชากรแต่ละเมือง กำลังทหาร ทรัพยากรธรรมชาติ และอื่นๆ บาทหลวงปาลเลกัวซ์เป็นผู้นำกล้องถ่ายรูปและวิทยากรต่างๆ เข้ามาในสยามสมัยรัชกาลที่ ๓ มีความสนิทสนมกับพระภิกษุเจ้าฟ้ามงกุฎ (สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งยังทรงผนวช) และได้แลกเปลี่ยนแนวคิดกันอยู่เสมอๆ อาศัยอยู่ในสยาม ๒๔ ปี เดินทางไปสอนศาสนาทั่วประเทศแล้วกลับไปเขียนหนังสือเล่มนี้ที่ประเทศฝรั่งเศสในปี พ.ศ. ๒๓๙๗ และได้เดินทางกลับมาสยามอีกครั้งในสมัยรัชกาลที่ ๔ หลังจากนั้นอีก ๑๐๙ ปี (พ.ศ. ๒๕๐๖) หนังสือเล่มนี้จึงมีการแปลเป็นภาษาไทย โดยสันต์ ท. โกมลบุตร

บาทหลวงปาลเลกัวซ์ได้บันทึกเกี่ยวกับโรงถลุงเหล็ก บ้านท่าซุงไว้ว่า

“ขึ้นไปเหนือชัยนาท ๑๕ ลิเออ จะถึงท่าซุงอันเป็นเมืองคนจีนล้วนๆ ตั้งอยู่ปากน้ำซึ่งไหลมาจากทางทิศตะวันตก พวกจีนได้ตั้งโรงต้มกลั่นสุราขึ้นอีกแห่งหนึ่ง กับมีเตาหลอมราว ๑๒ เตาสำหรับหลอมเหล็กซึ่งมีอยู่เป็นอันมากในแถวแถบนั้น เหล็กหลอมที่ได้จากเตาเหล่านี้ ไม่เพียงแต่จะพอใช้ในราชอาณาจักรเท่านั้น ยังเหลือส่งเป็นสินค้าขายออกอันสำคัญได้อีกด้วย” (มังเซญัวร์ ปาลเลกัวซ์. ๒๕๕๒: ๗๘)

“ข้าพเจ้าได้เห็นเหล็กที่ท่าซุง ซึ่งคนจีนทำอยู่ และได้ผลเป็นอันมาก ได้คาร์บอนของเหล็กเป็นก้อนๆ ที่เดียวในอาณาบริเวณที่ราบอันกว้างใหญ่คนไทยเอาเรือไปบรรทุกแล้วนำเอาไปขายด้วยราคาถูกๆ ให้แก่โรงถลุงเหล็กของคนจีน ซึ่งทำงานกันทั้งกลางวันและกลางคืน มีคนงาน ๕๐๐-๖๐๐ คน หล่อเป็นแท่งหนาๆ ส่งเข้ามาบางกอกทุกวัน มีผู้บอกข้าพเจ้าว่าเหล็กนี้เป็นเหล็กกล้าโดยธรรมชาติ แต่ข้าพเจ้าไม่สู้จะเชื่อนัก” (มังเซญัวร์ ปาลเลกัวซ์. ๒๕๕๒: ๙๔)

จากการสำรวจเบื้องต้นพบเศษตะกรันจากการถลุงเหล็กกระจายทั่วบริเวณทำน้ำ
บ้านนางสำราญ จันทร์เทเวศร์ ถึงบ้านนางประเทือง กุมภาพันธุ์ เศษตะกรันเหล่านี้
ช่างแหลมแล้วว่า บางแห่งขุดดินลึกลงไปถึงระดับหน้าอก ก็ยังเคยพบ

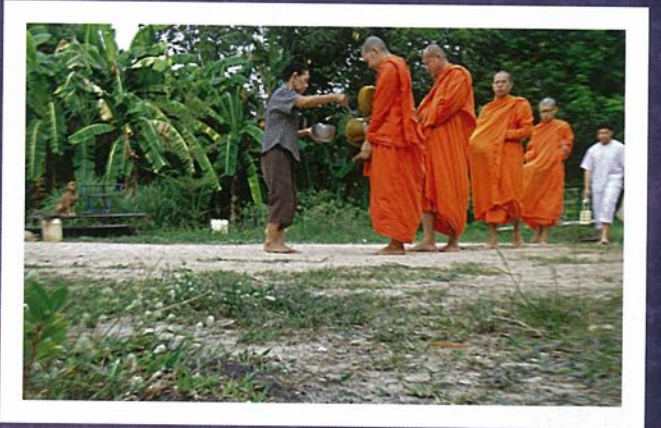
พบท่อลมของเตาถลุงเหล็ก ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางภายนอกประมาณ ๑๕ เซนติเมตร เส้นผ่าศูนย์กลางภายใน ประมาณ ๖-๗ เซนติเมตร ส่วนใหญ่มีตะกรันซิลิกาเคลือบบริเวณปากท่อ พบบริเวณทำนบน้ำบ้านนางถาวร(อวน) จันทร์เทเวศร์

พบลานเหล็ก ที่เกิดจากตะกรันถลุงเหล็กทับถมดิน เป็นแผ่นหนาประมาณ ๑๕ - ๓๐ เซนติเมตร บริเวณบ้านนางถาวร(อวน) จันทร์เทเวศร์

บริเวณพื้นบ้านนางถาวร(อวน) จันทร์เทเวศร์ แม่เหล็กสามารถดูดติดได้ทุกที่

บางพื้นที่ เช่นบริเวณบ้านนายสมบัติ วรพันธ์ ดานเหล็กสะสมมีความหนาคล้ายขีดหินอยู่บนถนน

จากการลงสำรวจพื้นที่และสอบถามชาวบ้าน พบว่าดานเหล็กและตะกรันจากการถลุงเหล็กเหล่านี้ อยู่กระจายทั่วไป เป็นระยะๆ มีขนาดเล็กๆ ประมาณ ๑๐ ตารางเมตร จนถึงพื้นที่ขนาดใหญ่ ๔๐-๕๐ ตารางเมตร และบริเวณที่มีดานเหล็กหนาๆ จะพบเศษท่อลมที่แตกกระจายเป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อยอยู่ทั่วไป ซึ่งบริเวณดังกล่าวสันนิษฐานว่าเป็นที่ตั้งของเตาถลุงเหล็กใน สมัยโบราณนั่นเอง

ดานเหล็กบางส่วนทรุดตัวอยู่ที่แม่น้ำสะแกกรัง เช่นบริเวณทำนน้ำบ้านนายบุญเสริม แม่นเมือง
สันนิษฐานว่าเดิมเป็นดานที่อยู่บนบก ต่อมาเกิดการดูดทรายในแม่น้ำ ตลิ่งทรุดตัวลง ทำให้ดานเหล็กจมลงไปอยู่ใต้น้ำ

และดานเหล็กบางส่วนทรุดตัวลงไม่มากมีสภาพลอยตัวอยู่ริมตลิ่ง ขวางการไหลของน้ำ
เช่นบริเวณทำนน้ำบ้านนางสำราญ(แตน) จังหวัดเทเวศร์

จากการสำรวจพบก้อนสินแร่ก้อนทำการฉลุเป็นเหล็ก (แม่เหล็กดูดติดทุกก้อน)
ภายหลังตรวจสอบพบว่าเป็นแร่แมกนีไทต์ (Fe_3O_4) มีความเป็นแม่เหล็กอ่อนๆ โดยธรรมชาติสามารถดูดเข็มหมุดได้

พบแผ่นเหล็กและก้อนเหล็กที่หลอมเทเป็นแท่งแล้ว บริเวณบ้านนางถาวร(อวน) จันท์ทะเลวศรี และบ้านนางศิริพร(บัว) วานิช

พบเตาถลุงเหล็กข้างศาลพระภูมิ บ้านนางถาวร (อวน) จันท์ทะเลวศรี

จากบันทึกของมงเซญูเออร์ ปาลเลกัวซ์ ที่ระบุว่า มี “เตาหลอมราว ๑๒ เตา” นั้นพบว่าเป็นโรงถลุงแร่เหล็ก ถึง ๑๔ โรง (บางโรงมีมากกว่า ๑ เตา) ซึ่งบางโรงอาจหยุด ถลุงไปก่อนหน้าปาลเลกัวซ์จะเข้ามาในพื้นที่ เช่น บริเวณ โรงเรียนชุมชนวัดท่าซุงที่สันนิษฐานว่า เป็นโรงถลุงเหล็ก ผลิตอาวุธโรงแรก ต่อมาเมื่อขยายกิจการมากขึ้น ได้เปลี่ยน เป็นโรงครัวผลิตอาหารเลี้ยงช่างถลุงเหล็กแทน ในจำนวน ทั้ง ๑๔ โรงนี้ พบเตาถลุงเหล็กที่มีสันฐานชัดเจนหลงเหลือ อยู่เพียง ๑ เตา ได้แก่ บริเวณที่ตั้งศาลพระภูมิบ้าน นางถาวร(อวน) จันท์ทะเลวศรี

ลักษณะผนังเตาถลุงเหล็กมี ๓ ชั้น ความหนา ประมาณ ๑ ฟุต ชั้นนอกเป็นผนังอิฐ ส่วนชั้นใน ๒ ชั้น เป็น ผนังปูน จากคำบอกเล่าของ นายยม ยอดนาค อายุ ๘๔ ปี ได้เล่าว่า พื้นที่ใกล้เคียงบริเวณดังกล่าวเคยพบเตาถลุงเหล็ก จำนวนทั้งหมด ๓ เตา เตาแรกคือเตาในรูปภาพ เตาที่สอง มีขนาดใหญ่กว่ามากอยู่ห่างกันประมาณ ๑ วา ทั้งสองเตา ตั้งอยู่บริเวณใต้ต้นมะขามใหญ่ ภายหลังต้นมะขามโคนล้ม รากมะขามงัดเตาที่สองจนเสียหายไม่เหลือสภาพ ส่วนเตาที่สามอยู่ในพื้นที่ลึกห่างจากแม่น้ำไปประมาณ ๕๐ เมตร ตั้งอยู่บนเนินดินสูง ภายหลังมีการปรับพื้นดินเพื่อ

ทำการเกษตร ได้ใช้รถไถดันจนไม่เหลือสภาพเช่นกัน

ส่วนโรงถลุงอื่นๆ ส่วนใหญ่พบเพียงซากเตาถลุง เหล็ก เช่น เศษอิฐขนาดใหญ่ที่ใช้ก่อผนังเตา เศษท่อลม เป็นต้น และทุกโรงจะพบदानตะกรันเหล็ก และตะกรัน ซิลิกากระจายตัวเป็นแผ่นหนาโดยรอบ มีเพียง ๓ โรง ที่ ไม่พบหลักฐาน เนื่องจากเจ้าของที่ดินได้ทำการถมดินสูง แต่จากคำบอกเล่าถึงสภาพก่อนถม สามารถสรุปได้ว่าเป็น ตำแหน่งที่ตั้งของโรงถลุงเหล็กเช่นเดียวกัน โรงถลุงเหล็ก เหล่านี้มีการจัดวางตำแหน่งอย่างเป็นระเบียบเป็นระยะๆ ห่างกันประมาณ ๖๐-๘๐ เมตร ไปตลอดแนวแม่น้ำ สะแกกรัง

การสืบค้นแหล่งที่มาของแร่เหล็กที่ส่งมาถูกลงยังบ้านท่าซุง
 คณะเด็กวัดท่าซุง ได้ลงสำรวจพื้นที่แหล่งแร่เหล็ก
 ในเขตตำบลน้ำรอบ โดยการอำนวยความสะดวกจากนัก
 การเมืองผู้ใหญ่ในท้องถิ่น พบแหล่งแร่เหล็ก ๔ จุด ได้แก่
 ๑. พื้นที่เหมืองลูกรังข้างโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ
 ตำบลน้ำรอบ บริเวณนี้เป็นดินลูกรังที่มีส่วนผสมแร่แมกนีไทต์
 กระจายทั่วพื้นที่ สามารถนำแม่เหล็กดูดได้ ได้ข้อมูลเพิ่มเติม
 ว่าลูกรัง และแร่เหล็กเหมืองนี้เคยมีการนำส่งโรงงานปูน
 ซีเมนต์ที่จังหวัดสระบุรี
 ๒. พื้นที่เหมืองมังกร เป็นเหมืองขนาดใหญ่มีปริมาณ
 แร่มาก ในอดีตมีนายทุนชาวจีนมาลงทุนทำเหมือง มีการ
 ขนส่งแร่เหล็กไปยังท่าเรือจังหวัดสมุทรปราการ วันละ
 ประมาณ ๑ พันตัน (บรรทุกรถพ่วงคันละประมาณ ๒๐ คัน)

ติดต่อกันนานนับปี โดยมีเรือขนส่งขนาดใหญ่บรรทุกได้
 ประมาณ ๑ หมื่นตัน นำไปถลุงที่ประเทศจีนเพื่อก่อสร้าง
 สนามกีฬาโอลิมปิก หลังจากกีฬาโอลิมปิกยุติแล้ว ราคา
 เหล็กในตลาดโลกเริ่มลดลง นายทุนชาวจีนจึงยุติการทำ
 เหมืองแร่เหล็กดังกล่าว

**ถือเป็นความภาคภูมิใจหรือไม่ ที่แร่เหล็กจาก
 อุทัยธานีมีส่วนในการก่อสร้างสนามกีฬาระดับโลก
 ในขณะที่ประเทศไทยยังต้องนำเข้าเหล็กจากต่างประเทศ
 ปีละหลายแสนตัน ถือเป็นเรื่องที่น่าภาคภูมิใจ หรือน่า
 เศร้าใจกันแน่**

๔. บริเวณเขาปู่กะเซอร์นอกจากจะมีลักษณะเป็นแหล่งแร่แมกนีไทต์เช่นเดียวกันกับ ๓ จุดแรกแล้ว ยังพบหินอ่อนกระจายอยู่รอบพื้นที่ภูเขาด้วย

จากการสำรวจแหล่งแร่ทั้ง ๔ แห่ง พบว่าเป็นแร่ที่มีลักษณะเดียวกันกับที่พบในบริเวณโรงถลุงเหล็กโบราณบ้านท่าซุง เช่นแร่แมกนีไทต์ที่เป็นก้อนสีดำมันเงามีแรงแม่เหล็กอ่อนๆ สามารถดูดเข็มหมุดได้ แร่แมกนีไทต์ที่เป็นสีดำมันเงามีการแตกเป็นแผ่นๆ คล้ายหินดินดาน และแร่แมกนีไทต์ที่มีลักษณะเป็นผงคล้ายทรายเนื้อละเอียด

๓. พื้นที่วัดน้ำรอบ (ผาทอง) พื้นที่วัดตั้งอยู่บนเนินสูง มีการสำรวจพบว่าเป็นแหล่งแร่เหล็กขนาดใหญ่ สภาพผิวดินมีแร่แมกนีไทต์กระจายอยู่ทั่วไปในบริเวณวัด

แร่แมกนีไทต์ที่เป็นก้อนสีดำมันเงา
พบที่บ้านท่าซุง

แร่แมกนีไทต์ที่เป็นก้อนสีดำมันเงา
พบที่บ้านน้ำรอบ

หมายเหตุ แร่เหล็กที่พบในประเทศไทยแบ่งเป็น ๓ กลุ่มใหญ่ ๆ ได้แก่

แร่แมกนีไทต์ (Fe_3O_4) มีคุณสมบัติเป็นแม่เหล็ก อยู่ในตัวเอง มีเนื้อเหล็กอยู่ประมาณ ๗๒-๗๓ % พบบริเวณ อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี เขาทับควาย จังหวัดลพบุรี และบ่อเหล็กน้ำพี้ อำเภอน้ำพี้ จังหวัดอุดรดิตถ์ เป็นต้น

แร่ฮีมาไทต์ (Fe_2O_3) เป็นแร่เหล็กสีแดง ไม่มีคุณสมบัติเป็นแม่เหล็กมีเนื้อเหล็กประมาณ ๗๐ %

แร่โลมอนด์ (Fe_4O_3) มีลักษณะสีน้ำตาลแก่ถึงสีดำ มีเนื้อเหล็กอยู่ประมาณ ๖๐-๖๕ % พบเห็นในลักษณะหินศิลาแลง หินลูกรัง แร่ข้าวตอกพระร่วง เป็นต้น

จุดเริ่มต้นโรงถลุงเหล็กบ้านท่าซุง

จากบันทึกของมงเซญอร์ ปาลเลกัวซ์ ทำให้เราทราบว่าโรงถลุงเหล็กบ้านท่าซุงเกิดขึ้นอย่างน้อย ๑๖๐ ปี แต่ยังไม่สามารถหาข้อพิสูจน์ได้ว่าการเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่เมื่อไหร่ เมื่อเปรียบเทียบกับมหาอำนาจในยุคนั้น ได้แก่ ประเทศจีน พบว่ามีอุตสาหกรรมการทำเหมือง และโรงถลุงเหล็กขนาดใหญ่ในสมัยราชวงศ์หมิง (พ.ศ.๑๙๑๑-พ.ศ.๒๑๘๗) ซึ่งตรงกับช่วงต้นกรุงศรีอยุธยา

วันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๘ คณะเด็กวัดท่าซุง ลงสำรวจพื้นที่คลองยางบริเวณริมตลิ่งด้านข้างวัดยาง โดยมีเจ้าหน้าที่ขับเรือกำจัดผักตบชวาของสำนักงานเจ้าท่าภูมิภาค ๑ สาขานครสวรรค์เป็นผู้นำสำรวจ พบหลักฐานว่าพื้นที่ดังกล่าวเป็นอีก ๑ จุดที่เคยเป็นที่ตั้งโรงถลุงเหล็กมาก่อน พบदानเหล็กขนาดใหญ่จมอยู่ใต้น้ำบริเวณมุมวัดยาง พบเหรียญเงินตราจีนโบราณเนื้อสัมฤทธิ์ จำนวน ๑ เหรียญ (โดยนายทักษิณ กาญจนพันธ์ุ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔) และพบเหรียญกษาปณ์เนื้อทองแดงสมัยรัชกาลที่ ๕ จำนวน ๒ เหรียญ (โดยเจ้าหน้าที่ขับเรือ) ภายหลังตรวจสอบเหรียญเงินตราจีนโบราณนี้พบว่าเป็นเหรียญในยุคจักรพรรดิซุ่นจื้อ(พ.ศ.๒๑๘๖ - พ.ศ.๒๒๐๔) ซึ่งตรงกับรัชสมัยสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง ถึงสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช จักรพรรดิซุ่นจื้อถือเป็นจักรพรรดิองค์แรกของราชวงศ์ซิงที่ไค้ล้มราชวงศ์หมิงได้

อย่างเด็ดขาด การที่เหรียญดังกล่าวปรากฏขึ้นที่บ้านท่าซุง จึงมีความเป็นไปได้ว่าอาจมีการนำช่างจากประเทศจีนมาตั้งโรงถลุงเหล็กที่บ้านท่าซุงในช่วงสมัยนั้นก็เป็นได้ เพราะในสมัยนั้นบ้านท่าซุงมีสภาพเป็นป่าทึบไม่มีความจำเป็นที่ชาวจีนจะมาอยู่อาศัยหากไม่มีหน้าที่เป็นการเฉพาะในบริเวณนี้

เหรียญซุ่นจื้อ ทงเป่า

จักรพรรดิซุ่นจื้อครองราชย์อยู่เพียง ๑๘ ปีก็สวรรคต พระราชโอรส คือ จักรพรรดิคังซี ครองราชย์ต่อเป็นระยะเวลาถึง ๖๑ ปี พ.ศ.๒๒๐๔ - พ.ศ.๒๒๖๕ (ตรงกับสมัยพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระ) ตามปกติแล้วเมื่อเปลี่ยนรัชสมัยจะมีการเปลี่ยนเหรียญกษาปณ์ที่ใช้ในรัชกาลก่อน โดยใช้ระยะเวลาประมาณ ๑-๑๐ ปี ขึ้นอยู่กับระยะทางของแต่ละเมือง ช่างถลุงเหล็กในยุคนั้นถือเป็นช่างฝีมือระดับสูงน่าจะอาศัยอยู่ในเมืองหลักๆ ที่ใช้เวลาไม่นานในการเปลี่ยน

เหรียญกษาปณ์ ดังนั้นเหรียญเงินตราโบราณของจักรพรรดิ ชุ่นจื้อที่ปรากฏ ณ บ้านท่าซุง น่าจะเดินทางมาในรัชสมัย จักรพรรดิชุ่นจื้อหรือต้นรัชสมัยจักรพรรดิคังซี ก็เป็นไปได้

จากการสังเกตร่องรอยการทับถมของตะกอนที่ เกิดจากการถล่มเหล็กที่บ้านท่าซุง พบว่าชั้นตะกอนมีการ แยกตัวอย่างชัดเจนหลายแห่ง เช่น บริเวณเจดีย์วัดยาง พบว่าชั้นตะกอนซ้อนกัน ๒ ชั้น บริเวณบ้านลุงบุญเสริม แม่นเมือง พบว่ามีชั้นตะกอนซ้อนกันถึง ๓ ชั้น แต่ละชั้น มีความหนา ๑๐ - ๑๕ เซนติเมตร แสดงให้เห็นว่ามีการ หยุดกิจการเป็นระยะ ระยะสุดท้ายน่าจะเป็นช่วงของการ เสียกรุงครั้งที่ ๒ และจากการสังเกตลักษณะอิฐ และ เศษกระเบื้องจากเครื่องถ้วยลายครามสมัยราชวงศ์ชิงที่พบ แดกกระจายอยู่เต็มพื้นที่ ซึ่งนายเจตนกมล วงษ์ท้าว นักโบราณคดีชำนาญการ สำนักศิลปากรที่ ๔ ลพบุรี สรุปรูปในเบื้องต้นว่ามีชุมชนชาวจีนมาอยู่ในพื้นที่บ้านท่าซุง ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา และหากยึดถือตามหลักฐานที่ค้น พบก็อาจกล่าวได้ว่า ชาวจีนเข้ามาอยู่บ้านท่าซุงตั้งแต่สมัย จักรพรรดิชุ่นจื้อแล้ว โดยมีหลักฐานเพิ่มเติมที่บ่งบอกว่า นอกจากมีช่างถลุงเหล็กจำนวนมากแล้ว ยังมีหัวหน้าช่าง ซึ่งมีตำแหน่งเป็นขุนนางควบคุมอีกระดับหนึ่งด้วย

ซึ่งก่อนหน้านี (วันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๕๘) นายกฤษณพงษ์ กุลเกตุ และนายณคร แก่วนกสิกรรม นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ได้พบเหรียญเงินโบราณ

บริเวณริมคลองยาง(ข้างวัดยาง) ที่พบเหรียญชุ่นจื้อ ทงเป่า

เหรียญหมิงมิ่ง ทงเป่า

เนื้อตะกั่วสนิมแดงมีอักษรจีนระบุว่า หมิงมิ่ง ทงเป่า ปะปน อยู่กับตะกอนเหล็กบริเวณร่องน้ำหน้าบ้านป่าอวน (นาง ถาวร จันทรเทเวศน์) ซึ่งเป็นเหรียญเงินตราประเทศเวียดนาม ในยุคจักรพรรดิหมิงหมั่ง (พ.ศ.๒๓๖๓ - ๒๓๘๔) ตรงกับ สมัยรัชกาลที่ ๓ (จักรพรรดิฉินนิยมใช้ปีศักราชที่ครองราชย์ ในการเรียกชื่อ เช่น จักรพรรดิอายซินเจี๋ยว่หลอ ผู่หลิน ครองราชย์ในปีศักราชชุ่นจื้อ จึงใช้นามว่า จักรพรรดิชุ่นจื้อ และระบุหน้าเหรียญเงินตราว่า ชุ่นจื้อ ทงเป่า เป็นต้น ส่วน เวียดนามซึ่งอยู่ภายใต้การปกครองของจีนเป็นระยะเวลา นาน จึงได้รับอิทธิพลนี้มาด้วย จักรพรรดิเหิงยีน ฟุกด้าม ครองราชย์ในปีศักราชหมิงหมั่ง(ภาษาจีนออกเสียง หมิงมิ่ง) จึงใช้นามว่า จักรพรรดิหมิงหมั่ง และระบุหน้าเหรียญเงินตรา เป็นชื่อเดียวกัน)

จักรพรรดิหมิงหมั่ง เคยยกทัพเข้ายึดครองประเทศ เขมรด้านตะวันออกซึ่งในสมัยนั้นยังเป็นประเทศราชของ สยาม พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงโปรดฯ ให้ เจ้าพระยาบดินทร์เดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ยกทัพไปปราบ สู้รบกันอยู่นานถึง ๑๕ ปี จึงได้ชัยชนะ เจ้าพระยาบดินทร์ เดชาได้กวาดต้อนชาวญวนมาหลายพันคน ในจำนวนนี้มี ชาวญวนที่นับถือศาสนาคริสต์ประมาณ ๑,๕๐๐ คน

บริเวณร่องน้ำริมตลิ่งบ้านป่าอวนที่พบเหรียญหมิงมิ่ง ทงเป่า

ติดตามมาด้วยเนื่องจากจักรพรรดิหมิงมิ่ง ต่อต้านและปราบปรามการเผยแพร่ศาสนาคริสต์อย่างรุนแรง ในบรรดาชาวญวนกลุ่มนี้สันนิษฐานว่า มีส่วนหนึ่งที่มีความรู้ในด้านการถลุงเหล็กและถูกส่งให้มาอยู่บ้านท่าซุงเป็นต้นตระกูลของชาวไทยเชื้อสายญวนที่นับถือศาสนาคริสต์และแวกบ้านท่าซุงในปัจจุบัน

โรงครัวโบราณที่มีหลักฐานเป็นเตาหุงข้าวขนาดใหญ่

ในคราวสำรวจโรงถลุงเหล็กบริเวณโรงเรียนชุมชนวัดท่าซุง ได้พบก้อนตะกรันจากการถลุงเหล็กมีลักษณะคล้ายข้าวเปลือกหรือแกลบ หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นฟอสซิลแกลบที่เกิดจากการแทนที่ด้วยเนื้อเหล็ก จึงสันนิษฐานเบื้องต้นว่า บริเวณโรงเรียนชุมชนวัดท่าซุงซึ่งเป็นที่ธรณีสงฆ์วัดท่าซุงนั้นเป็นโรงถลุงเหล็กโรงหนึ่ง และอาจมีความเกี่ยวข้องกับการทำอาหารด้วย

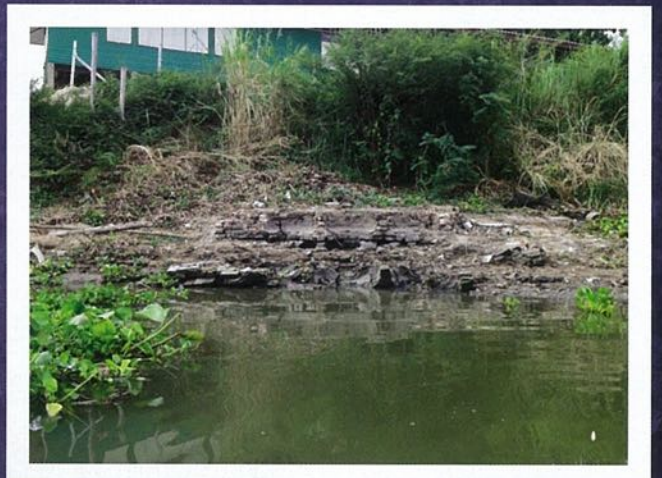
นายเพลิน อยู่เย็น อายุ ๓๖ ปี ภารโรงของโรงเรียนชุมชนวัดท่าซุงได้ให้ข้อมูลว่า ในปีที่น้ำในแม่น้ำสะแกกรังลดต่ำ บริเวณหลังโรงเรียนจะเห็นซากอิฐโบราณ ต่อมาในเดือนมิถุนายน และกรกฎาคม ๒๕๕๘ เป็นช่วงเวลาที่ระดับน้ำในแม่น้ำสะแกกรังลดต่ำมากกว่าทุกปี คณะเด็กวัดท่าซุงจึงได้ลงสำรวจพื้นที่พบซากอิฐก่อสร้างเป็นแท่น ขนาดความกว้าง ๒.๕๐ เมตร ความยาว ๕.๗๐ เมตร

มีเบ้ากลม ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางขอบด้านบน ๑.๑๐ เมตร เส้นผ่าศูนย์กลางด้านล่าง ๐.๗ เมตร ความลึก ๐.๔ เมตร บรรจุอยู่จำนวน ๑๐ เบ้า แต่ได้พังทลายไปส่วนหนึ่ง พบที่เป็นเบ้าสมบูรณ์อยู่เพียง ๒ เบ้า และมีดินตะกอนแม่น้ำทับถมจนเต็ม

ฟอสซิลแกลบที่ถูกแทนที่ด้วยเนื้อเหล็ก

จากข้อสังเกตเบื้องต้น พบว่าน่าจะเป็นเตาทำอาหารในสมัยโบราณ เนื่องจากบริเวณที่ดินตะกอนทับถม นั้นพบว่ามีเขม่าอยู่ที่ผนังเตาจำนวนหนึ่ง และจากการสำรวจเมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๘ นั้น มีการพบเศษเหล็กที่ถูกตีขึ้นรูปเป็นแผ่นนูน มีรัศมีความโค้งใกล้เคียงกับขอบเตา บริเวณริมคลองทางด้านข้างวัดยางตรงข้ามกับเตาหุงข้าว สันนิษฐานว่าเป็นชิ้นส่วนของกระทะใบบัวที่ใช้หุงต้ม ซึ่งชาวจีนเป็นชาติแรกที่มีการผลิตกระทะเหล็กใช้ทำอาหารมาตั้งแต่โบราณ

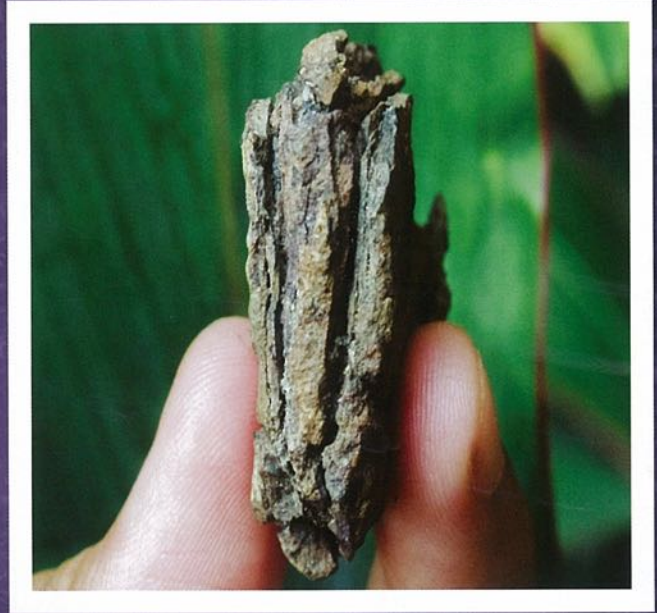
จากบันทึกของ มงเซญอร์ ปาลเลกัวซ์ ที่ระบุว่า บ้านท่าซุงมีคนงานชาวจีนถลุงเหล็ก จำนวน ๕๐๐ - ๖๐๐ คน จึงมีความสอดคล้องกับลักษณะเตาที่พบ เนื่องจากเป็นเตาที่มีขนาดใหญ่และมีจำนวนมากพอที่สามารถหุงข้าวและทำอาหารเลี้ยงคนจำนวนนับพันคนได้

สันนิษฐานว่าพื้นที่วัดท่าซุงในอดีต เป็นแหล่งถลุงเหล็กผลิตอาวุธในระยะเริ่มต้น ภายหลังมีการพบแหล่งแร่เหล็กปริมาณมาก จึงขยายกิจการโดยนำช่างถลุงเหล็กชาวจีนซึ่งมีเทคโนโลยีการถลุงเหล็กสมัยใหม่เข้ามาในสมัยจักรพรรดิซุ่นจื้อ แล้วใช้พื้นที่ส่วนหนึ่งของวัดท่าซุงเป็นโรงครัวทำอาหารเลี้ยงคนงานจีนและทหารไทยที่ดูแลพื้นที่นี้อยู่ ส่วนโรงถลุงเหล็กได้ขยายพื้นที่กิจการไปฝั่งวัดยางต่อเนื่องไปทางทิศใต้ ตลอดแนวแม่น้ำสะแกกรังเป็นระยะทางยาวประมาณ ๘๐๐ เมตร

พบหลักฐานการตีเหล็กทพบ ๓ ชั้น

หากข้อสันนิษฐานว่า พื้นที่วัดท่าซุงเป็นแหล่งผลิตอาวุธคือมีดดาบให้กับกองทัพจริงๆ แล้ว คงเป็นการยากที่จะพบหลักฐานพยานวัตถุได้ เพราะดาบถือเป็นสิ่งสำคัญในการปกป้องอธิปไตยในอดีต คงไม่ปล่อยให้ตกค้างอยู่ในพื้นที่แหล่งผลิตเป็นแน่

จากการสำรวจเพื่อค้นหาอินทรียวัตถุ(ถ่านไม้) บริเวณใต้อาคารเรียนโรงเรียนชุมชนวัดท่าซุง เพื่อใช้ในการตรวจสอบอายุโบราณวัตถุ เมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๘

ชั้นส่วนเหล็กประกบ ๓ ชั้น คล้ายหลักการตีมีดที่ใช้เหล็กอ่อน พบประกบเหล็กกล้าตรงกลาง แล้วตีอัดให้เป็นเนื้อเดียวกัน พบบริเวณโรงเรียนชุมชนวัดท่าซุง

นั้น คณะเด็กวัดท่าซุงได้พบชิ้นงานเหล็กรูปสี่เหลี่ยม มีความกว้าง ๓.๕ ซม. ยาว ๓.๕ ซม. และหนา ๑.๓ ซม. บริเวณร่องน้ำใต้อาคารเรียน เหล็กชิ้นดังกล่าวเป็นเหล็กที่ถูกตีประกบซ้อนกันจากเหล็กแผ่นหนาจำนวน ๓ ชั้น โดยแต่ละชั้นเป็นเหล็กที่ถูกตีพับทบไปมาหลายชั้น คล้ายหลักการตีมีดที่ใช้เหล็กอ่อน ๒ ชั้น ประกบเหล็กกล้าตรงกลางแล้วตีอัดให้เป็นเนื้อเดียวกัน ต่างกันเพียงชิ้นเหล็กที่พบมีขนาดเล็กและไม่ได้มีรูปทรงเป็นมีดเท่านั้น แต่ก็ยังเป็นหลักฐานที่บ่งบอกได้ว่าบริเวณวัดท่าซุงในอดีตนั้นมีการตีเหล็กประกบที่เป็นกรรมวิธีเดียวกันกับการผลิตมีดดาบของชาวจีนและญี่ปุ่นในอดีต

ในวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๕๙ คณะเด็กวัดท่าซุง ได้สำรวจบริเวณใต้อาคารเรียนโรงเรียนชุมชนวัดท่าซุงอีกครั้ง ได้พบชิ้นเหล็กลักษณะคล้ายกันอีก ๔-๕ ชิ้น และพบเหล็กแท่งลักษณะกลมแต่เนื้อเหล็กซ้อนเป็นชั้นๆ ความยาวประมาณ ๑-๓ เซนติเมตร จำนวน ๒-๓ ชิ้น

เพื่อคลายความสงสัยถึงที่มาของชิ้นเหล็กเหล่านี้ คณะเด็กวัดท่าซุงจึงให้สมาชิกในโรงเรียนพระสุธรรมยานเถระวิทยา ช่วยกันตั้งข้อสมมติฐานซึ่งมีความเห็นที่หลากหลาย แต่มีข้อสันนิษฐานหนึ่งที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง คือเหล็กชิ้นนี้น่าจะเกิดจากการถูกฟันให้ขาดด้วยของมีคมที่มีความแข็งมากกว่า

ตามปกติแล้วคุณภาพของอาวุธหรือความแข็งแกร่งของมีดดาบ เป็นเครื่องบ่งบอกถึงอำนาจหรือระดับชั้นการบังคับบัญชาในกองทัพ กล่าวคือดาบของพลทหารย่อมมีความแข็งแกร่งเป็นรองดาบนายทหารระดับกลางๆ ดาบของนายทหารระดับกลางย่อมเป็นรองดาบของแม่ทัพ

ดาบของพลทหารทั่วไปน่าจะเกิดจากการนำแร่เหล็กมาถลุงแล้วตีโล่ลมตีในเนื้อเหล็กเพียงไม่กี่รอบ จากนั้นนำมาตีขึ้นรูปเป็นมีดดาบ โดยมีความพิถีพิถันไม่มากนัก เนื่องจากต้องผลิตเป็นจำนวนมาก

ดาบของนายทหารระดับกลางน่าจะเกิดจากการนำเหล็กมาตีโล่ลมตีหลายครั้ง ซึ่งทำให้เหล็กยึดตัวจึงต้องพับทบไปมาหลายชั้น จนเนื้อเหล็กมีความแข็งแกร่งกว่าดาบทั่วไป

ดาบของนายทหารระดับแม่ทัพหรือนายทหารที่มีความสำคัญ มักใช้เหล็กที่ตีทบกันหลายสิบหรือหลายร้อยชั้นจนมีความแข็งแกร่งมาก ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาชานานมากเช่นกัน แล้วนำมาประกบด้วยเหล็กเหนียวที่ตีทบเพียงไม่กี่สิบชั้น หลังจากนั้นจึงนำมาเผาไฟแล้วตีอัดจนเป็นเนื้อเดียวกัน เมื่อนำมาขึ้นคมจะได้มีดดาบที่มีความแข็งแกร่ง ขณะเดียวกันจะไม่บิ่นหักง่าย ซึ่งดาบในลักษณะนี้จะผลิตได้จำนวนไม่มาก ในสมัยที่ยังไม่มีเครื่องทุ่นแรงหรือเทคโนโลยีที่ทันสมัย เวลาและทรัพยากรที่ใช้ในการผลิตดาบลักษณะนี้หนึ่งเล่ม อาจผลิตดาบพลทหารได้หลายสิบหรือหลายร้อยเล่ม

ซึ่งเหล็กชิ้นที่พบดังกล่าวเป็นเหล็กที่เกิดจากกรรมวิธีนี้ เพียงแต่ยังไม่ได้ขึ้นรูปเป็นมีดดาบที่สมบูรณ์เท่านั้น จุดมุ่งหมายที่แท้จริงของการผลิตเหล็กชิ้นนี้อาจไม่ใช่การทำมีดดาบก็ได้ หน้าที่ที่แท้จริงของเหล็กชิ้นนี้อาจเป็นเพียงเครื่องทดสอบคุณภาพของมีดดาบที่แข็งแกร่งเหนือกว่าขึ้นไปอีกระดับหนึ่งก็เป็นได้

หากข้อสันนิษฐานดังกล่าวเป็นความจริงนั้น หมายถึงบริเวณพื้นที่วัดท่าซุงในอดีต (ก่อนการก่อตั้งโรงเรียนชุมชนวัดท่าซุง) นอกจากเป็นโรงถลุงเหล็กแล้วยังเป็นสถานที่ผลิตและทดสอบมีดดาบเล่มสำคัญ นับเป็นสิ่งที่น่าภาคภูมิใจเป็นอย่างยิ่งที่บ้านท่าซุงอาจเป็นเหล็กผลิตดาบที่มีคุณภาพสูง สามารถตัดเหล็กที่มีความแข็งแกร่งระดับมีดดาบของแม่ทัพได้

โรงถลุงเหล็กบ้านท่าซุง ใช้วิธีการถลุงแบบทางอ้อม

การใช้เหล็กของมนุษย์ในระยะแรกมีหลักฐานว่าเป็นการนำเหล็กออกกาบาตมาทุบตีเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ ต่อมาระยะหลังมีการนำสินแร่มาถลุงโดยใช้ความร้อน ซึ่งสามารถแบ่งวิธีการถลุงได้เป็น ๒ วิธี

๑. การถลุงทางตรง วิธีการนี้เป็นการถลุงในยุคนั้นๆ ใช้หลักการแยกเหล็กออกจากหิน โดยใช้ความร้อนที่อุณหภูมิประมาณ ๑,๓๐๐ องศาเซลเซียส เตาถลุงวิธีนี้มักมีลักษณะต่ำ หรือบางส่วนอาจฝังลึกลงในพื้นดิน เพื่อให้ดิน

ชิ้นงานเหล็กหล่อที่เทลงในเบ้าเป็นรูปขนมกรก
ได้รับมอบจาก นางสาวเฉลียง เทียนน้อย อายุ ๗๓ ปี

ช่วยรักษาความร้อน เมื่อถลุงจนเหล็กแยกตัวออกจาก ตะกรันแล้ว จึงทุบผนังเตา กวาดตะกรันทิ้ง แล้วนำก้อน เหล็กที่ได้มาทุบตี ไล่ตะกรันที่หลงเหลือในเนื้อเหล็กอีก หลายรอบ ในขั้นตอนนี้อาจเผาไฟแล้วตีต่อเนื่องเป็นมิต หรือเครื่องมือเครื่องใช้อื่นๆ ได้ หลักการนี้ปัจจุบันยังมีใช้กัน อยู่ เช่น การถลุงเหล็ก ที่มีเตาดบน้ำไฟ จังหวัดอุดรธานี หรือ การตีมีดดาบชามูไร แบบดั้งเดิมของชาวญี่ปุ่น

๒. การถลุงทางอ้อม เป็นวิธีที่คิดค้นโดยช่างชาวจีน ต่อมามีการพัฒนาเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ในสมัย ราชวงศ์หมิง (พ.ศ. ๑๙๑๑-๒๑๘๓) ตรงกับสมัยต้นกรุงศรี ออยุธยา วิธีการนี้สามารถถลุงเหล็กได้ปริมาณมาก และได้ เนื้อเหล็กที่มีคุณภาพมากกว่าการถลุงทางตรง เตาถลุง ทางอ้อมนี้ต้องตั้งอยู่ในระดับสูง ใช้ที่สูบลม และใช้ท่อลม ขนาดใหญ่ (มีหลักฐานภาพวาดโบราณของจีนใช้กังหันน้ำ ช่วยสูบลม) เพื่อเร่งให้ได้อุณหภูมิประมาณ ๑,๕๐๐ องศา

เซลเซียส เตาลักษณะนี้จะมีท่อทางออก ๒ ระดับ ระดับบน สำหรับให้น้ำตะกรันไหลออก แล้วกระจายทับถมเป็นแผ่น หนาๆ เช่น ที่พบในบริเวณบ้านท่าซุง ส่วนน้ำเหล็กซึ่งมี น้ำหนักมากจะอยู่ด้านล่าง สามารถเปิดท่อให้น้ำเหล็กไหล ลงแม่พิมพ์เป็นแผ่นเป็นแท่ง หรือเป็นรูปร่างต่างๆ ได้

ในบริเวณบ้านท่าซุง นอกจากพบเตาถลุงจะอยู่บน เนินดินที่มีลักษณะสูงแล้ว ยังพบท่อลมที่มีขนาดใหญ่ พบ ดานตะกรันมีความหนา และพบชิ้นงานเหล็กที่เทลงใน เบ้าเป็นรูปขนมกรกและรูปคล้ายหัวขวานด้วย หลักฐาน ต่างๆ เหล่านี้ทำให้สรุปได้ว่า โรงถลุงเหล็กบ้านท่าซุง ใช้ วิธีการถลุงแบบทางอ้อม ซึ่งเป็นวิธีการที่ทันสมัยที่สุดในยุคนั้น (การถลุงทางอ้อมพบที่บ้านท่าซุงเป็นแห่งแรก และแห่ง เดียวในประเทศไทย)

ข้อสังเกต

๑. เทคโนโลยีการถลุงเหล็กของประเทศจีน เมื่อ ๓๐๐ – ๔๐๐ ปีที่แล้ว ถือได้ว่าทันสมัยที่สุด การที่ช่างถลุงเหล็ก ของจีนจำนวนมากมาตั้งโรงถลุงเหล็กในสยามได้นั้น บ่งบอกถึงความสัมพันธ์ระดับประเทศที่ไม่ธรรมดา
๒. เหล็กกล้าบ้านท่าซุงส่งเข้าบางกอกทุกวัน ถือว่ากิจการ ดีกำไรงาม เหตุใดจึงไม่มีผู้สืบทอดกิจการ
๓. เหตุใดโรงถลุงเหล็กบ้านท่าซุงจึงไม่มีบันทึกไว้ในหน้า ประวัติศาสตร์ ทั้งที่เป็นประวัติศาสตร์สำคัญ เป็นต้นทาง ของเครื่องมือเครื่องใช้ในการทำมาหากินในอดีต เป็นต้นทาง

ของอาวุธที่ใช้ป้องกันประเทศชาติในสมัยโบราณ เป็นสินค้าส่งออกที่ทำรายได้ให้กับประเทศ แต่ถูกลิ้มเลื่อนไปจากความทรงจำนับร้อยปี จนคนส่วนใหญ่แทบไม่รู้เลยว่าพื้นที่บ้านท่าซุง และจังหวัดอุทัยธานี มีประวัติศาสตร์ที่สำคัญส่วนนี้อยู่

จุดสิ้นสุดโรงถลุงเหล็กบ้านท่าซุง

ถึงแม้ว่าจุดเริ่มต้นของการถลุงเหล็กที่บ้านท่าซุง ยังไม่มีความชัดเจนนัก แต่จุดสิ้นสุดของโรงถลุงเหล็กอาจพอมองเห็นได้ชัดเจนกว่า

ในอดีตการสู้รบและการทำสงครามมักใช้หอกและดาบเป็นส่วนใหญ่ เหล็กจึงถือว่าเป็นยุทธภัณฑ์ที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ที่ต้องเป็นความลับและมีการควบคุมอย่างเข้มงวดโดยชนชั้นปกครองในแต่ละสมัย จึงเป็นเหตุผลว่า เหตุใดโรงถลุงเหล็กบ้านท่าซุงจึงไม่มีบันทึกไว้ในประวัติศาสตร์ และเหตุใดจึงมีพื้นที่ติดต่อกันเป็นบริเวณที่ชัดเจน และสันนิษฐานว่า ตำแหน่งศูนย์ควบคุมน่าจะเป็นบริเวณบ้านตึก ที่อยู่ตรงข้ามกับโรงครัวขนาดใหญ่ ซึ่งสามารถดูแลได้ทั้งอาหารและอาวุธ และเป็นทำเลที่มีความคล่องตัวในการเดินทางได้ทุกทิศ

ในสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์เหล็กจากบ้านท่าซุงเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญที่ยังคงถูกควบคุมโดยชนชั้นปกครอง จนกระทั่งในสมัยรัชกาลที่ ๔ มีการลงนามสนธิสัญญาเบาว์ริง ในปี พ.ศ.๒๓๙๘ ซึ่งมีสาระสำคัญหลายหัวข้อหนึ่งในนั้นคือ “พ่อค้าชาวอังกฤษ (ภายหลังรวมถึงพ่อค้าชาติอื่นๆ ด้วย) ได้รับอนุญาตให้ซื้อขายโดยตรงได้กับเอกชนสยามโดยไม่มีผู้ใดผู้หนึ่งขัดขวาง” จึงสันนิษฐานว่า สาระสำคัญดังกล่าวน่าจะเป็นเหตุให้จำเป็นต้องยุติกิจการถลุงเหล็ก ณ บ้านท่าซุงลง เพื่อป้องกันไม่ให้ความต่างชาติดูแลกับเอกชน ดังตวงผลประโยชน์จากทรัพยากรของประเทศโดยไม่ผ่านการควบคุมจากรัฐบาล

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ เสด็จพระราชเสด็จจังหวัดอุทัยธานี ในปี พ.ศ.๒๔๔๙ เป็นระยะเวลา ๕๑ ปี นับจากมีการลงนามในสนธิสัญญา

เบาว์ริง ซึ่งเป็นระยะเวลาสั้นเพียงพอมที่ไม่เหลือสภาพความเป็นโรงถลุงเหล็กบ้านท่าซุงแล้ว มิฉะนั้นคงมีการบันทึกหรือกล่าวถึงโรงถลุงเหล็กแห่งนี้บ้าง เพราะเป็นแหล่งสินค้าออกที่สำคัญของประเทศอย่างหนึ่ง

ผลประโยชน์ที่ได้จากการถลุงเหล็กบ้านท่าซุง

จากบันทึกของมงเซญเยอร์ ปาลเลกัวซ์ ที่ว่า “เหล็กหลอมที่ได้จากเตาเหล่านี้ ไม่เพียงแต่จะพอใช้ในราชอาณาจักรเท่านั้น ยังเหลือส่งเป็นสินค้าขาออกอันสำคัญได้อีกด้วย” เป็นข้อมูลที่ชัดเจนว่า เหล็กจากบ้านท่าซุงเป็นสินค้าที่ส่งออกนารายได้เข้าประเทศที่สำคัญอย่างหนึ่งในสมัยรัชกาล

เพื่อจะแสดงให้เห็นว่ามีสินค้าอะไรบ้างในราชอาณาจักร ข้าพเจ้าขอมารายการสินค้าเข้า และขาออก กับทั้งปริมาณและสินค้าออกที่สำคัญๆ ในระยะหนึ่งปีมาเสนอไว้ ณ ที่นี้ด้วย

สินค้าออก	ราคา	ปริมาณ
ข้าวสาร	เกวียนละ ๒๐ บาท	๑,๕๐๐,๐๐๐ เกวียน
ไม้สัก	-	๑๓๐,๐๐๐ ตัน
ไม้ยาง	ทอนละ ๔ บาท	๕๐๐,๐๐๐ ทอน
น้ำมันมะพร้าว	ทอนละ ๑๐ บาท	๓๐๐,๐๐๐ ทอน
น้ำตาลทราย (หัวชนิด)	ทอนละ ๗ บาท	๒๕๐,๐๐๐ ทอน
น้ำตาลโตนด	ทอนละ ๔ เฟื้อง	๑๘๐,๐๐๐ ทอน
เกลือ	เกวียนละ ๖ บาท	๑๒๐,๐๐๐ เกวียน
พริกไทย	ทอนละ ๑๐ บาท	๓๐,๐๐๐ ทอน
กระวาน	ทอนละ ๒๐๐ บาท	๓๐๐ ทอน
เข่า	ทอนละ ๒๐๐ บาท	๖,๐๐๐ ทอน
พริกแห้ง (ข้อมสีแดง)	ทอนละ ๑๖ บาท	๑๑,๐๐๐ ทอน
ดีบุก	ทอนละ ๒๔ บาท	๕,๐๐๐ ทอน
เหล็ก	-	๒๐,๐๐๐ ทอน
งาช้าง	-	๕๐๐ ทอน
รังหรือรังเขมร	ทอนละ ๔๐ บาท	๖๐๐ ทอน
นอแรด	-	๗๐ ทอน
เขากวางอ่อน	-	๓๐,๐๐๐ คู่
เขากวางแก่	-	๒๐๐ ทอน
เขาควาง	-	๓๐๐ ทอน
เอ็นกวางหรือเอ็นงู	-	๒๕๐๐ ทอน
หนังแรด	-	๓๐๐ ทอน
กระซูดเสือ	-	๗๐ ทอน
หนังควายและหนังวัว	ตันละ ๑ บาท	๑๒๐,๐๐๐ ตัน
กำยาน	ทอนละ ๑๐๐ บาท	๒๐๐ ทอน

ตารางแสดงรายละเอียดสินค้าส่งออก จากหนังสือเล่าเรื่องกรุงสยาม

ปริมาณการส่งออกเหล็กปีละ ๒๐,๐๐๐ ทอน ราคาทอนละ ๒๔ บาท คิดเป็นเงิน ๔๘๐,๐๐๐ บาท/ปี ๑ ทอนเท่ากับ ๖๐ กิโลกรัม ปริมาณ ๒๐,๐๐๐ ทอน คิดเป็นน้ำหนัก ๑,๒๐๐ ตันต่อปี หรือคิดโดยเฉลี่ยจะต้องมีเรือบรรทุกเหล็กส่งบางกอกวันละประมาณ ๓.๕ ตัน เหล็กกล้าบ้านท่าซุงจึงถือเป็นสินค้าอุตสาหกรรมส่งออกที่สำคัญอย่างหนึ่งของประเทศ

ที่สำคัญคือใช้ในการผลิตอาวุธไว้ป้องกันอธิราชศัตรู การรบในสมัยรัชกาลที่ ๓ นั้น ถึงแม้จะมีการซื้ออาวุธปืน เข้ามาใช้ในกองทัพเป็นจำนวนมากแล้วก็ตาม แต่อาวุธพื้นฐาน ได้แก่ มีด หอก ดาบ ยังคงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องมีติดตัวทหารทุกคน และหากมองย้อนไปสมัยกรุงศรีอยุธยา อาวุธพื้นฐานเหล่านี้ถือเป็นยุทธภัณฑ์ที่สำคัญอย่างยิ่งที่มีผลต่อการแพ้ชนะของกองทัพ ดังนั้นจึงถือได้ว่าเหล็กที่ได้จากการถลุงที่บ้านท่าซุงนั้น มีส่วนในการป้องกันประเทศชาติ มีส่วนในการรักษาผืนแผ่นดินไว้ให้ลูกหลานด้วยเช่นกัน

ข้อสังเกตประการหนึ่งคือ จากเหรียญเงินตราจีนโบราณสมัยจักรพรรดิซุ่นจื้อที่พบบริเวณบ้านท่าซุงนั้น หากพิจารณาตามประวัติศาสตร์ จักรพรรดิซุ่นจื้อขึ้นครองราชย์ในปี พ.ศ.๒๑๘๖ หลังจากสมเด็จพระนเรศวรมหาราชสวรรคตได้เพียง ๓๘ ปี และการที่สยามนำช่างที่มีความรู้ด้านเทคนิคสมัยใหม่จากประเทศจีนในสมัยจักรพรรดิซุ่นจื้อเข้ามาถลุงเหล็กนั้น บ้านท่าซุงน่าจะมีพื้นฐานการถลุงเหล็กแบบเก่า (ถลุงทางตรง) อยู่ก่อนแล้ว และน่าจะมีการค้นพบแหล่งแร่เหล็กอยู่แล้วเช่นกัน ทำให้มีความมั่นใจในการนำช่างชาวจีนจำนวนมากพร้อมเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาพัฒนาประสิทธิภาพการผลิต เป็นไปได้หรือไม่ว่าการถลุงเหล็กผลิตอาวุธที่บ้านท่าซุงนั้นอาจมีมาก่อนหน้านานแล้ว หรืออาจจะมีมาตั้งแต่สมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราชแล้ว

หากพิจารณาจากสภาพความเป็นจริงในคราวเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ ๑ เมื่อปี พ.ศ. ๒๑๑๒ นั้น พระเจ้าบุเรงนอง กษัตริย์กรุงหงสาวดีได้กวาดต้อนเชลยชาวสยามพร้อมทรัพย์สินมีค่าไปเป็นจำนวนมาก รวมทั้งสมเด็จพระมหินทราธิราช กษัตริย์กรุงศรีอยุธยาด้วย ในกรุงศรีอยุธยานั้นเชื่อว่าไม่น่าจะเหลือทรัพย์สินหรืออาวุธยุทธโปกรณ์มากนัก เพราะพระเจ้าบุเรงนองคงไม่ปล่อยให้กรุงศรีอยุธยามีความเข้มแข็งหรือประกาศอิสรภาพได้ง่ายๆ ดังจะเห็นได้จากเหตุการณ์ที่พระยาละแวก กษัตริย์เขมรนำกำลังทหาร ๒๐,๐๐๐ คน ยกทัพเข้าตีกรุงศรีอยุธยา ในปี พ.ศ.๒๑๑๓ นั้น แบ่งทหารเพียง ๕,๐๐๐ คน เข้ามาประชิดพระนคร โดยที่กรุงศรีอยุธยาไม่ได้ส่งทหารออกไปรบด้วย

ที่ ๓ โดยมีปริมาณการส่งออกถึงปีละ ๒๐,๐๐๐ ทาบ ราคา ทาบละ ๒๔ บาท คิดเป็นมูลค่าถึง ๔๘๐,๐๐๐ บาท/ปี เมื่อคิดเป็นน้ำหนักประมาณ ๑,๒๐๐ ตัน/ปี หรือคิดโดยเฉลี่ย มีการส่งเหล็กจากบ้านท่าซุง เข้าบางกอกวันละประมาณ ๓.๕ ตัน (การถลุงเหล็กส่วนใหญ่ในประเทศไทยเป็นการถลุงแบบทางตรง เหล็กที่ได้จะมีคุณภาพต่ำและผลิตได้ในปริมาณจำกัด ดังนั้นเหล็กที่ส่งออกขายต่างประเทศในสมัยรัชกาลที่ ๓ จึงน่าจะมาจากโรงถลุงเหล็กบ้านท่าซุงเพียงแห่งเดียว)

และส่วนที่ใช้ในราชอาณาจักรนั้น น่าจะใช้เป็นเครื่องมือเครื่องใช้ในการเกษตร เครื่องมือทำมาหากิน และ

เป็นเพียงต่อสู้อยู่ในพระนครเท่านั้น สะท้อนให้เห็นถึงจำนวนทหาร และปริมาณอาวุธของกรุงศรีอยุธยาได้เป็นอย่างดี

สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงประกาศอิสรภาพในปี พ.ศ.๒๑๒๗ หลังจากเสียกรุงฯ ถึง ๑๕ ปี (หลังจากกลับมาอยู่กรุงศรีอยุธยาแล้ว ๙ ปี) หลังจากประกาศอิสรภาพแล้ว ๘ ปี คือในปี พ.ศ.๒๑๓๕ สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงกระทำยุทธหัตถีกับพระมหาอุปราชา โดยมีกำลังทหารในกองทัพประมาณ ๑๐๐,๐๐๐ คน ข้อสังเกตคือ อาวุธที่ใช้ในการรบ เช่น หอก ดาบ จำนวนประมาณ ๑๐๐,๐๐๐ เล่ม สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงนำมาจากไท่นในระยะเวลาเพียง ๑๗ ปี ซึ่งมีข้อสันนิษฐาน ๒ ประการคือ ซื้อจากชาวต่างชาติ หรือผลิตเองในประเทศ

การซื้ออาวุธในขณะที่บ้านเมืองอยู่ในสภาวะปกติก็คงไม่ใช่เรื่องยาก แต่การซื้อในขณะที่ประเทศชาติกำลังสร้างเนื้อสร้างตัว การตัดสินใจซื้ออาวุธในขณะที่งบประมาณจำกัด น่าจะซื้อปืนมากกว่าเพราะเป็นอาวุธที่สามารถต่อสู้อยู่ได้ในระยะไกลและไม่สามารถผลิตเองได้

ส่วนมีด หอก ดาบ เป็นอาวุธที่สามารถผลิตเองได้ ปัญหาคือจะผลิตที่ไท่นและผลิตอย่างไรให้เป็นความลับและให้ได้ปริมาณมากเพียงพอ

ถ้าข้อสันนิษฐานที่กล่าวมาสอดคล้องกับสถานการณ์จริงในขณะนั้น บ้านท่าซุงน่าจะเป็นคำตอบที่ดีที่สุด เนื่องจากมีแหล่งแร่ปริมาณมากบริเวณอำเภอลานสัก สามารถลำเลียงขนส่งมาถลุงเพื่อผลิตอาวุธได้ เพราะการผลิตอาวุธในกรุงศรีอยุธยาหรือในเมืองพิษณุโลกนั้นคงทำได้แค่ในระดับหนึ่ง ส่วนการผลิตปริมาณมากๆ คงยากที่จะรอดพ้นสายตาหน่วยสอดแนมของข้าศึกได้ และที่สำคัญตำแหน่งที่ตั้งของบ้านท่าซุงอยู่กึ่งกลางระหว่างกรุงศรีอยุธยา และเมืองพิษณุโลก สามารถส่งอาวุธให้ได้ทั้ง ๒ เมือง มีแม่น้ำสายเล็กสามารถควบคุมการเข้าออกในพื้นที่ได้ และที่สำคัญคือเป็นชุมชนชาวมอญ ซึ่งชาวมอญเป็นทหารที่สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงไว้วางใจมากที่สุดกลุ่มหนึ่ง

หมายเหตุ

๑. วัดท่าซุงเป็นวัดของชาวมอญ (ในอดีตมีเสาหงส์หน้าวัดอยู่บริเวณแม่น้ำสะแกกรังในปัจจุบัน) ซึ่งสอดคล้องกับจดหมายเหตุของนายเยเรเมียส ฟาน ฟลิต (Jeremais van Vliet) ชาวฮอลันดา ที่เขียนขึ้น ในปีพ.ศ.๒๑๘๓ ตรงกับรัชสมัยสมเด็จพระเจ้าปราสาททองที่บ้านทีกเป็นภาษาฮอลันดาไว้ว่า ออกหลวงมงคล (แม่ทัพของพระมหาอุปราชาในสมัยพระเจ้าทรงธรรม) หลบหนีไปอยู่ประสบสะแกกรัง (Pra Sop Sacce Gram) ชายเขตแดนมอญ (จดหมายเหตุอยุธยาเล่มสลาย ๒๕๕๖:๕๕๖)

๒. วัดท่าซุงในอดีตชื่อวัดจันทาราม ส่วนวัดท่าซุงและบ้านท่าซุงน่าจะเป็นชื่อที่เรียกกันในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์

๓. วัดจันทาราม(ท่าซุง) และวัดเวฬุวนาราม (วัดยาง) เป็นวัดเก่าแก่คู่กันมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา การที่มีวัดถึง ๒ วัด แสดงให้เห็นว่าเป็นชุมชนที่มีขนาดใหญ่พอสมควร ส่วนชื่อที่เรียกกันในอดีตก่อนจะเป็นบ้านท่าซุงนั้นยังไม่มีหลักฐานปรากฏ

คณะเด็กวัดท่าซุงได้ตั้งข้อสันนิษฐานให้นักประวัติศาสตร์ได้ช่วยคลี่คลายปัญหา นั่นคือ เป็นไปได้หรือไม่ที่สมเด็จพระปฐมบรมมหาชนก (ทองดี) จะถือกำเนิดที่บ้านท่าซุง

นอกเหนือจากคำบอกเล่าของผู้สูงอายุในพื้นที่ เช่น นางทับ ม่วงสุก อายุ ๑๐๐ ปี และนางประเทือง กุมภภาพันธุ์ อายุ ๗๕ ปี ที่กล่าวว่า บ้านตึกเป็นบ้านของบิดาของสมเด็จพระปฐมบรมมหาชนก หากพิจารณาความเป็นไปได้ว่า ในอดีตชุมชนบ้านท่าซุงเป็นชุมชนชาวมอญ จหมื่นมหาสนิท (ทองคำ) บิดาของสมเด็จพระปฐมบรมมหาชนก (ทองดี) ก็มีเชื้อสายชาวมอญเช่นกัน เพราะเป็นหลานปู่ของเจ้าพระยาโกษาธิบดี (ปาน) จึงมีความเป็นไปได้ว่า ท่านเองอาจมีความสัมพันธ์โดยเชื้อชาติกับชุมชนนี้อยู่ก่อนแล้ว

การที่สมเด็จพระสรรเพชญ์ที่ ๘ (พระเจ้าเสือ) ทรงปลดเจ้าฟ้าเพชรออกจากตำแหน่งพระมหาอุปราชา แล้ว

จหมื่นมหาสนิทซึ่งเป็นมหาดเล็กของเจ้าฟ้าเพชร ถึงกับย้ายครอบครัวมาอยู่บ้านสะแกกรังตามที่เข้าใจกันนั้น ดูไม่น่าจหมื่นมหาสนิทที่มีเครื่องญาติเป็นชุมชนชาวมอญบ้านท่าซุง และมีอาวุธจำนวนมากอยู่ในความควบคุมดูแลก็เป็นได้ หรือไม่ว่าท่านอาจได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ดูแลการถลุงเหล็กและผลิตอาวุธอยู่ที่นั่นก่อนแล้ว

หากพิจารณาโรงถลุงเหล็กผลิตอาวุธที่ต้องเป็นความลับและความไว้วางใจอย่างสูง ไม่น่าจะให้คนต่างถิ่นเข้ามาใช้อำนาจดูแลพื้นที่นี้ จะเป็นไปได้หรือไม่ที่จหมื่นมหาสนิท ซึ่งมีเชื้อสายมอญและเป็นทหารมหาดเล็กของพระมหากษัตริย์เป็นผู้ได้รับมอบหมายให้ดูแลบริเวณนี้ตั้งแต่ต้น

การที่เจ้าฟ้าเพชรถูกปลดจากพระมหากษัตริย์ แต่ภายหลังกลับได้เป็นพระมหากษัตริย์ โดยที่เจ้าฟ้าพร (พระอนุชา:ภายหลังครองราชย์เป็นพระมหากษัตริย์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ) ที่เป็นพระมหากษัตริย์แทน มิได้คัดค้านแต่กลับให้การยอมรับนั้น ส่วนหนึ่งน่าจะเป็นเพราะเจ้าฟ้าเพชรมีความดีความสามารถเป็นที่ยอมรับอยู่ก่อน แต่ถ้ามองอีกมุมหนึ่ง บริวารของเจ้าฟ้าพรเองก็น่าจะมีความต้องการและอาจจะสนับสนุนเจ้าฟ้าพรผู้เป็นนายให้ขึ้นเป็นพระมหากษัตริย์ก็เป็นได้ ส่วนเจ้าฟ้าเพชรนั้น แม้มิได้เป็นพระมหากษัตริย์แต่ก็น่าที่จะมีกองกำลังในความควบคุมอยู่ด้วยในระดับหนึ่ง (เพราะความดีและการยอมรับอาจจะไม่เพียงพอกับสถานการณ์) และหนึ่งในกองกำลังดังกล่าวก็น่าจะมี

จหมื่นมหาสนิทที่มีเครื่องญาติเป็นชุมชนชาวมอญบ้านท่าซุง และมีอาวุธจำนวนมากอยู่ในความควบคุมดูแลก็เป็นได้

จะเห็นได้ว่าเมื่อเจ้าฟ้าเพชรเป็นพระมหากษัตริย์แล้ว จหมื่นมหาสนิทได้รับแต่งตั้งเป็นพระยาราชนิกูล ปลัดทูลฉลองกรมมหาดไทยนั้น น่าจะเป็นผู้ที่มีความดีความชอบในระดับหนึ่ง ซึ่งหากนายถูกปลดแล้วท่านพาครอบครัวหนีไปอยู่ต่างถิ่น ต่อมานายเป็นพระมหากษัตริย์แล้ว ท่านกลับไปรับใช้ คงจะดูไม่งามนัก

จากข้อสันนิษฐานดังกล่าวเป็นไปได้หรือไม่ที่จหมื่นมหาสนิท (ทองคำ) จะทำหน้าที่ควบคุมการผลิตอาวุธอยู่ที่บ้านท่าซุง และให้กำเนิดบุตรชายชื่อ ทองดีที่บ้านท่าซุงแห่งนี้ และเป็นไปได้หรือไม่ว่า สถานที่ทำการควบคุมดูแลการถลุงเหล็กและผลิตอาวุธของบ้านท่าซุง น่าจะเป็นบริเวณที่ เรียกว่า บ้านตึก ในปัจจุบันนี้

บทความข้างต้นนี้ เป็นการตั้งข้อสังเกตบนพื้นฐานข้อมูลที่ได้จากการสืบค้นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของคณะเด็กวัดท่าซุง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาใช้เวลาหลังเลิกเรียนทำหน้าที่นักประวัติศาสตร์อาสาสมัครเพื่อเก็บรักษาคำบอกเล่า และหลักฐานต่างๆที่ยังคงหลงเหลืออยู่ในชุมชนไว้ให้คนรุ่นหลังต่อไป โดยคาดหวังว่าบางส่วนอาจเป็นประเด็นใหม่ให้นักประวัติศาสตร์ผู้ชำนาญการได้ค้นคว้าหาความกระจ่างต่อไป

ภาคผนวก

รายนามผู้มีอุปการคุณ

๑. รศ.ดร.นายแพทย์กำจร ตติยกวี ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
๒. นายชัยศ อิมสุวรรณ รองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
๓. นายชาญวิทย์ ทับสุพรรณ ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ
๔. นายการุณ สกุลประดิษฐ์ เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (เลขาธิการ กพฐ.)
๕. นายสุรพงษ์ จำจด เลขาธิการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย (เลขาธิการ กศน.)
๖. นายประภัสสร มาลาภาญจน์ ผู้ว่าราชการจังหวัดอุทัยธานี
๗. นายเผด็จ นุ้ยปรี นายองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานี
๘. อ.สุรยุทธ รุทธะภาญจน์ ผู้อำนวยการกองการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานี
๙. คุณประสงค์ เรืองสวัสดิ์ สำนักงานปศุสัตว์อำเภอทัพทัน จังหวัดอุทัยธานี
๑๐. คุณอรอนงค์ วิเศษศรี กลุ่มทอผ้าบ้านโคกหม้อ
๑๑. คุณทองลี ภูริผล กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านผาตั้ง
๑๒. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานอุทัยธานี
๑๓. เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง
๑๔. <http://www.facebook.com>
๑๕. www.pidthong.org/ปิดทองหลังพระ
๑๖. <http://bannjomyut.com> (ที่มา:ประวัติมหาดไทยส่วนภูมิภาคฯ)
๑๗. <http://maungthai.5u.com/pravat1.htm> (ประวัติอำเภอเมืองอุทัยธานี)
๑๘. เมืองอุไทยธานี : อาจารย์พลาดิศย์ สิทธิธัญกิจ
๑๙. เล่าเรื่องกรุงสยาม โดย สันต์ ท. โกมลบุตร : คุณมณฑกานต์ โกมลบุตร

ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”

อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี